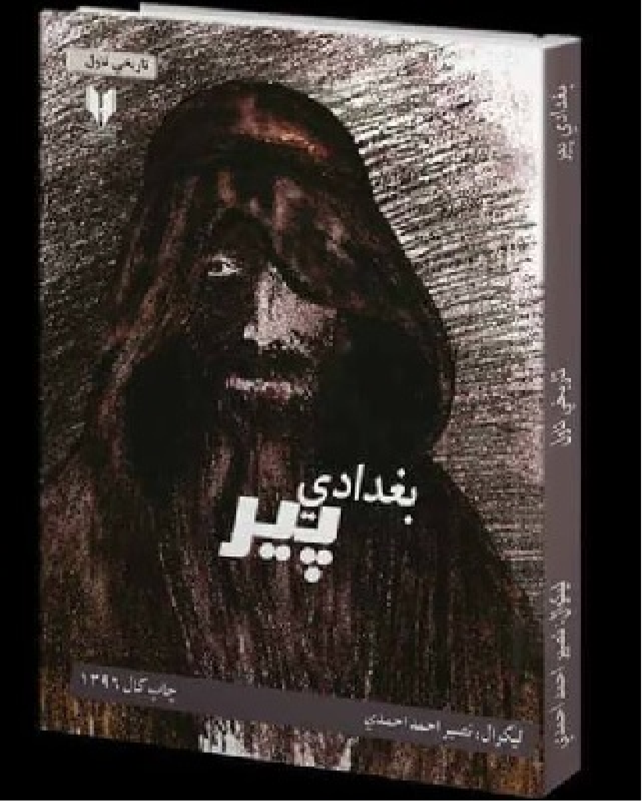

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغدادي پير

نصير احمد احمدي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارا اوتو کړې جامې په بکس کې کېښودې، ویې ویل:

_سوزان، څه فکر کوې؟! د پوهنتون اووه ورځې رخصتي دې په دومره ستړي سفر ارزي؟!

ځواني نجلۍ ریموټ ور واخیست، تلویزیون یې مړ کړ، ویې ویل:

_تر دې ډېره رخصتي نه لرو، ښه ده، څو ورځې به د لندن له شور ماشوره لیرې یو.

لارا ناره کړه!

_ټامه!

غوږ یې ونیو، څه یې وانه ورېدل. لور ته یې وکتل، ویې یل:

_ورور دې چېرته دی؟!

سوزان کړکۍ ته ودرېده، له پورته یې لاندې وکتل، پلار یې د واګون موټر پر سر د لرګې وړه کیشتۍ تړله.

ویې ویل:

_مخکې یې موټر پاکاوه.

لارا د بکس ځنځیر کش کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان پر زينو کښته شوه، د باندې ووته، لمر پوست لګېده، نري باد د ونې ببرې پاڼې خوځولې.

سوزان يودم چيغه کړه، منډه يې واخيسته، ليرې ودرېده. په خشکه يې وويل:

_پلاره ، تر اوسه لا يخني ده!

له عمره پوخ سړي د موټر مخکينۍ شيشې ته د اوبو پايپ نيولی و، خندل يې....

سوزان پر خپله غاړه لاس تېر کړ، ګوتې يې لندې شوې، ټټر ته يې وکتل، لوند و. د ونې له سيورې لمر ته شوه.

ويې ويل:

_پلاره! ټام دې نه ليد؟

سړي زېر زمينې ته اشاره وکړه.

سوزان ورغله. ژېړ ګروپ بل و، د زېر زمينې په بل سر کې ټکا خته. تر زړو کوچونو تېره شوه، پښه يې له بايسکل سره ولګېده، پر ولاړو کارتنونو يې لاس تکيه کړ، د وښو د رېبلو د ماشين له سره يې د مخ نقاب ور واخيست، نقاب اوږدې سرې داړې درلودې، سترګې يې تر غوږونو پرې وې.

نقاب يې خپل مخ ته ور واغوست. ارام ګامونه يې واخيستل، مخکې لاړه، ورور يې د لرګي په يوه لوی صندوق کې څه لټول.

سوزان ملا کړوپه کړه، وغرېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټام ور ونه کتل.

د سوزان د تندي نرۍ ګونځې سره ورغلې:

_ونه ډار شوې؟!

ټام وويل:

_د کرکټ په توپ پسې ګرځم. مياشت مخکې مې په همدې صندوق کې ليد.

سوزان وخندل:

_په دومره جنجال نه ارزي!

_ارزي، له کرکټه پرته مېله، نه مېله!

سوزان ډاروونکی نقاب ليرې کړ، پر يوه کارتن کېناسته.

ټام وويل:

_ايرلنډ مې نه خوښېږي، کاشکې مو يوه اوونۍ همدلته په لندن کې تېره کړې وای.

سوزان ودرېده، درب شو، سر ته يې لاس ونيو، له پورته د لرګي کوچينی صندوق راولوېد، پر ځمکه ولګېد، پورتنۍ تخته يې ببېله شوه.

ټام چيغه کړه!

_پام !

سوزان کېناسته، له ځمکې يې کوم شی راپورته کړ، ګروپ ته يې ونيو، ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_مډال!

ټام په بېړه ور وکتل، مډال یې د خپلې خور له ګوتو وایست، ورو یې وویل:

_د ژېړو دی، ورته وګوره، څه پرې لیکل شوي! د انګلستان د ملکې مډال : ۱۹۳۵ م کال.

سوزان وویل:

_اوس ۲۰۱٦ کال دی، مانا یواتیا کاله یې وتلي دي!

ټام پېرمخې پروت صندوق په بله خوا را واړاوه. یوه پنډه، زړه کتابچه ترې ولوېده. سوزان کتابچه ور واخیسته، ور پو یې کړل، ویې ټوخل. د کتابچې پر پوښ یې څنګله تېره کړه، شونډې یې وخوځېدې:

بغدادی پیر

ډېوېډ جونز.

سوزان د کتابچې ځای ځای پاڼې واړولې، یو ځای لیکلي و:

...یوې مرغۍ ته مې وکتل، د ستونې سپینې پستې بڼکې به یې وپړسېدې، اخیستې هوا به یې په خواږه غږ بدله شوه.

بوډا په بېړه وویل:

_خوښه دې شوه، ارزانه ده؟!

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_نه....

یودم یې بې غاښونو خوله خلاصه شوه، په خوند یې وویل:

_ها! خو سم ووایه چې کوتر باز یې!

سوزان یوه بله پاڼه واړوله:

...امان الله خان وویل:

_ناوخته ده،وار له واره به د مطلب خبره راواخلم، الن مایک پېژنئ؟!

ټوخي واخیستم، له خولې مې چایو داره وکړه. پیاله مې پر مېز کېښوده. بخښنه مې وغوښته. ژر مې له جېبه سپین رومیال را وایست، د خپلې کورتۍ د ټټر پر لنده شوې برخه مې تېر کړ. سفیر ته مې وکتل، په لاس کې نیولې پیاله یې لړزېدله....

د کتابچې په بله پاڼه کې لیکلي ول:

...یودم مې ډېر خندی واورېد، یوه کوچیاني غږ وویل:

_پیر صېب خو له خپلې ک ... خبر نه دی، پرتوګ یې په چپه خوا اغوستی، نو ورک سېرلی به څنګه په خپلو پښو راولي!....

سوزان بله پاڼه واړوله:

...زه به پر ځمکه ګرځېدم، خو خلکو به اسمان ته کتل. په هرې سپینې کوترې پسې به یې چیغې وهلې ((پیر ګل ته وګورئ، له ځانه یې کوتره جوړه کړې، پر خپلو مریدانو راګرځي...)). چا چې به ولیدم، پرځان یې د دوزخ اور حرام ګاڼه....

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان بېرته د کتابچې پاڼې سره وروستې.

* * *

موټر تېز و، ونې، کورونه، شنې کروندې په منډه شاته تلې....

سوزان وویل:

_پلاره! مېله نو داسې وي؟!

سړي وخندل، د موټر له اکسلیټره یې پښه پورته کړه.

سوزان د مخې سیټ ته غړۍ ور اوږده کړه، د سرعت ستن پنځوسو میلو ته راکښته شوه.

ویې ویل:

_ اوس نو په رښتیا مېله شوه، له لارې هم باید خوند واخلو.

ټام چیغه کړه!

_هلته وګورئ!

سوزان مخ ور واړاوه. لیرې په شنو غونډیو کې دوو سپینو آسانو منډې وهلې....

لارا وویل:

_لارې ته ګوره!

سړي لاس ور وغځاوه، د ښځې پر ورانه یې پسته چونډۍ ور ولګوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لارا مخ سور شو، په بېړه يې شاته وکتل، اولادونو يې ورمېږونه کاږه کړي ول، د موټر د شا له شيشې يې آسونو ته کتل... د ونو غوټه راغله، آسونه ورک شول.

سوزان مخ واړاوه، د موټر د عقب نما په آيينه کې يې د خپل پلار وړو سترګو ته وکتل، ورو يې وويل:

_پلاره! نيکه دې څنګه سړی و؟!

سړي وخندل:

_څنګه دې يودم زما نيکه ذهن ته درغی؟!

_هسې!

_زما نيکه ستا د مور د نيکه غوندې کشيش نه و چې ټول عمر په کليسا کې تېر کړي.

د لارا تنده تروه شوه:

_ته بايد زما نيکه ته احترام وکړې!

سړي وخندل:

_ما خو کومه بده خبره نه ده کړې!

غلی شو، په خوند يې وويل:

_اه! برېتانيې ته د ډېوېډ جونز خدمتونه نه شو هېرولی! پوهېږئ! نيکه مې په برېتانوي هند کې ډېره سپينه کړه. پوره څلوېښت کاله يې ملکې ته خدمت وکړ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان وویل:

_مډال مې یې ولید.

سړي په بېړه ور وکتل.

سوزان وویل:

_نن سهار مې په زېر زمیني کې یو صندوق وموند....

سړی په خبره کې ور ولوېد:

_هلته یوه زړه کتابچه هم وه.

_هو! راسره را وامې خیسته.

سړي وخندل:

_ښه دې وکړل، خو پام ورسره کوه.

ټام وویل:

پلاره! تا لوستې ده؟!

_هو! خو کلونه مخکې، سم مې نه دی په یاد! تاسو یې ولولئ! پر خپل غور نیکه به افتخار وکړئ!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کشتۍ پر غولي ګڼ موټر ولاړ ول. سمندري مرغانو خپل اوږده، سپين وزرونه باد ته ور کړي ول... هوار تلل.

سوزان د کشتۍ اوسپنيزې کټارې ته ودرېده، د سمندر اوبه ارامې وې، کله کله به د نجلۍ ژېړ، اوږده وېښته دهغې ښۍ سترګې ته راغلل، ګوتې به يې ترې لاندې کړې، تر غوږ به يې واړول.

کشتۍ ورو تله، شاته يې د سپينو ځګونو ليکه پاتې کېدله.... سوزان مخ واړاوه. پر مخامخ اوږده څوکۍ يوه جوړه ښکارېدله. ځواني نجلۍ د هلک پر زنګون سر ايښی و، هلک د نجلۍ په ژېړو وېښتو کې ګوتې تېرولې.

د ټام غږ يې واورېد. دا يې د کشتۍ سالون ته د خوراک له پاره ور بلله. ورغله، د کاچوغو او پنجو ټکا خته..ګڼ کسان ناست ول، ډېرو يې تنګې سترګې او پيټې پوزې درلودې، د چين، جاپان او کوريا سيلانيان ول.

سوزان مېز ته نږدې څوکۍ وښويوله، کېناسته، سره کړې غوښه يې خوښه نه شوه، له ګارسونه يې د ترکاري سوپ را وغوښت. ډوډۍ يې وخوړه، کوټې ته لاړه. پر کټ پرېوته، د کمپيوټر له بکسه يې د خپل غور نيکه کتابچه را وايسته.

بغدادي پير

ډېوېډ جونز

د مطالعې ګروپ يې ولګاوه، ځای ځای پاڼې يې واړولې، مسلسل تاريخونه يې نه درلودل، کله کله به د يوه او بل يادابښت تر مينځ مياشتې او ان کلونه وتلي ول.

بېرته لومړۍ پاڼې ته راغله، د سوزان غور نيکه (ډېوېډ جونز) ليکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

برېتانیاوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال _د فبروري اووه ویشتمه:

_نا ارامه یم، کیسه مالومه ده، غرمه مې هندي شراب وڅښل، ښه نه ول، پر زړه مې ترخې اوبه را اوښتې...نیم سات مې په تشناب کې تېر کړ، بې ګټې و، اخیر مې د مېلمستون زړې خدمتګارې (راني) ته ور غږ کړل، له جارو سره راغله، ګېډې ته مې غبرګ لاسونه نیولي ول، له درده تاوېدم، ډاکټر مې راوغوښت، راني د باندې ووته، شېبه وروسته یې یو کوچینی خیرن بوتل راته ونیو. ویې ویل چې یوناني دوا ده، د نس تاو به دې ښه کړي.

یو خرېټ شنه رنګه پوډر مې له اوبو سره تېر کړل، د راني خبره سمه وه، سات وروسته مې د نس چونګاری ودرېد.

ماسپښین یو عسکر راغی، سلامي یې ووهله، یو کاغذ یې راته ونیو. حیران شوم، چانسلر لاهور ته راغلی و، عاجل یې غوښتی وم. په بېړه مې پر ځان اوبه تیرې کړې، ژمی دی، خو اوبه تودې لګېدې، دریشي مې واغوسته، پر کوټ بند ایښې شپو خولۍ ته مې لاس ور وغځاوه، د باندې په څلورو آسانو پسې تړلې ګاډۍ ولاړه وه.

ور وختم، د لاهور بازار له ګڼې ګونې ډک وو، د هندې تېزو مصالو بوی ته. ګاډۍ یوې تنګې کوڅې ته ور ننوته، له آذانونو سره د پایزېبونو د شرنګا غږونه ګډ ول. څوک جوماتونو ته تلل، څوک درمسالونو ته روان ول، چا د رقاصو ننداره کوله....

ګاډۍ یوې پخوانۍ کلا ته ننوته. دا کلا په لاهور کې د انګرېزانو لوی مرکز و. اوږدې کوټې ته ورغلم، له پوځي منصبدارانو ډکه وه. د چانسلر ډېل، اوږده برېتونه ځړېدلي ول. خولۍ مې د سلام په دود له سره کښته کړه، پر اوږده مېز پورې جوخته څوکۍ مې راکش کړه، کېناستم. د ځنګ ملګري البرټ ته مې کتل، اوږې یې پورته واچولې، لاهور ته د چانسلر د ناڅاپي راتګ په علت نه پوهېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چانسلر په برېټانوي هند کې د سر سړی و، ما ډېرې ناستې ورسره کړې وې، خو تر دې دمه مې دومره نا آرامه نه و لیدلی.

مایې لاسونو ته وکتل، پنډې، سرې ګوتې یې لړزېدلې...چانسلر ودرېد، غاړه یې صافه کړه، ویې ویل:

_د افغانستان له حالاتو خبر یاست؟!

ټول غلي ول، البرټ ودرېد:

_هو صېب! پاچا حبیب الله خان یې د لغمان په کله ګوش سیمه کې وواژه.

غلی شو.

چانسلر وویل:

_همدومره؟!

_نه! څه موده مخکې یې زوی امان الله خان پاچاهي اعلان کړه.

_د امان الله خان په اړه څومره معلومات لرې؟!

البرټ بله خبره ونه کړه!

چانسلر د تنباکو له پاټو جوړ، پنډ سګرټ ولګاوه، له خولې یې سپېره لوخړه راووته، یودم یې چیغه کړه!

_اېشورام چېرته دی؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازه خلاصه شوه، انګرېز پوځي سلامي ووهله، په زوته یې وویل:

_صېب! اېشورام همدا اوس را ورسېد، خو نېغ تشناب ته لاړ.

البرټ ته مې وکتل، لاندیني شونډه یې په غاښونو کې ټینګه نیولې وه، ګېډه یې پورته پورته غورځېده، په مخ کې یې راټولې شوې وینې وپوهولم چې خندا یې په ډېره سخته کابو کړې ده.

نورو ته مې وکتل، ټولو جدي څېرې نیولې وې.

اېشورام راغی، خو چانسلر د دمې جوړولو وخت ورنه کړ، له هغه یې وغوښتل چې خبرې وکړي.

اېشو رام مې پېژانده، هندو و، خو صافه پښتو یې ویله، ده په کابل کې د یوناني طب کاروبار کاوه، خو په اصل کې یې د برېټانوي هند تنخوا خوړله.

اېشورام وویل:

_زما دوکان د کابل مراد خاني ته نږدې دی، څو ورځې مخکې پر سپین آس یو سپور ځوان راغی، ځوان ښایسته ښکارېده، غټې سترګې، سپین مخ او نري برېتونه یې لرل، ورنږدې شوم، امان الله خان له ګارډ او عسکرو پرته یوازې راوتلی و، له تېکې راوتلې توره یې لمر ځلوله.... خلک خبر شول، دوکانونو ته قلفونه ور ولوېدل، ارته میداني له سلګونو یا هم زر ګونو کسانو ډکه شوه.

ځوان پاچا ناره کړه، اولس یې د خپلواکۍ اخیستلو ته را وباله، ده یو سر لوړی، آزاد او پرمختللی افغانستان غوښت....په خبرو کې یې زور و، خلک یې د انګرېزانو پر ضد پاڅون ته رابلل....

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېشورام شل دقیقې خبرې وکړې، کېناست.

چانسلر له جیبه یو کاغذ را وایست. امان الله خان برېتانوي حکومت ته لیکلي وو چې افغانستان باید د یوه خپلواک هېواد په توګه په رسمیت وپېژني.

وروسته یې د ناستو کسانو نظر وغوښت. ټول په یوه خوله ول، د امان الله خان لیک یې هسې باتې وګڼلې، ویې ویل چې یو کمزوری پاچا د برېتانیا د لویې امپراتورۍ پر وړاندې هېڅ هم نه دی، دا ماشوم بې ارزښته وګڼئ، همداسې یې پرېږدئ، د لیک ځواب مه ورکوئ، خو اېشورام قناعت نه کاوه، ویې ویل چې له امان الله خانه وېره په کار ده، ما تر دې پخوا په یوه افغان کې هم داسې د آزادۍ شور او له انګرېزانو دومره ډېره کرکه نه وه لیدلې.

سوزان کتابچه کېښوده، تشناب ته لاړه. مخ ته یې څو لپې اوبه ور واچولې، بېرته پرکټ اوږده وغځېده، پاڼه یې واړوله:

برېتانوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال_ د اګست لسمه:

_ د شپې یوه بجه ده، ویښ یم، اعصابو مې کار پرېښی! یوه ځوان پاچا څنګه یوې لویې امپراتورۍ ته ماتې ورکړه! زړه ته مې نه لوېږي، خو واقعیت دی، موږ په څو جبهو کې مات شوو، تش لاس خلکو توپونو او طیارو ته غبرګې ورکړې، ترپ، پر ځمکه یې را وویشتل. سخته ده! لویه برېتانیه یې وشرموله.

برېتانیاوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال_ د سپټمبر دوه ویشتمه!

_سهار په خړه تلیفون راغی، چانسلر ور وغوښتم. نیم ساعت وروسته یې راته وویل چې بار او بستره دې وتړه. له څو نورو کسانو سره به کابل ته ځې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ناڅاپي سفر ته نه وم تیار، خو د چانسلر تریو تندي وپوهلم چې اضافه خبره مې په ګټه نه ده. چانسلر راته وویل چې په کابل کې زموږ د یو څو کسانو موجودیت ضرور دی.

سل زړونه مې سره وتړل، ناروغي مې بانه کړه، ور ته ومې ویل، چې که امکان ولري، بل څوک ولېږه، خو قناعت یې ونه کړ، دی پوهېده چې دې ماموریت ته تر ما بل غوره کس نه شي موندلای.

زه د برېټانوي هند په ټولو سیمو کې ګرځېدلی وم، د خپل پنځه دېرش کلن ژوند څوارلس کاله مې د برېټانوي هند په استخباراتو کې تېر کړي ول، له بنګاله را نیولې، د ایران تر سرحده بلد وم، شپږ کاله مې له شاه حبیب الله خان سره په دربار کې د مشاور وظیفه درلوده، د افغانانو خوی، رواج، ښه او بده را مالومه وه، په پښتو مې صافي خبرې کولای شوای. له قوارې هم انګرېزانو ته نه پاتې کېدم. مور مې ایتالیاوۍ وه، د افغانانو غوندې رنګ یې درلود، تورې سترګې او تور وېښته مې له موره وړي ول.

کابل_ ۱۹۱۹ م کال_ د اکتوبر څلورمه:

_پرون یې راته وویل چې له غازي امان الله خان سره به سبا په لسو بجو ګورئ، خو البرټ رایاده کړه چې افغانان وخت ته ارزښت نه ورکوي، د سهار ناشتا مو په کراره وخورئ! .

البرټ تک سور، چاغ سړی دی، سره ډبل برېټونه لري، په خوراک ډېر وخت تېروي، ستمې یې خېژي. له هرې ګولې خوند اخلي. خو زموږ د سفر بل ملګری څلور هډوکي خوار بوډا دی. که یې د بدن غوښه ترې وتراشې ، نو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تول څلور کېلو نه نه ترې جوړېږي، خو پزه یې تر اندازې زیاته اوږده ده، ډېر نه خاندي، خو کله چې وخاندي، پورتنۍ شونډه یې په پزه کې ورکه شي.

یوولس بجې ارګ ته ورسېدو، یو په ونه لوړ دریشي کړی ځوان راغی، موږ یې یوه لوی سالون ته رهنمایي کړو، بخښنه یې وغوښته، ویې ویل چې پاچا په لسو بجو ورغوښتي وئ، خو تاسو ناوخته راغلئ، پاچا له یوولسو تر دولسو بجو پورې له ځینو قومي مشرانو سره ګوري.

ځوان غلی شو، ویې ویل:

_ پاچا د ماسپښین له لمانځه وروسته بله غونډه لري. خو زه به احوال درته راوړم، شاید د ډوډۍ پر وخت مو ور وغواړي.

ځوان له سالونه ووت.

البرټ وویل:

_له ساده سړي سره نه یو مخامخ.

حیرانې سترګې مې ور واړولې.

البرټ وویل:

_په اسیایي هېوادونو کې مې ډېر پاچاهان لیدلي دي، خو دا سړی

(امان الله خان) لومړنی پاچا دی چې وخت ته ارزښت ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه خدمتګار له شیدو ډک ګېلاسونه او کولچې راته راوړې. له کړکۍ مې د باندې وکتل، د ارګ لوړ، ډبرین دېوالونه پاک ول، یوه بوډا له نري سرک څخه د ونو ژېړې پاڼې جارو کولې....

ارګ مې پخوا هم لیدلی و، خو دومره پاک نه ښکارېده.

د باندې ووتم. سوړ باد لګېده، په چمن کې د ګچو سپینې لیکې تېرې وې. پورته مې وکتل، د شیر دروازې د غره پر څوکو د واورې نری پېروی پروت و.

سګرېټ مې ولګاوه. د جارو غږ نږدې و. یوه شېبه ودرېدم، د مني لمر ته مې په سختۍ هډونه تاوده شول، نیم سوخته سګریټ مې په چمن کې واچاوه، تر ډېره مړ لوګی ترې خوت.

بوډا راغی، نیم سوخته سګرټ یې ور پورته کړ، په جارو شویو پاڼو کې یې واچاوه.

بوډا ته مې وویل:

_په چمن کې یې دا سپینې لیکې ولې جوړې کړې دي؟

بوډا را وکتل، څه یې ونه ویل، لاړ، د ګل تر بوټي لاندې لوېدلی کاغذ یې ور واخیست، بېرته راغی، کاغذ یې په لاسي کراچۍ کې واچاوه، ویې ویل:

_پاچا امر کړی چې د نیالګیو د ابښودلو له پاره کتار کندې وکیندئ.

ومې ویل:

_خو نیالګی د حوت په میاشت کې ابښودل کېږي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا وخندل:

_خو پاچا بل څه وايي. وايي چې يو خو به کار تيار وي، بل دا چې د ژمې واورې او يخونه به د کېندل شويو کندو خاوره نوره هم پسته کړي. پسته خاوره د نيالګيو ودې ته ښه ده.

_نو پاچا مو په باغوانۍ پوهېږي؟!

بوډا وخندل:

_پاچا په ډېرو شيانو پوهېږي، کم کتابونه خو نه لولي.

ومې ويل:

_ته له څه وخته راهيسي دلته په ارګ کې يې؟!

بوډا وويل:

_په ښار کې مې سوالګري کوله. پاچا موټر راته ودراوه، خواست يې نه و خوښ، ورته ومې ويل چې نو څه وکم! لس- يوولس عياله راپسې دی، ډوډۍ غواړي. بس! دلته يې راوستم.، کار مې اسانه دی، د سړکونو په جارو کولو کې پياوړی يم. د مياشتې په اخير کې تنخوا راکوي، تر بسه هم پسې تېره ده.

بوډا کراچۍ تېله کړه، وچې پاڼې يې ورسره يو وړې.

بېرته سالون ته ورغلم. پنځه کمې دوولس بجې مې ځيني غړونه واورېدل، تر کړکۍ مې ور وکتل، له مخامخ ودانۍ ګڼ کسان را ووتل، تورې او سپينې پګړۍ يې تړلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې. یو تک سپین مخ مې ولید، ودرېدم، امان الله خان مې په لومړي ځل لید، لیرې و، خو غټې سترګې او تور برېتونه یې واضح ښکارېدل.

پاچا له ټولو څخه په غېږ خداى په اماني واخیسته، څو کسان یې پر لاسونو ور ټیټ شول، خو پاچا خپل لاسونه شاته ونیول، د لاسونو ښکلول یې نه خوښېدل.

ډله له ارګه ووته. ځوان راغى، موږ یې له امان الله خان سره لیدو ته و وبللو. ځاى ځاى پر نري، تازه جارو شوي سړک شنه لانده نصوار پراته ول.

اوږد دهلیز ته ور ننوتو، له مخامخ کوټې یو غږ راغی:

_دوى باید خپل شخصیت ته درناوى ولري، زه عادي انسان یم، ضرور نه ده چې زما لاسونه ښکل کړي.

رهنما ځوان دروازه وټکوله. کوټه وړه وه، امان الله خان او یوه بل په عمر پوخ سړي لاسونه راکړل. پر څوکیو کېناستو. البرټ د ناوخته را تلو په خاطر بخښنه وغوښته. پاچا په عمر پوخ سړى معرفي کړ، د پاچا خسر او د دفتر مشر محمود طرزي و.

البرټ د چانسلر لیک ورته ونیو، په لیک کې له شاه امان الله خانه غوښتل شوي و چې د مناسباتو د ساتلو له پاره د دوى څو کسانو ته په کابل کې د اوسېدو اجازه ورکړي. پاچا لیک ولوست. وروسته یې اوږدې خبرې وکړې، ده د برېتانیې په شمول له ټولو هېوادونو سره متقابلې دوستانه اړیکې غوښتې... بیا یې د برېتانیې ملکه په درونډ نوم یاده کړه، ویې ویل چې دواړه خپلواک هېوادونه د اقتصاد او سوداګرۍ په برخه کې له یو بل سره ډېره همکاري کولاى شي...خو شرط یې دا دى چې برېتانیه باید افغانستان د یوه خپلواک هېواد په توګه په رسمیت وپېژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا نيم ساعت خبرې وکړې، په خبرو کې يې د خپلواک افغانستان نوم ډېر ياداوه، خو د (خپلواک) ټکي زما زړه خوړ.

دې سړي يوائې څو مياشتې مخکې د برېټانيې امپراتورۍ ته ماتې ورکړې وه، ډېر انګرېزان يې تر تېغ تېر کړي ول، خپلواکي يې اخيستې وه... خو اوس يې په خبرو کې کرکه نه ليدل کېده، خبرې يې تودې او له مينې ډکې وې. دی د خپل هېواد د اقتصاد په فکر کې و.

شل کمې يوه بجه ډوډۍ راغله، د وريژو په مينځ کې لږه غوښه ايښې وه، خو ما د ده د پلار دسترخوان هم ليدلی و ، پر مېز به د لوښو ځای نه کېده.

امان الله خان دوه ځله دېوالي ساعت ته وکتل، خو البرټ لا خبرې کولې...پر پښه مې يې د بوټ څوکه ور کېښوده، خوله يې بنده شوه.

د خدای په امانۍ پر وخت مو پاچا ته لاس ورکړ، لاس يې تود او له انرژۍ ډک راته واېسېد.

په وره کې مې نوک ونيو، شاته مې وکتل، امان الله خان په يوه پنډه کتابچه کې څه ليکل.

پېښور ته د بېرته تګ له پاره طياره دوې ورځې وروسته راتله. موږ يې بالاحصار ته بوتلو. يوه پاکه کوټه يې راکړه. له کړکۍ مې د باندې وکتل، تر بالاحصار لاندې ګڼ کورونه پراته ول، د پل خشتي د جومات ګمبدې لمر ته ژېړه لمبه کوله. ليرې د ارګ هسک دېوالونه ښکارېدل، ور ها خوا پراخه ساحه شنو لوخو نيولې وه.

بېرته پر کټ کېناستم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورج وويل:

_له دې سړي (پاچا) وېره په کار ده.

مخ مې ور واړاوه.

جورج وويل:

_له هوښيار دښمنه ووېرېږه! دا سړی په هند کې هم ستونزې راته جوړولای شي.

البرټ وخندل:

_دومره يې هم مه لويوه!

جورج وويل:

_د پاچا په سترګو کې مې يوه ځلا ولېده، له خپلواکۍ د خوند اخيستلو ځلا! ښه به دا وي چې د برېتانيې حکومت يې په رسميت وپېژني، که نه نو فکر نه کوم چې په اوسني افغانستان دې قناعت وکړي، څه وخت وروسته به يې خبره تر اټکه وي.

ومې ويل!

_زړونه مو غټ ونيسئ! تر هغه وخته پورې به ونه رسېږي.

دواړو راته وکتل.

ومې ويل:

_د اوس له پاره تر دې ډېر څه مه رانه غواړئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

البرټ وخندل:

_نو ته په خپلو ملګرو هم بې باوره یې؟!

جورج وویل:

_البرټه! خپل وخت مه ضایع کوه! ډیوېډ جونز د استخباراتو مامور دی، تر اوسه به یې له چانسلر او ملکې پرته، خپلې مور ته هم رښتیا خبره نه وي کړې.

سوزان بله پاڼه واړوله. ډیوېډ جونز دوه کاله وروسته تاریخ لیکلی و.

برېتانوي هند_ کلکته_ ۱۹۲۲ م کال_ د مارچ یوولسمه :

_نه وم، دوه کاله مې په لندن کې تېر کړل، تېره اونۍ کلکتې ته راغلم، د یاداښت کتابچه مې همدلته پرېښې وه.

ورک یې که! څه ولیکم، ماغزه مې اېشي، هغه وطن (افغانستان) مو په رسمیت وپېژاند چې داخلي او خارجي سیاست یې زموږ په واک کې و، خو چاره نه وه. حالات تر دې نور هم سختېدل، په قبایلي سیمو کې خلک را پاڅېدل، لوی تاوانونه یې را ورسول، ملکه مجبوره شوه چې د هنري ډابس په مشرۍ کابل ته یو لوړ رتبه هیئت ور ولېږي. ډابس له شاه امان الله خان سره رسمي تړون لاسلیک کړ، دافغانستان خپلواکي او حاکمیت په رسمیت وپېژندل شو.

خو کاشکې یوازې افغانستان وای، په راجستان، کشمیر، کوټه... کې هم ځینې قبیلې را پورته شوې دي، دوی زړور نه ول،پوهېدل چې پر برېتانیې وار د زمري زړه غواړي، خو له امان الله خانه یې زده کړل، اوس امان الله خان ته په ټول هند کې د آزادۍ د سمبول په سترګه کتل کېږي، په جومات، مندر او کلیسا کې د افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازادۍ خبرې تودې دي. دې سړي ډارن خلک زړور کړل، اوس د ډېرو زړونو ته لوېدلې چې له برېتانیې خپلواکي اخیستی شي.

اه! که دا سړی (امان الله خان) تر ستوني ونه نیسو، نو هند مو له لاسه وتلی بوله.

کابل _۱۹۲۳ کال_ د می اتمه.

_د تېرې یوې میاشتې یاداښتونه!

په رنړو اوبو کې مې ګوتې ننه ایستې، اوړی او دومره سړې اوبه؟! له پورته پاخه توتان راغلل، لپه مې ډکه کړه، اوبه مې له توتانو سره تېرې کړې، سړې اوبه او خواږه توتان! تر دې دمه مې داسې خوند نه و څکلی.

سر مې هسک کړ، تر شنو ونو پورته د پغمان د غره څوکې لا سپینې وې.

هینګاری راغی، ور ومې کتل، موټر ته کتار خرې ولاړې وې. ورغلم، سړک تنګ و، موټر مې څو ځله شاته او مخته کړ، ایله د خرو د تېرېدولاره پیدا شوه. خو بیا هم د یوې خرې ربړي ځولی د موټر د څنګ شیشه کږه کړه.

بېرته د رنړو اوبو پر ژۍ کېناستم، څړپ شو، د خرې اوربوز په اوبو کې ننوت.

یو غږ مې واورېد:

_ټینک یو(مننه) .

شاته مې وکتل، یوه بوډا خړه خره له پړي نیولې وه، راته موسک و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا وويل:

_پرنګی، پرنګی؟!!!!!

حيران شوم، د امان الله خان د پاچاهي په دې څلور کاله کې ډېر بدلون راغلی و، زما په څېر شپو خولی، نېکټايي او دريشي ډېرو دولتي مامورينو درلودې، څېره مې هم د دوی غونډې وه، نو دې کليوال او ساده سړي له کومه وپېژندلم؟!

ومې ويل:

_څنګه وپوهېدې چې زه انګرېز يم؟!

دا ځل د بوډا سترګې رډې راوختې، په خوند يې وويل:

_ته خو سمه پښتو وايې!

غلی شو، موټر ته يې اشاره وکړه،ويې ويل:

_د موټر پر دروازه دې د پرنګيانو د شاهي حکومت نښه ده.

_اه! دهقان سړی او دومره مالومات.

ومې ويل:

_له کومه پوه شوې.

سړي وخندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_د پاچا سیوری دې خدای زموږ له سره نه لیرې کوي، ټولو کلیو ته یې مالمین را لیږلي، وړو، زړو ته درس وایي، ایله د لمانځه په مانا وپوهېدو، لیکل او لوستل مو زده کړل، ستاسو د بیرغ عکس او د حکومت نښه مې هم په یوه کتاب کې لیدلې وه.

سړي د خرې له ځولی لنده ټوټه لیرې کړه، ویې ویل:

_نازک بدنې منې دي، ښار ته یې د خرڅلاو له پاره وړم.

دوې منې یې راته ونیولې، د خرې پړی یې کش کړ، بېرته سړک ته وخوت.

یوه منه مې په اوبو کې ووهله، خرپ مې ترې وایست. موټر ته ور وختم، وېره نه وه، دې خلکو د پاچا په یوه امر توري راپسې را واخیستې، خو په بل فرمان یې د خولې ګوله راسره جلا کوله! سوله وه، په سوله کې خلک زموږ په وینو پسې نه ګرځېدل.

مخکې لاړم، یو ځای پخه ودانۍ جوړېده. موټر مې همالته ودراوه. د لرګي وړه لوحه مې ولوسته، لیکلي و: ((طاق ظفر_ د استقلال څلی)).

ورغلم. ګڼو کاریګرو کار کاوه. یو دریشي کړی ځوان لاس راکړ، په بل لاس کې یې کاغذ و، له لیکو یې وپوهېدم چې د منار نخشه ده.

یوه ماشوم د لرګي څوکۍ راته راوړه، کېناستم، ځوان هم د موټر له نښې پوهېدلی و چې د برېتانیې په سفارت کې کار کوم. نور یې هم خبر کړل.

د یوه ماشوم تندی سره ورغی:

_اوف! پرنګی کافر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو یوه کاریګر سپک کړ، ویې ویل چې مېلمه دی.

د منار پوښتنه مې وکړه، دریشي کړي ځوان وویل، چې د پاچا په امر د آزادۍ څلی جوړوو.

دې ټکي یوه مانا لرله، له انګرېزانو آزادي، خو دا ځوان په نزاکت پوهېده، د انګرېز نوم یې زما د غرور د ماتېدو په خاطر وانه خیست.

ځوان ته مې وکتل:

_له پاچا ډېر خوشاله یاست!

ځوان وخندل:

_له داسې چا به ولې نه یو خوشاله چې ان زموږ د کور د مصارفو فکر هم ورسره دی.

په حیرانۍ مې ورته وکتل.

ځوان وویل:

_ګوره! په لاس کې نیولې پیاله دې یو ساده مثال دی! په موږ کې مېلمه سپېرې شونډې نه پرېږدي، یو چا به پور کاوه، خو مېلمه ته به یې شیدې، وچه یا تازه مېوه یا کتغ تیاراوه. افغانان نیستمن خلک دي، دې سړي فکر وکړ، تجاران یې تشویق کړل، په لومړي ځل یې دې وطن ته چاى را ووړ. هم ارزانه دي، هم دود بایده پر ځاى کيږي او هم د صحت له پاره ګټه لري. پخوا به خلکو د سیندونو او ویالو اوبه څښلې، د ډېرو معدې به خرابې وې، خو اوس اوبه جوش کړه،لږ چاى ور واچوه، هم خپله ستړیا پرې لیرې که، هم د مېلمه پرده وکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله ماشومان راغلل، له ټوټو جوړې ډکې کڅوړې پسې زنګېدلې. یو لس، یوولس کلن ماشوم نږدې راته کېناست، د کڅوړې پوښتنه مې ترې وکړه، لنډ یې راته وویل چې د مکتب کتابونه دي.

یو کتاب مې را واخیست، په لومړیو دوو مخونو کې یې حمد او نعت شریف لیکلي وو، دریېم او څلورم مخونه یې د آزادۍ په اړه ول... نورې پاڼې مې واړولې، ساده ژبه یې درلوده، څو مخه د وطندوستۍ خبرو ډک کړي ول، بیا د افغانستان د دوو- دریو ولایاتو په اړه لنډ مالومات وو. وروسته د یوالي او اتحاد په باره کې یوه کیسه راغلې وه، بیا د پاکو اوبو د اهمیت په اړه یو ساده شعر و....

دا کتاب یوائې یو کال مخکې چاپ شوی و.

کڅوړه مې وکته، دوهمه سیپاره، دیني ښوونه، حساب... د خطاطۍ د مشق لرګینه دړه. نی، رنګ...پکې پراته ول.

په زړه کې را تېره شوه:

_ ډېوېډ جونزه بچو! څومره چې وخت تېرېږي، په هماغه اندازه به د دې خلکو غلطېدل ګران کار وي.

ماښام سفارت ته راغلم. د سفیر تنده تروه وه، ویې ویل چې په جلال آباد کې یې هغه په زرګونه اخبارونه سوځولي دي چې له برېتانوي هنده کابل ته راتلل.

علت مې وپوښت. سفیر په تلیفون کې له محمود طرزي سره غږېدلی و، هغه ورته ویلي و چې په دې اخبارونو کې ډېر داسې مضامین راغلي دي چې زموږ په خلکو کې مذهبي نفاق خپروي او د افغانستان ملي حاکمیت او آزادۍ ته زیان لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفیر د محمود طرزي له خولې را ته وویل چې له دې وروسته به د ډیورنډ پر کرښه هغه اخبارونه او مجلې چاپ کېږي چې له برېتانوي هنده دې وطن ته راځي.

کوټې ته لاړم. ستړی وم، خو ما باید د ورځې را پور لیکلی وای. یواځې زه نه وم، په کابل ښار کې دوو سوو کسانو وظیفې درلودې چې د هرې طبقې نظریات مالوم او سفیر خبر کړي. په دوی کې انګرېزان کم ول، زه او څلور نور هغه کسان چې ژبه یې زده وه او څېرې یې افغانانو ته پاتې کېدلې. نور هغه افغانان ، هندوان او سکان ول چې د مالوماتو په بدل کې یې له سفارته پیسې اخیستې.

ستړې ورځ، ارام خوب لري، تر سهاره ویده وم. جومه وه. ولمبېدم، افغاني جامې مې واغوستې، جګه شمله مې ودروله، د شور بازار تنګو کوڅو ته ورغلم. دوکانونه له مختلفو اجناسو ډک ول، د لوښو یوه لوی دوکان ته ودرېدم، د روسیې ساخت له پټنوسونو، چایجوشونو... چاینکو ډک وو. یوه ښکلې میناتوري شوې پیاله مې را واخیسته، روسی وه. دوکاندار ته مې وویل:

_لاهوري کاسې مې په کار دي.

دوکاندار وویل:

_ پخوا خو مو سترګې ترلې وې، فکر مو کاوه چې هر څه په لاهور او ډهلي کې دي، خو پاچا دې خدای تر ډېره راته ژوندی لري، په تجارت یې وپوهولو، له نورې دنیا سره یې بلد کړو، له سفیرانو سره یې کېنولو... زما په څېر ګڼ نور تجاران په کال کې دوه- درې ځله ایران، ترکیې او روسیې ته ځي، هلته خریداري کوي، تر لاهوره په کمه بیه، ښه جنس په لاس راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پياله مې واخيسته، د غاليو خرڅولو کوټې ته ور وګرځېدم، يو چاغ ترکمن په بيړه د لرګي چوکۍ راته سمه کړه. دوکان له رنګارنګ غاليو ډک و. سړي څو غالۍ سره واړولې، يودم يې ناره کړه!

_اقچه يي، کندوزي، بشيري، مور، خرسک....کومه قالينه غواړئ؟

غلی وم.

سړي د قالينو د رنګ، جوړښت او کيفيت په اړه اوږدې خبرې وکړې....

ومې ويل:

_پر هاغه نورو قالينو مو ولې سپينه ټوټه هواره کړې ده؟!

سړي وخندل، چوخۍ سترګې يې لا پسې تنګې شوې، په خوند يې وويل:

_هغه به دې نه شي خوښې، خارج ته ځي.

حيران شوم.

سړي سپينه توټه ليرې کړه. ويې ويل:

_موږ (افغانان) سړې غالۍ خوښوو، خو په دې غاليو کې نور رنګونه هم راغلي دي، ګلان او نخشه يې هم فرق کوي.

يوه وړه قالينچه مې راپورته کړه، د برېتانيې د ملکې عکس پکې اوبدل شوی و.

سړي وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کال مخکې يې د غاليو ټول سوداګر وزارت ته ور وغوښتل، درې ورځې يې درس راکړ، پوه يې کړو چې اروپايان څه رنګ او کوم چاپ قالينې خوښوي. يوه جوپه غالۍ مو اروپا ته ولېږلې، ښې پيسې يې راته جوړې کړې، له موږ سره د غالۍ اوبدونکو ګېډې هم مړې شوې. اوس مو په مزار، کندوز ، اقچه، بغلان ...کې نوي فرمايشونه ور کړي دي.

ولاړ شوم، ومې ويل:

_وبخښه! زحمت دې وايست، خو څه مې وانه وخيستل.

سړي وخندل:

_که کوم دوکاندار خندا او حوصله ونه لري، دوکانداري دې نه کوي.

ومې ويل:

_دا خو چينايي متل دی.

_هو! موږ کله کله وزارت ته ور غواړي، د تجارتي اجناسو د راکړې ورکړې او اخلاقو په باره کې راته غږېږي، دا خبره مې هم همالته زده کړې ده. که خدای کول، نو راتلونکی پسرلی ځينې تجاران ترکيې ته لېږي. وايي چې په تجارت کې به نوي څه زده کړي.

له سړي مې خدای پاماني واخيسته، لنډ را تاو شوم، تنګه کوڅه له قفسونو ډکه وه، د مختلفو مرغانو آوازونه تېره لګېدل. يوه دوکان ته ودرېدم، غولی له سويانو او کوترو ډک و، پورته د لرګي ګڼ قفسونه را ځړېدل. يوې مرغۍ ته مې وکتل، د ستونې سپينې پستې ښکې به يې وپړسېدې، اخيستې هوا به يې په خواږه غږ بدله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا په بیړه وویل:

_خوښه دې شوه، ارزانه ده؟!

ومې ویل:

_نه.

یودم یې بې غاښونو خوله خلاصه شوه، په خوند یې وویل:

_ها! خو سم وواېه چې کوتر باز یې!

تر لاس یې ونیولم، تنګ دوکان ته ننوتم، کوترو ته یې اشاره وکړه ، ویې ویل:

_شیرازۍ، چپه پرې، ملاقي، بال سفېد، زردچه...کوم ډول کوترې غواړې؟!

زما ځواب ته ماتله نه شو، یوه سره کوتره یې ونیوله، ویې ویل:

_که د کوترو له ملاقه خوند اخلې، نو تر دې کوترې مه تېرېږه، په هوا کې په یوه سا اوه ځله را اوړي. هو! خو که د نورو د کوترو د نیولو شوقي یې بیا هاغه توره کوتره واخله، یو خو له سېله نه جلا کېږي، بل په هر ځل الوتو خامخا یوه بله کوتره درته راولي.

یوې وړې نجلۍ یو کوچینی پتنوس را وووړ . د بوډا تنده تروه شوه، په خشکه (غوسه) یې وویل:

_ولې مکتب ته نه یې تللې؟!

د نجلۍ خړې شونډې وخوځېدې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ناروغه یم، تبه مې ده.

بوډا پتنوس ور واخیست، نجلۍ بېرته له دوکانه ووته.

ومې ویل:

_څه دې ده؟!

بوډا د لرګي په دړه د سنیو دسترخوان هوار کړ، د کاسې له سره یې برغولۍ وښویاوه، په کورتو کې لنده شوې ډوډۍ وه. څنګ ته ایښې بدنۍ یې کږه کړه، پر خړه خاوره خړې اوبه تویې شوې. ماته یې وکتل، د تندې ګونځې یې لا سره ننوتې وې. ویې ویل:

_ډوډۍ خورې؟!

_نه.

_نو رڼا را پرېږده.

د دوکان له دروازې څنګ ته شوم.

بوډا د پاستې ژۍ ور پرې کړه، په ډکه خوله یې وویل:

_وبخښه، دې لمسۍ مې ماغزه را وخوړل، بانې کوي، پرون هم مکتب ته نه وه تللې.

ومې ویل:

_خو نه دې ځي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا برګ راته وکتل:

_تا لکه چې د پاچا فرمان نه دی اورېدلی! مکتب یې پر نجونو او هلکانو جبري کړی.

ومې ویل:

_نو ته د پاچا له وېرې خپله لمسۍ مکتب ته لېږې.

بوډا خپلې خړې ګوتې وخښتلې، ویې ویل:

_د وېرې خبره نه ده، د پاچا نا فرماني ګناه لري.

ومې ویل:

_خو دا نجوني لوییږي، حساب، هندسه او نور کوپړي کتابونه به ووایي، ټکری به لیرې کړي، په مکتب کې به نوې نخرې زده کړي....

د بوډا تندي تروه شوه:

_ته څنګه افغان یې چې په خپل پاچا باور نه لرې! هغه چا چې موږ ته عزت را وباښه، له کوپړه یې خلاص کړو، وطن یې آزاد کړ، د هغه په اړه څنګه داسې چټیاټ وایې ؟! وځه!

په بېړه له دوکانه ووتم، د بوډا له غوسې ډک غږ راپسې راغی:

_د پرنګي جاسوسه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفارت لاره مې ونیوله. د پل خشتي جومات ته ګڼ شمېر خلک ور روان ول. د ملا تېره غږ راته، د جومې د لمانځه په خطبه کې یې امان الله خان،د خدای د رحمت سیوری ګڼله.

درې ورځې له سفارته ونه وتم، ما باید کلکتې ته میاشتنی راپور تیار کړی وای، سخته وه، د خپلو جاسوسانو په واسطه ځینې را ټول شوي مالومات مې په شفر کې لیکل.

ماخستن مې لیکلی را پور له سره کوت چې د شعبې دروازه له دېوال سره ولګېده، سفیر و، وارخطا ښکارېده، ویل یې چې ارګ ته یې ور غوښتي یو.

د سفیر وارخطایۍ ته حیران شوم، ارګ ته د سفیر تګ کومه نوې خبره نه وه. سفیرانو به په میاشت کې یو ځل له پاچا سره کتل او د متقابلو اړیکو د ټینګښت، تجارت، فرهنګ، اقتصاد.... په باره کې به یې خبرې ورسره کولې.

خو د سفیر بلې خبرې چرتي کړم. دا ملاقات د تشویش وړ راته ښکاره شو. پاچا همدا شپه او همدا ساعت ارګ ته ور غوښتي وو.

ځان مې تیار کړ، نیم ساعت وروسته، زه، سفیر او د سفارت یو بل هندو کارکوونکی په ارګ کې وو. موږ یې یوې وړې کوټې ته بوتلو، یوه ځوان چای او ځو رنګه وچه مېوه راته راوړه، بېرته د باندې ووت.

سفیر وویل:

_که خبره خرابه وای، دومره یې نه نازولو.

سفیر ته مې وکتل، شنې سترګې یې ځلېدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ویل:

_دومره مه خوشاله کېږه! افغانان په خپل کور کې دښمن ته په درنه سترګه ګوري.

سفیر یودم ودرېد، وره ته مې وکتل، پاچا و. پاچا ټولو ته لاس ورکړ، مخامخ راته کېناست.

امان الله خان مې له څو کلونو وروسته لید، وزن یې یو څه ډېر شوی و، خو نور هماغسې تک سپین او ښکلی ښکارېده، یوازې غټې سترګې یې له غوسې ډکې وې.

امان الله خان وویل:

_ناوخته دی،وار له واره به د مطلب خبره راواخلم، الن مایک پېژنئ؟!

ټوخي واخیستم، له خولې مې چایو داره وکړه. پیاله مې پر مېز کېښوده. بخښنه مې وغوښته. ژر مې له جېبه سپین رومال را وایست، د خپلې کورتۍ د ټټر پر لنده شوې برخه مې تېر کړ. سفیر ته مې وکتل، په لاس کې نیولې پیاله یې لړزېدله....

سفیر په وارخطایي وویل:

_نه!

_ابراهیم او عبدالله خان څنګه؟!

سفیر غولي ته کتل.

پاچا له خپل جېبه یو پاکټ را وایست، خلاص کاغذ یې د سفیر مخې ته پر مېز کېښود، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له خپلې امضاه خو به نه یې پښیمانه؟!

د سفیر سترګې رډې راختلې وې.

پاچا وویل:

_دا درې کسان مو له اسنادو سره ونیول، ستا د سفارت کار کونکي دي، په کتغن کې یې ځینې کسان د نظام پر ضد بغاوت ته هڅول، منفي تبلیغ یې کاوه، د عطاالله په نوم یوه خان ته یې دوه ویشت ټوپکه ورکړي ول....

پاچا ودرېد، سفیر ته یې وکتل، ورو یې ویل:

_دوه اویاساعته! یواځې دوه اویا ساعته وخت لرې چې له افغانستانه ووځې!

بېرته سفارت ته راغلو، سفیر په غوسه و، خو چاره یې نه لیده، دربېمه غرمه یې تلګراف راته وکړ، لیکلي یې و چې پېښور ته په خیر را ورسېدم.

یوه اونۍ وروسته د چانسلر لیک راغی، امان الله خان ته یې لیکلي و چې الن مایک انګرېز دی، دی باید د برېتانیې د قوانینو له مخې محاکمه شي.

په دوهمه ورځ سفارت ته له ارګه لیک راغی، مجبور وم چې د لیک محتوا چانسلر ته تلګراف کړم. امان الله خان چانسلر په درونډ نوم یاد کړی و، وروسته یې لیکلي و چې افغانستان یو خپلواک هېواد دی، خپل قوانین لري، ښاغلی الن مایک به د دې هېواد د قوانینو له مخې محاکمه شي... تاسو ته دپوره عدل او انصاف ډاډ درکوم.

یوه اوونۍ وروسته محکمه دایره شوه، الن مایک، ابراهیم او عبدالله خان یې په اعدام محکوم کړل. بل سهار د سفارت په انګړ کې یو تور موټر ودرېد، څلورو افغان پو ځیانو یو تابوت را کښته کړ، ورغلم، د سفارت یوه کارکوونکي د تابوت تخته لیرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه، الن مایک د عیسویانو له دود او مذهب سره سم په یوه نوې توره دریشي کې پروت و، نېکټايي ور ترړل شوې وه، د کورتۍ د ټتر له جېبه يې سور ګلاب را وتلی و.

دې سړي ته مې څو وارې ویلي وو چې په دې خلکو کې ورو_ ورو کار کوه، دومره تېز مه ځه، نه يې منله.

ګرمې وه، تابوت مو په هماغه ورځ پېښور ته ولېږه.

میاشت وروسته بل سفیر راغی، څلور هډوکي وچ کلک بوډا و، د موړک غوندې وړې سترګې يې درلودې. په لومړۍ ورځ يې د ټولو شعبو کاغذونه ور وغوښتل، د خدمتګار له خولې خبر شوم چې په څلرويشتو ساعتونو کې يې يوائې درې ساعته خوب کړی.

سهار ته جلسه ونیول شوه، د احتیاطي تدابيرو په اړه وغږېدو، موږ پوهېدو چې سفارت د پاچا د مخفي کسانو تر څارنې لاندې دی. نوي سفیر امر وکړ چې سفارت ته تر یو څه وخته زموږ هیڅ افغان جاسوس نه شي راتلای.

میاشت ووته، د سفارت دروازې ته مخامخ په دواړو پښو ګوډ پروت سوالګر، سبزي پلورونکی او په خاورو کې ناست سیک تاویذ لیکونکی ورک شول.

د سفارت کارکوونکي خوشاله وو، ویل يې چې د پاچا شک وخوت، خپل جاسوسان يې ور ټول کړل، تر دې وروسته به سفارت تر څارنې لاندې نه وي، خو د سفير وړې سترګې ونه ځلېدې، ويې ويل چې د امان الله خان په اړه يې ډېره مطالعه کړې ده، پام کوئ! پاچا ساده سړی نه دی!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفير خبره سمه وه، يوه اوونۍ لا نه وه وتلې چې له ارګه رسمي مکتوب راغی، ليکلي يې و چې د سفارت کارکوونکي حق لري چې په آزاده توګه په ښار کې وګرځي، خو د نجونو د زده کړې په برخه کې د افغانانو د ذهنيت خرابول، زموږ په داخلي چارو کې ستاسو لاسوهنه ده....

سفير په غوسه و. په هماغه ساعت جلسه ونيول شوه، د سفارت يوه صوفي کارکوونکي په ماته ګوډه ژبه وويل چې دوې ورځې مخکې يوه سماوار ته ورغلم، ساده کليوال ول، زما هرې خبرې ته يې سرونه خوځول....وخت مې غنيمت وګاڼه، د نجونو مکتب مې را واخيست، په کوپر او فحشا مې ختم کړ....

سفير مېز په سوک ووهه، په غوسه يې وويل چې د ده له اجازې پرته هېڅوک له سفارته نه شي وتلای!

خو د سفير په دې امر کې زه نه راتلم، زما مستقيم امر چانسلر و، له کلکتې به راته ويل کېدل چې څه کوه او څه مه کوه!

وخت ووت، خو احتياط به مو تر کومه کاوه؟! کلکتې کلنی راپور غوښت، دا راپور په انګلستان کې ملکې ته هم رسېده. چاره نه وه، موږ بايد له ځينو ولايتونو خپل افغان جاسوسان راغوښتې وای. سفير نه قانع کېده، ويل يې چې سفارت ته د جاسوسانو راتګ، د توپ خولې ته د هغوی ترل دي....فکر مو وکړ، لاره مو ومونده، د عکسونو يوه لوی نندارتون له شکه ايستلو.

د افغانستان له خارجه وزارت سره وغږېدو، ويې منله، ويې ويل چې د نورې دنيا له پرمختګ سره د افغانانو بلدېدل زموږ په ګټه دي.

وخت ووت، له پېښوره په سلګونه نوي او زاړه عکسونه را ورسېدل، ټول عکسونه د اروپا له پرمختګه غږېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفارت د انګړ دېوالونه مو له مختلفو عکسونو ډک کړل. ارګ او ځينو دولتي ادارو ته مو بلنليکونه ور ولېږل، پر دوکانونو، نانوايانو، حمامونو... مو واړه، واړه کاغذونه ولګول، په دې کاغذونو کې ليکل شوي لنډو جملو عام افغانان، د عکسونو درې ورځني نندارتون ته را بلل.

په لومړۍ ورځ ګڼه ګوڼه کمه وه، يواځې له ځينو وزارتونو يو شمېر دولتي مامورين راغلي ول، خو د دې خلکو په جلبولو کې مو ډېره ګټه ليده، له هر يوه سره به مو خندل...

پوښتنو يې ستړي کړو، د سفارت کارکوونکو بايد د عکسونو په اړه مالومات ورکړي وای. يواځې د زراعت له يوه مامور سره مې يو ساعت خبرې وکړې، ده به هر عکس ته درولم، د تراکټورونو، ترېشرونو، پر ونو ، بوټو د دوا پاشی د ماشينونو... زراعتي کود...په باره کې به يې پوښتنې کولې ((بيه يې څو ده، څه کار کوي! زموږ دهقان او زراعت ته به څومره ګټور وي؟! څنګه يې دې وطن ته راوړای شو؟!...)).

د تشناب په پلمه مې ځان ترې خلاص کړ، خو بل ځوان راته ودرېد، ده يوه عکس ته اشاره وکړه، ويې ويل چې ايا د چرګوړو د ايستلو داسې کوم ماشين به نه وي چې له برق پرته کار وکړي؟!

د سفارت نورو کارمندانو ته مې وکتل، تر هر يوه به ډله را ټوله وه، د سفارت کارکوونکو به د عکسونو له مخې په نړۍ کې د نوي صنعت په اړه خبرې کولې....

حيران شوم، دلته لا څو کاله مخکې دا خبرې نه وې، د پخواني پاچا مامورينو به يواځې د ښه آس، ښه باغ، جنګي زرک، دوهم يا درېيم واده...په اړه خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولې، خپل جېبونه به يې ډکول، خو اوس دې خلکوته نوي ځوان پاچا د وطن او پرمختګ مینه ور ښودلې وه.

په دوهمه ورځ د سفارت انګړ له عامو خلکو ډک شو، دوی یواځې عکسونو ته کتل... یو هم نه ور وتو، نه ارزېدل، له دوی سره وخت تېرولو ګټه نه راته کوله.

له پلان سره سم زموږ جاسوسان په درېيمه ورځ راغلل، د خلکو په ګڼه ګونه کې چا شک نه اخیست، مخکې بلد ول، یو- یو د سفارت تر تعمیر لاندې زېر زمیني ته کښته شول.

اوږده مېز ته اتلس کسه کښناستو، څلور موږ او پاتې افغانان ول. سفیر په پښتو او دري نه پوهېده، ترجمان يې درلود، خو پاتې دوو انګرېزانو مفهوم ورنه اخیست. سفیر لنډې خبرې وکړې، له مېلمنو يې مننه وکړه چې خطر يې ومانه او سفارت ته راغلل. وروسته يې له راغلو کسانو ګزارش وغوښت.

لومړۍ یوه هراتي ملا غاړه صافه کړه، خبرې يې په بسم الله پیل کړې، ویې ویل چې افغانانو ته د ملا هره خبره د منلو وړ ده، (نه) نه پکې وایي، خو د امان الله خان په باره کې اور نه اخلي، هېڅ هم نه مني، وايي چې دیوه داسې غازي پر وړاندې به څنګه راپورته کېږي چې انګرېزان يې له وطنه وشړل....

بیا له کندهاره راغلي یوه له رنګه تور خان خبرې وکړې، ویې ویل چې له ډېرو خانانو او ملکانو سره يې ناستې درلودې، دا يې ورته ویلي چې تېر پاچا به خانانو او ملکانو ته تنخوا او ځیني نور امتیازات ورکول، خو امان الله خان هر څه بند کړل...خانانو ته يې په سپکه وکتل، یو څه ژوندي شئ...خو ګټه يې ونه کړه، یواځې دوه خانان يې یو څه بد بینه کړي دي، نورو ته تر خپلو شخصي ګټو د پاچا ګرانښت او وطن مهم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له غزني راغلی يو په ونه لوړ افغان پوځي ودرېد، ويې ويل چې په يوه کال کې يې ان د يوه عسکر نظر هم بدل نه شو کړای، پوځ پاچا ته وفاداره دی، امان الله خان يې تنخوا ور ډېره کړه، په نس يې ماړه ساتي، هېڅ صاحب منصب حق نه لري چې پر خپلو عسکرو دکور بېګار وکړي....

قاضي پورته شو، په ادارو کې يې د رشوت د مخنيوي په اړه خبرې وکړې، ويې ويل چې مجازات ډېر شوي دي، په تېره يوه مياشت کې يې يوائې په بدخشان کې څلور رشوت خواره قاضيان بنديان کړل.... خلک خوشاله دي، د پاچا پر ضد يوه وړه خبره نه مني....

بيا يوه پکتياوال يوه کيسه را واخيسته، ويې ويل چې پاچا خلکو ته د قناعت ورکولو اجبه ژبه لري. څه موده مخکې له امان الله خان سره يو ځای ته روان
وو، مخکينی موټر خراب شو، نور موټرونه و درېدل. دښته وه، لمر تود لګېده. له نږدې کېږديو سپين ږيرې راغلل، کوچيان ول، پاچا ته يې کلکې غبرګې
ورکړې، امان الله خان همالته په خاورو کې ورسره کېناست. کوچيانو ته يې وويل چې د مالونو د دواوو په اړه يې له جرمنيانو سره خبرې کړې دي، په لنډ وخت کې به دې وطن ته را ورسېږي، د مېږو، غواوو او پسونو تلفات به کم شي....خو کوچيانو د پاچا له خبرو سره دلچسپي ونه ښوده...

يوه بوډا په خواره خوله وويل:

_صېب! اورېدلي مو دي چې کوچيانو ته مالمين را لېږئ! که دا نجوني له سبقه ماف کی نو دين او دنيا به دې سمه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا يوې کوچۍ نجلۍ ته اشاره وکړه، نهه، لس کلنه وه، ببر وېښته يې نېغ ولاړ ول، کله چې به پر ځمکه پرتو خوشايو ته ټيټه شوه، د اوږده خيرن کوچياني کميس لمن به يې پورته ودرېده، د پښو لوڅې پوندۍ به يې ښکاره شوې. پرتوګ يې نه و.

پاچا وويل:

_هاغه نجلۍ څوک ده؟

يوه ډنګر کوچي وويل:

_صېب! زما لورکۍ ده!

_څه کوي؟!

_پچې او خوشايي ټولوي.

_مانا ګټه درته کوي؟!

_هو صېب! که زموږ نجوني پچې جارو نه کړي، نو دېګدان سوړ بوله.

پاچا وويل:

_زه له شريعته وتلی کار نه کوم، همدې نجونو ته ټکری ور پر سروم، پرتوګ ور اغوندم، اودس او لمونځ ور زده کوم، نظافت ور ښيم، درس وربانديې وايم، په ژوند يې پوهوم... اوس يې هم ګټې ته ناست ياست، خو غواړم چې ابرومندانه ګټه درته راوړي. په مکتب کې څه بدي ده؟! هه! اوس به ټوله ورځ د بوه دېګدان پچې او خوشايي درته را ټول کړي، خو که دا نجلۍ درس ووايي، ډاکتره يا معلمه شي، وطن به جوړ کړي، د خوشايو پر ځای به تنخوا درته راوړي....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیاوال کیسه لا نه وه خلاصه چې د سفارت یو کارمند راغی، په وارخطایي یې وویل چې له انګړه ټولو خلکو منډه واخیسته.

زه او سفیر د باندې ووتو، میدان تش و، یواځې عکسونه باد رپول. عمومي دروازې ته ورغلو، ډله خلک پر یو چا راټول ول. د سفارت د ساتونکې پر څوکۍ ودرېدم. پاچا هسکه شمله درولې وه، په سپینه کندهارۍ غاړه او توره سدرۍ کې ښکلی ښکارېده.

سفیر ته مې ځای ورکړ، غړۍ یې اوږده کړه، ویې ویل:

_دا سړی لېونی دی.

د خبرې په هدف یې پوه شوم، ومې ویل:

_نه، لېونی نه دی، پر خپلو خلکو باور لري.

د سفیر شونډې وخوځېدې:

_ان د برېتانیې غوندې په امن ملک کې لا زموږ ملکه هم له ګارډ او امنیتي چارو پرته د باندې نه شي را وتی، خو

په خبره کې یې ور ولوېدم:

_خو دلته، همدا ملت، د خپل پاچا ساتونکی دی.

سفیر په حیرانۍ پاچا ته کتل...

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا یې لومړی ځل نه دی، پاچا کله کله ښار ته راوځي، جوماتونو ته ورځي، له خلکو سره ګوري، په عادي سماوارونو کې چای څښي....

یوه شیبه ودرېدو، بېرته زېر زمیني ته کښته شوو. د پاټې جاسوسانو په خبرو کې هم امېد نه و.

مازدیګر مې د طلوع افغان له اخباره مهم ټکي را وایستل، سفیر ته مې ور وړل. ده د امان الله خان د نظامنامې انګرېزې ژباړه لوسته. دې نظامنامې دوه اویا مادې درلودې، دا مادې د جلال آباد د لویې جرګې ټولو اته سوه دوه اویا برخه والو منلې وې.

سفیر اشاره راته وکړه، کېناستم، عینکې یې لیرې کړې، ویې ویل:

_امان الله خان د افغانستان په څو زره کلن تاریخ کې په لومړي ځل اساسي قانون (نظام نامه) جوړ کړ، ما د ډېرو اروپایي هېوادونو اساسي قوانین لوستي دي، خو دې سړي چې خپلو خلکو ته څومره انساني او بشري حق ور کړی دی، په ډېرو قوانینو کې مې نه دي لیدلي.

سفیر غلی شو، عینکې یې بېرته پر سترګو کړې، نظامنامې ته یې وکتل، ویې ویل:

_په دې نظامنامه کې راغلي چې ټول افغانان برابر حقوق لري، مریتوب منع دی، مطبوعات آزاد دي، هر چا ته باید د کار او کسب د زده کړې زمینه برابره شي، بېګار ختم دی....

ما نظام نامه لوستې وه، د سفیر خبرې اوږدې، تکراري او سترې کوونکې وې، خو د نزاکت له مخې مې څه نه ویل.

سفیر اوږدې خبرې وکړې، بیا یې ماته وکتل، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا سړی له خپلو خلکو سره څومره په اخلاص چلېږي، ته راته ووایه! کوم پاچا به په خپله، له کوم زوره پرته خپل واک محدود کړي؟! خو امان الله خان دا کار وکړ، ډېر واک يې خپلې کابينې او نورو مامورينو ته ورکړ....

نيم ساعت وروسته خپلې کوټې ته لاړم، د پاچا وروستي فرمانونه مې را واخيستل، تر دې دمه به هندوانو پر خپلو پګړيو ژېړه پټه تړله چې په اسانۍ وپېژندل شي، خو د پاچا په فرمان کې دا کار اقليتونو ته سپکاوی ياد شوی و، ويلي يې و چې هندوان او سيکان هم افغانان دي او له دې وروسته له هغو ټولو حقوقو برخمن دي چې نور افغانان يې لري.

په دې فرمان کې دا هم راغلي وو چې له دې وروسته د هندوانو او سيکانو اولادونه په عمومي مکتبونو کې درس ويلی شي....
په دوهم فرمان کې ټولو اقليتونو ته د مذهبي ازادۍ د ورکړې يادونه شوې وه، ليکلي و چې هر څوک خپل مذهبي مراسم په ازاده توګه تر سره کولای شي....

نور فرمانونه مې ولوستل، د فردي ازادي، تعليم، نظم، پرمختګ او نورو اصلاحاتو په اړه ول....دا وطن يې له خوارۍ ورځې ايست.

اوږد وغزېدم، ډېر فکر مې وواهه، د پاچا او د دې وطن د تخريب لاره مې ونه مونده.

سوزان تر دې ځايه د خپل غور نيکه يادښتونه ولوستل، ګړۍ ته يې وکتل، د شپې لس بجې وې، خو ورور، پلار او مور يې لا د کشتۍ په لوی سالون کې موزيک ته ناست ول، د ګروپ سويچ ته يې لاس ور وغځاوه، تياره شوه، سترګې يې پټې کړې.

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان خپل ورور ته وکتل، ټام د وحشي هوسۍ بچي ته نږدې ولاړ و. ورغله، د هوسۍ بچی وترهېد، منډه يې واخيسته، د ټام تندی تریو شو. په خشکه يې وويل:

_ودې وېراوه.

سوزان وويل:

_وبخښه، خو هوسۍ بېسکيټ نه پېژني.

ټام په ورغوي کې نيولی بيسکيټ بېرته په پاکټ کې واچاوه.

سوزان خپل پلار ته وکتل، په يوه نيکر کې پروت و، ځانته يې لمر ورکاوه.

سوزان بېرته خيمې ته ننوته، د خپلې مور له سره يې برستن ليرې کړه، ويې ويل:

_خوب خو په کور کې هم کېده.

لارا کېناسته، سترګې يې وموښلې.

سوزان د خپل غور نيکه کتابچه ور واخيسته، د باندې ووته. د اوبو پر ژۍ پر يوه هواره ډبره کېناسته، پورته يې وکتل، په غرونو کې سپېره ځای نه ښکارېده، ټول له ونو ډک ول. اوبو ته يې وکتل، په وړه کيشتۍ کې سپور بوډا له چنګکه ماهی خلاصاوه.

سوزان کتابچه ور واخيسته، باد نرم و، لمر پوست لګېده. سوزان په کتابچه کې په نښه شوې پاڼه پرانيسته. ډېوېډ جونز ليکلي و:

_ ۱۹۲٤ م کال، د اپرېل دوهمه_ برېټانوي هند_ پېښور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېرې څو میاشتې مې په مدراس، لاهور او پېښور کې تېرې کړې، ستړې ورځې وې، حالات له کنټروله وتلي ښکارېدل، د برېتانوي هند په ډېرو برخو کې د انګرېزانو پر ضد خلک را پورته شول، دوی له امان الله خانه د آزادۍ الهام اخیستی و، زرګونه هندوان، سیکان او مسلمانان مو ووژل، خو نه کرارېدل. حملې یې لا تودې وې. اړ شوو، له چانسلر سره مو په ورځو ورځو خبرې وکړې، هره ممکنه لاره مو وسنجوله، خو د افغانستان د خپلواکۍ او چټک پرمختګ څېره مو نه شوای تته کولای.

اخیر له برېتانیې څو کسه راغلل، ویل یې چې په برېتانوي هند کې د ځینو مسلمانانو ژوند نور هم پسې تریخ کړئ. دا خبره حیرانوکې وه، خو د راغلیو کسانو خبرو له خطر سره سره قناعت راکړ.

د دې نخشې عملي کولو احتیاط غوښت، موږ بایدحالات دومره هم نه وای خراب کړي چې برېتانوي هند ته یې تر ګټې تاوان ډېر وای.

له پلان سره سم مو په ځینو مسلمان مېشتو سیمو کې کلیساوې جوړې کړې، په ځایي اوسېدونکو بده ولګېده، ویل یې چې دلته خو عیسویان نه اوسي...نو.... مظاهرې را ووتې، جوړو شویو کلیساووته یې اور ور واچاوه.

دا خبرې مو د برېتانیاوي هند په اخبارونو کې لا وپرسولې. د هجرت له پاره تبلیغ ته زمینه برابره شوه. زموږ صوفیانو جاسوسانو په هر جومات کې تقریرونه شروع کړل، ویل به یې انګرېز عیسویت خپروي، ښه لاره یې هجرت ده...خو د جهاد نوم به یې نه اخیست.

په دې مو بسنه ونه کړه، په هندوانو او سیکانو کې مو خاص کسان وګومارل، دوی پر هغو مسلمانانو ژوند تریخ کړ چې په سیمه کې اقلیت ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجرت! خو کوم ځای ته هجرت؟! مالومه وه، خلک د ایران په شیعه حکومت بې باوره ول. لنډ او د ډاډ وړ ځای افغانستان و.

تبلیغ دومره تود و چې هره ورځ به په زرګونه کسان د ډیورنډ تر کرښې اوښتل. په دې کې زموږ خپل خلک هم وو، دوی ته وظیفه ور سپارل شوې وه چې تر خپله وسه افغانستان ته د نویو ورغلیو مهاجرینو اوځایي اوسیدونکو تر منځ اختلافات را وپاروي.

په دوو میاشتو کې زرګونه کورنۍ افغانستان ته لاړې، د مهاجرینو ډېر فشار پر کابل او نورو لویو ښارونو راته، دې کسانو خواړه، جامې او سرپناه غوښته... زموږ د پلان له مخې باید دا مهاجرین بېرته برېتانیاوي هند ته راغلي وای، دلته یې په افغانستان کې د سخت ژوند او له زرګونو ورغلیو مسلمانو مهاجرو کورنیو سره د حکومت د نه همکاري کیسې کړې وای، په برېتانوي هند کې یې د امان الله خان پر ځلانده تصویر خاورې ور پاشلې وای...او د آزادۍ احساس مړ شوای
وای، خونتیجه یې زموږ د تمې خلاف وخته، د امان الله خان د فرمان له مخې نویو ورغلیو مهاجرینو ته د کورونو د جوړولو له پاره ځمکې ورکړل شوې او ځایي اوسېدونکو خپله ګوله ورسره شریکه کړه.

برېتانیاوي هند ته بېرته یواځې هغه کورنۍ راغلې چې د ستوري لېږل شوې وې. دا کورنۍ مو د ټول هند په مسلمان مېشتو سیمو کې ووېشلې، دوی به د امان الله خان پر ضد تبلیغ کاوه، ویل به یې چې امان الله خان عیاش پاچا دی، جوماتونو ته یې قلفونه ور اچولي دي، د کوپر قانون چلوي...ده خپل خلک په ګېډو نه وو ماړه کړې، نو موږ ته به یې څه خیر را رسېده....

خو دې تبلیغ تر ډېره کار ونه کړ، له افغانستانه نوې خبرې راتلې، له مهاجرینو سره د پاچا او رایت د نېک سلوک خبرې زموږ له کنټروله ووتې. چانسلر امر وکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ته تلونکې کورنۍ را وګرځوي. وېره يې پر ځای وه، له ورغلو مهاجرينو سره د پاچا اوافغانانو نېک سلوک موږ ته تاوان رارساوه.

پلان ناکام شو، زه بېرته کابل ته لاړم. په لنډه موده کې نور تغيرات هم راغلي ول. لويې ليسي او مسلکي مکتبونه جوړ شوي وو، ترکي، هندي او جرمني استادانو به زده کړې ور کولې. تر دې دمه په ټول افغانستان کې درې سوه دوه ويشت مکتبونه جوړ شوي وو.

بازار له افغاني توليداتو ډک و. افغانستان په خپله د غوړيو، صابون، قندو، بورې، عطرو، سيمنټو، ټوپکو، باروتو جوړولو... او د اوسپنې ويلې کولو کارخانې درلودې.

د معدنونو پر استخراج او په ښارونو کې د اوبو رسولو پر عصري سيستم چټک کار روان و...

اخبارونه مې ولوستل، افغانستان خپله راډيو درلوده، په کندهار او جلال اباد کې د برېښنا د توليد لويې او وړې خونې پرانيستل شوې وې. فرانسوي او جرمني شرکتونو د دې هېواد له شماله تر جنوبه پورې د رېل د پټلۍ د ليکې د جوړېدو پر پلان کار کاوه، ولايتونه له مرکز سره د تلګراف او تليفون په واسطه تړل شوي وو، په کابل کې جوړ شوي مرکزي بانک لومړني بانک نوټونه را وايستل. د دې هېواد په لويو ښارونو کې د ملکي هوايي ډګرونو د جوړېدو کار په چټکۍ روان و....

تر دې دمه افغانستان دوولس ملکي طيارې درلودې چې پېلوټان يې جرمنيان ول، خو پاچا پنځه ويشت کسان د پيلوټۍ د زده کړې له پاره مسکو ته لېږلي وو.

هر زون خپل اخبارونه درلودل، دا اخبارونه د وطن دوستۍ، اتحاد، او د نويو پرمختګونو له خبرو ډک ول... د پاچا په امر په لويو ښارونو کې لويې کتابخانې جوړې شوې وې، خلکو به د مطالعې له پاره کتابونه امانت ترې وړل...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مالیاتو قانون جوړ شو، دمالیاتو ټکټونه چاپ شول، چا چې به مالیات ورکول، په مقابل کې به یې د مالیاتو له ماموره ټکټ اخیست، په دې توګه تر ډېره د رشوت مخه نیول کېده.

پاچا د خپل هېواد له آبادۍ سره لېونی مینه درلوده. له کاره یې خوند اخیست. ده د خپلوکارونو د تنظیم له پاره منظم پلان درلود.

شنبې یې د تجارت، مالیې او معارف کارونو ته ځانګړې کړې وه. یکشنبه یې له تجارانو، سفیرانو، او بهرنیو دیپلوماتانو سره کتل. دوشنبه یې د وزیرانو په مجلس کې برخه اخیسته، سې شنبې یې له وزارتونو را غوښتل شوي راپورونه لوستل. چهار شنبه یې له خلکو سره کتل او پنجشبه یې هم د کرنې، عدلیې، امنیت ...ستونزې څېړلې.

دې بوخت سړي به ان د جومې په ورځ هم د ملاامامانو، قومي مشرانو او سپین ږیرو مشکلات اورېدل....

فکر په مخه کړم، سپېرې شونډې او تش ماغزه ژر غلامي ته تېار وهي، خو دې سړي چټک کار کاوه. خپل خلک یې له خوارې او بې تعلیمې ورځې را ایستل.

په دې تشو ماغزو کې د الفبا د یوه ټکي اضافه کېدل هم برېتانیې ته خطرناک و.

په کابل کې مې د اوسېدو میاشت نه وه پوره چې تلګراف راغی، چانسلر په بېړه پېښور ته ور غوښتی وم. دوهمه ورځ مې پېښور ته ورسوله. چانسلر مې ولید، حیران شوم، له سلام او کلام پرته یې په خوند وویل:

_ډېوېډ جونزه! له دې وروسته به ږېرې ته چاړه نه ور وړې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان يودم چيغه کړه. په بېړه ودرېده، په ګريوان کې يې ګوتې ننه ايستې، پر وښو وړه څرمښکۍ ولوېده. ټام ته يې وکتل، خندل يې... سوزان منډه پسې واخيسته، خو ټام ګړندی و، سوزان ودرېده. په سترړې ساه يې وويل:

_احمقه! دا نو ټوکه وه!

بېرته خپل ځای ته راغله. سپين تندي يې نرۍ ګونځې پيدا کړې:

_اه! نه!

ټيټه شوه، کتابچه يې داوبو له ژۍ ور پورته کړه،د سر څو لندې پاڼې يې سره سريښ وې. کتابچه يې لمر ته کېښوده، خپل پلار ته يې وکتل، پر سيخونو پېيلوغوښو ته يې پکی واهه. کشتۍ ته ورغله، ټېله يې کړه، د جهيل د اوبو سړه څپه يې زنګنو ته ور پورته شوه.

د مور غږ يې واورېد:

_پام کوه!

سوزان په کشتۍ کې کېناسته، د دواړو غاړو پاروګان يې ووهل، خو لنډه را وګرځېده، کتابچه يې ور واخيسته، بېرته کيشتۍ ته ورغله، شېبه وروسته د جهيل په څنډه کې ولاړ کب نيونکي کوچيني ښکارېدل.

سوزان پاروګان پرېښودل، کيشتۍ تر يوه ځايه کراره تله، وروسته ودرېده. سوزان ستوني ستغ پرېوته، کتابچه يې مخ ته ونيوله، پرسترګو يې سيوری راغی. سرې شونډې يې وخوځېدې:

۱۹۲۵ م کال_ د اپرېل ديارلسمه_ د لويې پکتيا غرونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اه! د ږېرې له خاربنته ستړی یم، ډېره اوږده شوې ده، یوه لوېشت، یا تر دې ډېره، نه پوهېږم! خو کله چې کښته ګورم، د ږېرې وېښته مې سترګو ته درېږي. خرېیلې ږېره نه ښکارېده، خواوس سپین ډکې له ورایه پکې وینم.

لمر دی، غرونه شنه لمبه کوي، تر سره په شنو ونو کې پټ دي. دلته دوې ورځې مخکې را ورسېدو، ابادي نه شته، تر اوسه مو یواځې د مرغانو آوازونه اورېدلې دي. دا ځای قدم شاه خوښ کړ، خوښ نه، له پخوا یې دلته راتګ په نیت کې و. یوې لویې او ارتې سمڅې ته یې راوستم، پای یې نه مالومېږي، سوړ بوی پکې پروت دی.

قدم شاه سهار اته بجې له دوو کچرو سره ووت، دوه ساعته تېر شول، تر اوسه یې درک نه شته.

ما په دې دوو ساعتونو کې غزول شوی سیم له سره وکوت. مازې یو ځای ښکارېده، سل متره سیم په خاورو او ډبرو کې پټ و. بیا مې چلتار پر سر کړ، په آینه کې مې وکتل، سوچه عرب وم.

اه! په پېښور کې دتېرو څو میاشتومهم ټکي هم په لیکلو ارزي.

اتیا کسان وو، دوې میاشتې مو په زېر زمینیو کې تېرې کړې، هر څه همالته ول. په دهلېز، اشپز خانه، کوټو، تشنابونو ... کې ژېړ ګروپان بل ول. دوې میاشتې، پوره دوې میاشتې مو یواځې خبرې واورېدې. خو ستړې خبرې نه وې، په دې موده کې مې ډېر څه زده کړل.

موږ ته به انګرېز، عرب، هندي او افغان استادان راتلل. د افغانستان د مختلفو قومونو، دود، کولتور او عقیدو په باره کې به راته غږېدل، د جاسوسۍ نوي، عصري وسایل به یې راته راوړل... د هرې وسیلې تشریح او اهمیت ډېرې خبرې غوښتې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوې مياشتې وروسته يې نومونه راباندې کېښودل، مختلف نومونه. مارګير اغا، غيبګو، پير کرم شاه، د مديني خواجه...د هر يوه په نوم کې د پير، اغا، خواجه، خليفه، حضرت،... ټکي مهم ول. ماته يې د بغدادي پير نوم انتخاب کړ.

يوه ژبه حتمي وه، دا اتيا کسان بايد په پښتو يا فارسي، يوې ژبې پوهېدئ، بس! له دوو کسانو پرته يوه هم د ژبې ستونزه نه درلوده. لومړی يو په ونه لوړ تک سپين انګرېز و، هغه ته يې د پير ګونګه لقب وټاکه، بله چاره نه وه، ژبه يې نه وه زده، ګونګی يې کړ، ده بايد يواځې لاسونه خوځولای، نور کار يې افغان ملګري ته پرېښود، هغه به د پير ګونګه له حرکاتو اخيستي مانا خلکو ته ويله.

دوهم يو هندو صوفي و چې له هندي پرته په بله ژبه نه پوهېده. ده ته يې د ديو بندي پير لقب ورکړ.

بيا يې اتيا کسان سره ووېشلو، څلوېښت دوه نفري ګروپونه يې جوړ کړل، له اته دېرشو انګرېزانو، عربو او هنديانو سره يې يو _يو داسې کس ملګری کړ چې په سيمه کې بلد ول.

وروسته د څېرو له مخې تقسيمات شروع شول. ډېر انګرېزان د افغانستان هغو سيمو ته وټاکل شول چې اوسيدونکې يې له رنګه سره ول. خو هندوانو او عربو دا مشکل نه درلود، دوی هرې سيمې ته جوړېدل.

ما هم کومه ستونزه نه درلوده، انګرېز وم، خو رنګ مې کوم مشکل نه جوړاوه. ما او لارنس ته، چې اوس يې پير کرم شاه باله وويل شول چې تاسو به ډيورنډ کرښې ته نږدې په دوو مختلفو سيمو کې فعاليت کوئ.

قدم شاه يې ملګری راته وټاکه. قدم شاه له ونې ټيټ دی، تر لويشتې اوږده ږېره لري، په چالاکۍ کې يې ورې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ځلوېښتو ګروپونو کې لومړی د افغانستان شمالي برخو ته انتخاب شوې کسان ولېږل شول. نورو کومه ستونزه نه درلوده، یواځې تر کربښې په غرنیو پټو لارو واوښتل، وروسته یې له عامو موټرونو او سړکونو استفاده کولای شوای. خو د افغانستان شمال ته د انګرېزانو تګ یو څه سخت و.

دوی لومړی د چترال له لارې بدخشان ته لاړل، بیا یې له هغه ځایه نورو سیمو ته مخه کړه. خو ما او زما ملګري کومه ستونزه نه درلوده، دوې کچرې مو واخیستې، لومړی مو لویو خلطو ته د جاسوسی وسایل، توپانچه، دوربین، مختلفې دواوې... او خوراکي مواد ور واچول، بیامو دیني کتابونه ور باندې کېښودل، سپینو پګړیو، اوږدو ږیرو، چوندارو ګردو لمنو او د کچرو پر سر ښکاره اېښودل شوو دیني کتابونو له شکه ایستلو.

ان د وزیرو په یوه جومات کې مې لا د پټې خولې جمه هم ورکړه.

کرار تلو، دوی شپې مو ستورو ته تېرې کړې، دربېم ماښام مو یوه کلي ته ور ووړ، ضرورت نه و چې ځانونه معرفي کړو، خلکو په خپله عالمان بللو، ویل یې چې د هندوستان دیني مدرسوته تللي عالمان بېرته خپلو کورونو ته روان دي.

ماخستن یې غوړه ښورروا راته راوړه، سهار مو د شیدو له چایو سره تازه کوچ وخوړل.

تر وله ورځ مو مزل وکړ، پاتې شپه مو په غره کې تېره کړه، بل ماښام همدې غار ته را ورسېدو.

بل ځای نه شوای تلای، قدم شاه دا غار پخوا هم لیدلی و، د دوو میاشتو زده کړې په وخت کې یې انګرېز استادانو ته قناعت ور کړی و چې دا ځای د فعالیت د پیل له پاره ښه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترې وو، شپه مو په خوب تېره کړه، خو سهار مو لومړی خوراکي مواد، دوا... او د جاسوسۍ وسایل د غار تیارې برخې ته یووړل، بیامو سل متره سیم تر خاورو لاندې کړ، د سیم په دواړو خواوو پورې یوه یوه کوچینۍ دستګاه تړل شوې وه. یوه دستګاه مو په غار کې د ابېنودل شویو کتابونو شاته پرېښوده، بله مو لاندې چینې ته نږدې د لویو ډبرو په مینځ کې پټه کړه.

اه! قدم شاه را راوان دی، باید ورشم چې څه یې کړي دي.

سوزان بله پانه واوړوله.

بل یادښت دوې اونۍ وروسته لیکل شوی و:

_قدم شاه خوشاله و، ویل یې چې په غره کې یې د لېوانو انګولا اورېدلي وه، لیرې خوشې کړې کچرې به بیا ونه وینې.

په لومړی ورځ مو څوک ونه لیدل، خو دوهم سهار مو د زنګولې آواز واورېد، قدم شاه په منډه دباندې ووت، له سیرلي سره راغی، دتک تور سیرلي سپینه ټنډه ښکلې ښکارېدله. قدم شاه د سیرلي کباب ته خوشاله و، خو ما ورته وویل چې حوصله وکه، دا کوچینی سېرلی به لوی پسونه درته راولي.

زنګوله مې ترې خلاصه کړه، تار مې ور پورې وتاړه، د سمڅې په تیاره برخه کې مې پورته را وځړوله. د تار بله څوکه مې تر کتابونو راوړه. دې تار دخاورو رنګ درلود، تر وېښته نری و، له ځمکې سره نه ښکارېده.

قدم شاه ته مې وکتل، سترګې یې رډې راختلې وې...ومې ویل:

_د سیرلي خوله ور وتړه، لیرې یې پټ که.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيرلي نارې کړې، قدم شاه خولې ته جورابه ور واغوسته. تر ښکرو يې ونيو، د باندې ووت.

ښه شېبه تېره شوه، بېرته راغی، خو کېناستلو ته مې پرې نه ښود، ورته ومې ويل چې له چيني سره کېنه.

شنې غټې پېيلې مرۍ مې غاړې ته واچولې، دستګاه مې روښانه کړه، پوره يو پاو وخت مې غوږونه څک نيولي وو، خو د مرغانو له نريو نارو پرته مې بل څه وانه ورېدل. يودم د دستګاه له واړه لاوډسپيکره د ډېرو د رغړېدو غږ را ووت. بيا مې يو نری وار خطا آواز واورېد:

_ته څوک يې؟! دلته څه کوې؟!

د دستګاه غږ مې تر پايه پورې تېز کړ.

د قدم شاه ناره مې واورېده:

_د خدای بنده.

بيا له لاوډ سپيکره د قدم شاه يوه لېونی، بې مانا چيغه را ووته.

_لو لو لو لو لو لا....

لاوډ سپيکر ته مې غوږ ور نږدې کړ. نري وارخطا غږ وويل:

_سيرلی مې ورک دی. تا نه دی ليدلی؟!

قدم شاه د اوښ غوندې وغړمبېد، بيا يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پورته ور وخېژه! بغدادي پير ته پټې مالومې دي.

چوپه چوپتيا شوه، له لاوډ سپيکره يواځې د مرغانو غږ را ووت. دستګاه مې بنده کړه. دغار خولې ته مې وکتل، لومړی يوه خړه خيرنه خولۍ را پورته شوه، بيا مې د يوه نهه_لس کلن ماشوم چاودی سپېره مخ وليد.

ماشوم د غار په خوله کې ودرېد، وارخطا ښکارېده.

مخې ته د پرانيستې کتاب پاڼې مې سره وروستې. ومې خندل:

_راځه، راځه! دنيايي کارونو ته زړه مه خوره! تور سېرلی به خدای پيدا کړي!

د ماشوم سترګې رډې راوختې. په خواره خوله يې وويل:

_ته له کومه پوه شوې چې زما سيرلی ورک دی، هغه هم تور سېرلی؟!

ومې خندل:

_که بغدادی پير په غيبو نه پوهېدای، نو نوم به يې بغدادي پير نه و.

ماشوم را نږدې شو، خو چاودې لاسونه يې لا لړزېدل.

ومې ويل:

_راځه بچيه! دلته نږدې راته کېنه.

ماشوم په خاورو کې پلتۍ ووهله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګې مې پټې کړې، هېڅ مې هم نه ویل، خو شونډې مې خوځولې...بیا مې هماغسې په پټو سترګو څو ځله یوه خبره تکرار کړه:

_تور سیرلی، سپین یې تندی، تور سېرلی سپین یې تندی، تور....

یودم مې ماشوم ته وکتل، سترګې یې رډې راختلې وې. د کتاب د اېښودلو په پلمه مې دستګاه روښانه کړه، بېرته مې سترګې پټې کړې، ومې ویل

_تور سېرلیه وینم دي، وینم دي! بېځایه زورونه مه وهه. له دې دوو تېرو دې یواځې بغدادي پیر را ایستلی شي.

غلی شوم، بیا مې څو نامفهومه تورې تر خولې را ووتل، وروسته مې په ټیټ غږ وویل:

_راشه! راشه، بغدادي پیر دې غواړي. افرین، افرین...

یودم مې تندی تریو کړ:

_نه! لاره مه کږوه!

ومې خندل:

_افرین، همدا نرۍ لاره را واخله.

ماشوم ته مې وکتل، سترګې یې له حیرانۍ ډکې وې، ومې خندل:

_مخ دې سم ونیسه، سیرلی پیدا شو، بس، د چینې چپ لاس ته، دوه ، درې سوه ګامه لیرې په دوو تیږوکې بند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم په بېړه ودرېد. تر لمنې مې ونيو،ومې خندل:

_کېنه! زحمت مه باسه! تېرې مې ليرې کړې، بغدادي پير دومره کرامات لري چې سېرلی په خپلو پښو دلته راولي.

وخت ووت، چيغه مې کړه!

_راشه نو، مه ناوخته کوه!

ماشوم ته مې وکتل، وېرې اخيستی و. ورته ومې ويل چې سترګې پټې که.

غړۍ مې اوږده کړه، قدم شاه په احتياط پورته را وخوت، سيرلی يې د غار په خوله کې پرېښود. خپله بېرته لاندې کښته شو. سيرلی ماشوم ته ورغی، د هغه پر غوږ يې خپلې تودې شونډې ولګولې. ماشوم په بېړه ور وکتل، چيغه يې کړه، يوې خوا ته ړنګ شو.

ورغلم، بېسده ماشوم مې له خاورو را پورته کړ، دستګاه ته مې خوله ور ټيټه کړه، له قدم شاه مې دڅيني سړې اوبه را وغوښتې. د ماشوم غاړې ته مې لاس ور ووړ، غاړه يې توده وه، نرۍ رګ پورته پورته غورځېده....

د قدم شاه غږ مې واورېد:

_دومره کراماتو ته هم ضرورت نه و چې سيرلی په خپلو پښو راولي.

قدم شاه مې بېرته لاندې وليږه. دماشوم پر مخ مې سړې اوبه واچولې. سترګې يې رڼې کړې. د سيرلي په ليدو يې رنګ بېرته ځای ته راغی. ولاړ شو، سيرلی يې تر ښکر ونيو، تر يو څه ځايه زانګې وانګي ته، وروسته يې پښې پر ځمکه سمې لګېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شا راغی، ومې ویل:

_څه فکر کوې! کوچیان به راشي؟!

په خندا یې راته وویل چې دومره کرامات بې څه نه دي، راځي! راځي، ضرور راځي.

خبره یې سمه وه، ماسپښین مې مخ ته د چینې سرې اوبه ور اچولې چې په ونو کې مې درې کسان ولیدل. په بېړه پورته وختم، قدم شاه د چایو پیاله خولې ته نیولې وه. ورته ومې ویل چې کوچیان دي، ژر یې مه را پرېږده، دستګاه ته نږدې یې په خبرو راوله.

پیالې او غرمني پاتې لوښې مې را واخیستل،د غار تیارې برخې ته لاړم. پاکې، سپینې جامې مې واغوستې. بېرته خپل ځای ته راغلم، چلتار مې پر سر کړ، دستګاه مې روښانه کړه.

له لاوډ سپیکره د کوچیانو له غوسې ډکې نارې راتلې. ویل یې چې ټګان یاست، پر ماشوم مو څه کړي؟! زبون یې وهل شوی و....بیا مې د ماشوم نرۍ غږ واورېد، قسمونه یې خوړل... ویل یې بابکه! په کوران که دورواغ درته وایم! سیرلی په خپلو پښو راغی.

خبره نوره هم جنجالي شوه، کوچیان پورته راختل، خو قدم شاه زاری ورته کولې... ویل یې چې لنډ وخت صبر وکړی، بغدادي پیر لمونځ کوي.

په بېړه مې د پوزیو جاینماز هوار کړ.

له لاوډسپیکره ډډ کوچیانی غږ را ووت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اې ټګانو، له کومه راغلي یاست؟!

قدم شاه په خواره خوله وویل:

_د خدای روی ومنئ! ما په هر نوم یاد کړئ، خو قربان یې شم! بغدادي پیر ته څه مه وایاست، لوګی به مو کړي.

له لاوډ سپیکره د شارټي غوندې غږ را ووت، د کوچیانو خندا وه.

قدم شاه وویل:

_که زما منئ، د چینې په دې پاکو اوبو اودسونه وکئ، خدای یاد کئ، تر هغو به پیر صاحب هم خپل عبادت خلاص کړي.

یو ډډ کوچیانی غږ راغی:

_حاجي ناټکه! دې ټګ خدایکه بده خبره کړې وي. راځئ! له دې ټګانو سره به وروسته جوړېږو.

تر ډېره مې یواځې د اوبو چړپا اورېده. بیا هغه هم غلې شوه، بنه ساټ ووت. وروسته د یوه کوچي غږ راغی:

_میرګلیه! لږ در وڅکېږه.

دوهم کوچي وویل:

_خپل څادر ولې نه هواروې!

_ساده کېږه مه! دا نوی څادر به څنګه سپېرو خاورو ته ورکوم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ډېره چوپه چوپتیا وه. بیا مې یو غږ واورېد:

_یاره حاجي ناتکه! لانت په شیطان! لمانځه ته یې پرې نه ښودم، په لسو رکاتونو کې مې خپله ناروغه اوښه سترګو ته ولاړه وه.

حاجي ناټک په خوابدي غږ وویل:

_ته د اوښې غم نیولای یې! خو زه خپلې شامتورې لورکۍ ته پکر وړی یم، غونډل چیچلې!

قدم شاه په خبره کې ور ولوېد:

_بغدادي پیر ته وواياست، د مارانو اوغونډلانو دم پرې وچ دی.

د میرګل له غوسې ډک غږ مې واورېد:

_حاجي ناټکه، درځه چې دا ټک وينو.

دېوزیو جاینماز مې سم کړ، قبلې ته ودرېدم. شېبه وروسته تیاره راباندې راغله. وپوهېدم چې درې تنه د سمڅې خولې ته را ورسېدل.

یودم مې ډډ خندی واورېد، یوه کوچیاني غږ وویل:

_پیر صېب خو له خپلې ک ... خبر نه دی، پرتوګ یې په چپه خوا اغوستی، نو ورک سېرلی به څنګه په خپلو پښو راولي!

زړه مې خولې ته راغی، رکوه ته ټيټ شوم. پایڅو ته مې وکتل، له نریو ، ببرو تارونو ډک درزونه نېغ ولاړ ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېبه وروسته مې سلام وګرځاوه، پرته له دې چې راغلو کسانو ته وګورم، په موسکاه مې وویل:

_څوک به د خدای په عبادت کې دومره غرق وي چې خپلو جامو ته به یې پام نه وي، خو میرګل به بیا په لمانځه کې د خپلې ناروغې اوښې فکرونه وهي.

کوچیانو ته مې وکتل، سترګې یې رډې راختلې وې. بله خبره مې وکړه:

_پر چا باندې به بیا تر لمانځه، خپل نوی څادر ګران وي.

ماشوم په خوند وویل:

_بابکه! زما خبره مو نه منله. وګوره! پیرګل ستاسو په نومونو پوهېږي. پټې ور مالومې دي.

ومې ویل:

_راځئ. نږدې راشئ.

درې واړه مخامخ غلي راته کېناستل.

ومې ویل:

_حاجي ناتکه! خوا مه بدوه، شامتوره لورکۍ به دې خدای جوړه کي.

دواړو یو بل ته وکتل، بېرته یې سرونه وځړېدل. یواځې ماشوم له ځلا ډکې نیغې سترګې راته نیولې وې.

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_سيرلی دې څنګه دی؟

ماشوم په خوند وویل:

_ښه دی، د پخوا غوندې ټوپونه وهي.

سترګې مې پټې کړې، يودم موسک شوم، ماشوم ته مې وکتل، ومې ويل:

_خو ستا سيرلي يوه زنګوله هم لرله.

د ماشوم د سترګو ځلا لا پسې ډېره شوه:

_هو، هغه زنګوله مې بابک له بازاره راته راوړې وه، له سيرلي سره يې اجب خوند کاوه. خو اوس ورکه ده.

ومې ويل:

_ورکه؟!

يودم مې وخندل:

_بغدادي پير ته د ورکې خبره مه کوه!

سترګې مې پټې کړې، څو ځله په يوه او بله خوا وزنګېدم، ورو مې وویل:

_ړانده! ړانده، چېرې يې؟

غلی شوم، څېره مې داسې ونيوله لکه د کوم چا ځواب ته چې ماتله يم. يودم مې خپل تندی ګونځې کړ، ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_وه ړندکیه! دا وخت نو د غزني د زیارتونو دی، هله! د تور سپړلي زنګوله د سترګو په رپ کې را ورسوه!

کوچیانو ته مې وکتل، د ټولو سترګې رډې راختلې وې.

ماشوم په وېرېدلي غږ وویل:

_له چا سره دې خبرې کولې؟

ومې خندل:

_ړوند پیری و، د زیارتونو ډېر شوقي دی، ویل یې چې په غزني کې یم.

ټولو یو بل ته وکتل. تار مې کش کړ، کړنګ شو، د غار په تیاره برخه کې زنګوله را لوېدلې وه.

ومې خندل:

_اوس یې هم ناوخته کړ، خیر، د ړندکي یوه سترګه کار نه کوي، په دې غره او دومره ډبرو کې د وړې زنګولې پیدا کول سخته خبره ده.

د غار تیارې برخې ته ورغلم. لومړی مې خپل پرتوګ سم کړ، بیا مې زنګوله راپورته کړه، بېرته راغلم، د کوچیانو په مخونو کې ټکی وینه نه وه پاتې.

زنګوله مې وګړنجوله، ماشوم په بیړه راته وکتل، سترګې یې وځلېدې، زنګوله یې زما له ګوتو وایسته. په خوند یې وویل:

_دا یې چېرې پیدا کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې خندل:

_په هماغو تیږو کې چې سېرلی بند و.

میرګل یودم چیغه کړه. وغړمبېد، له خولې یې لاړې باد شوې، ځان یې له ځمکې وویشت. حاجي ناټک یې پر پښو ور پرېووت، ما یې لاسونه کلک ونیول.

حاجي ناټک وویل:

_پېریان لري، یو ځل یې د ملا په وعظ کې را پرې ایست، بیا په اتڼ کې مستي واخیست، رمباړې یې کړې.

میرګل یوه شېبه پورته پورته غورځېده، بیا کرار پرېووت.

بېرته خپل ځای ته راغلم. ور ومې کتل، حاجي ناټک په خپل نوي څادر د میرګل له خولې را وتلي ځګونه پاکول.

وخت ووت، میرګل کېناست، خو لا یې هم خړو خاورو ته وچې سترګې نیولې وې. یودم را وښویېد، زما پر پښو یې خپلې تودې شونډې کېښودې. د زړه له اخلاصه یې وژړل.

حاجي ناټک تر مټ ونیو، خو ما اشاره ورته وکړه چې په خپل حال یې پرېږده. مېرګل ژړل...پښې مې د هغه په اوښکواو لاړو لندې شوې. وروسته یې په ژړا کې وویل:

_اه بغدادي پیره! قربان دې شم! خاوري میرګل وبخښه.

ومې خندل، په ولیو کې مې څو ځله وټپاوه. ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بخښلی مې يې.

خو ميرګل زما له پښو نه پورته کېده.

ومې ويل:

_پورته شه، ومې بخښلی.

ميرګل لا هماغسې زماپر پښو خپل مخ ايښی و. وخت ووت، ژړا يې په سلګيو بدله شوه. بيا يې په غريو کې وويل:

_خدای دې مې ګونګی کړي، ستا مبارکه مې په بد نوم ياده کړه.

تر وليو مې ونيو، په زور مې کېناوه. ومې ويل:

_ته نه يې ملامت، حالات خراب دي، اوس هر څوک د بزرګي داوا کوي.
حاجي ناټک ته مې وويل چې په غاړه کې پروت ول ول پټکی يې ور وتړي. دوی يوه شېبه ناست ول، بيا يې اجازه وغوښته، د غار تر خولې پورې يې مخونه، نه را نه اړول. پر شا تلل.

په ميرګل پسې مې ناره ونيوله:

_اوښه به دې خدای جوړه کړي.

يوه شېبه کېناستم، بيا لاندې کښته شوم، قدم شاه خندل.

په رڼواوبو کې مې پښې ننه ايستې، لاس مې پرې تېر کړ، د ميرګل وچې شوې لاړې سرېښناکې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه له جذبې ډک غږ مې واورېد:

_اوس دې نو بازار تود بوله.

ور ومې کتل، وړې سترګې يې ځلېدلې.

تر ځنګ مې کېناست، ناڅاپه يې اوبو ته څېلي غبرګې پښې ور واچولې، اوبه د چينې ژۍ ته را وختې. په بېړه ودرېدم.

قدم شاه وخندل:

_مبارکه خو دې لنده نه شوه؟!

يودم يې په غږ کې بدلون راغی:

_خو وروستۍ خبره دې اټکلي وه. اوښه به څنګه جوړه شي؟!

ومې خندل:

_کله کله اټکلي خبره هم سمه راوځي.

سم مې ويل، بل سهار وخته يوه ډډ غږ له خوبه را ويښ کړم. ور مېږ مې کوږ کړ، د قدم شاه تشه برستنه پرته وه. د باندې ووتم، ميرګل او يو چاغ سپين پسه له چينې سره ولاړ ول. ورغلم، کوچی مې پر لاسونو را پرېووت. بيا يې سر پورته کړ، سترګې يې له اوښکو ډکې وې، په خوند يې وويل:

_يا بغدادي پيره! دوا (دعا) دې کار وکه، اوښې له ځلورو ورځو وروسته ځوځ وخوړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه غږ مې واورېد:

_د بغدادي پير دعا ببېرته نه راګرځي!

شاته مې وکتل، د قدم شاه غېږ له وچو لرګيو ډکه وه.

کوچي يودم چيغه کړه!

_خاورې ميرګله، خدای دي مرګ در کي، چې ته يې، پير صاييان به څنګه لرګي راوړي.

ورغی، له قدم شاه يې په زوره لرګي ور واخيستل، پورته وخوت، خو په ببېړه يې مخې ته ودرېدم. پوهېدم چې دا کوچی زما توشکي ته نږدې له پرتې خلاصې کتابچې او انګرېزي يادښتونو څه نه شي بود کولای، خو په خپله د قلم او کتابچې ليدل، د بغدادي پير رنګ بدولای شوای.

قدم شاه ته مې اشاره وکړه، خو کوچي قسمونه خوړل، ويل يې چې لرګي به د غار خولې ته رسوي.

اخير مې مجبوره کړ، دواړه ببېرته چينې ته را وګرځېدو. پسه ته مې وکتل، ډېر وخت مو داسې چاغ ورنونه نه وو خوړلي.

د ميرګل غږ مې واورېد:

_پسه چېرته ودروم؟

ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_لړ. هاخوا يې حلال كه.

ټيټې غونډۍ ته وختم، هوا ښكلې وه، نري باد د ونو پر پاڼو لاس تېراوه. كله كله به د يوه مرغه ناره راغله.

ښېرته لاندې كښته شوم، پسه له پوسته شوی و، پر ګېډې يې د وازګو نرۍ پرده پرته وه.

دوه ورنونه بس ول، خو ميرګل نه منله، ويل يې چې سلامت پسه يې نذر منلی و. په سخته مې قانع كړ، ور ياده مې كړه چې موږ دوه نفرو يو، ګرمې ده، نوره غوښه خرابېږي.

كوچي زړه نازړه پاتې غوښه په ځادر كې وتړله. دتګ په وخت يې وويل چې سات وروسته به حاجي ناټک، د هغه لور او ځو نور سپين ږيري راورسېږي.

پورته وختم، د غره د خزندو په اړه مو لا په پېښور كې فكر كړی و. د دواوو له كځوړې مې يو بوتل را وايست. كوچينی جام مې له اوبو ډک كړ، درې سرپوښه دوا مې پكې واچوله.

د باندې ووتم، قدم شاه د پسه سلامت ورون اور ته نيولی و.

سات وروسته ډله كوچيان راغلل، يوه ځوان يوه وړه نجلۍ په شاه كړې وه، د نجلۍ له درده ډكو چيغو د دستګا كراماتو ته پرې نه ښودم.

ټول پورته را وختل. وار نه كېده، ښی لاس مې د مچولو له پاره تر ډېره پورته نيولی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا مې نجلۍ ته وکتل، په څپولې وېښتو کې یې وچ واښه بند ول. غټې تورې سترګې یې له اوښکو ډکې وې. کله کله به یې له درده چیغه کړه.

حاجي ناټک وویل:

_قربان دې شم، زامت مو نه درکاوه، خو شامتوره....

په خبره کې یې ور ولوېدم. په خندا مې وویل:

_غم مه کوه! خدای ته یې وسپاره، بغدادي پیر ته یې وسپاره.

حاجي ناټک د نجلۍ خیرن لستونۍ ور پورته کړ. د شامتورې مټ تک شین و. د نجلۍ پر تندي مې لاس کېښود، سره تبه یې وه. جام مې را واخیست. ومې ویل:

_میرګل خبر کړم چې شامتوره دلته راولئ، سخته وه، وخت لنډ و، خو بیا مې هم ړندکی پېرى کوه قاف ته ولېږه. ایله یې لږ مخکې د شفا دا اوبه را ورسولې.

جام مې د نجلۍ وچو شونډو ته ور نږدې کړ، یو غوړپ اوبه یې تېرې کړې. کوچیانو ته مې وکتل، ټولو وچې سترګې راته نیولې وې.

نجلۍ مې پر پوزۍ پرې ایسته، دا دوا له برېتانیې راغلې وه، اصله وه، پوهېدم چې تاثیر کوي، خو وخت یې غوښت.

ټول غلي ول، یوائې نجلۍ له درده ډکې نارې وهلې....

حاجي ناټک را وښوییډ. مخې ته یې یوه غوټه راته کېښوده، په خواره خوله یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، پوهېږم چې ته د هېڅ شي کمی نه لرې، څه چې وغواړې، د سترګو په رپ کې درته را رسېږي. خو لږ ګوستاخي مې وکړه. خالي لاس راتګ ښه نه راته ښکارېده. جنغوزې مې درته راوړې.

حاجي ناټک بېرته دوه ګامه شاته وښوييد.

یوه کوچي ته مې پام شو، پر خړو خاورو هوار پوزي ته یې کتل.

ومې ویل:

_حاجي ناټکه! کور دې ودان چې د خدای دوستانو ته په درنه سترګه ګورې. ته سم وایې! ماته هېڅ هم کم نه دي، دا تېر ماخستن لا کړپا له خوبه را ویښ کړم، ږندکی و، په سمڅه کې یې غالی هواروله. ور هاخوا د سرو زرو په لوښو کې رنګارنګ تازه مېوې ایښې وې.

ږندکي راته وویل چې قربان دې شم، د دنیا ټول خوندونه دې په واک کې دي، خو ته وچې شونډې په خړو خاورو کې پروت یې، نه مې لورېږي! خیر دی، دا غالی او لږه مېوه ومنه!

خو ما سپک کړ، ورته ومې ویل چې نه ، نه ، نه! زه خو دې نن نه یم پېژندلای، کلونه کلونه مې مرید یې. په دې نه پوهېږې چې بغدادي پیر په دنیایي لهو لهب پسې نه ګرځي! هله! دا دنیایي مرداریانې دې در ټولې که!

غلی شوم. کوچیانو وچې سترګې راته نیولې وې.

سر مې څو ځله وخوځاوه، ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هی هی! ځواني وه، نه پوهېدم، په بغداد کې مې د سرو زرو کور درلود. په حساب سل مزدوران راته ګرځېدل. باغ، ځلوېښت ښکلې مینځې، تر حده وتلې ځمکې، سره او سپین...د هیڅ شي کمی نه و ، توله ورځ به مې په ښکار او مزو تېروله، خو یوه شپه مې خپل نیکه شېخ نوراني اغا په خوب ولید. د سمندر د اوبو پر سر ولاړ و، تکه سپینه رڼا ترې بادېدله، ډله سمندري ښاپېرۍ یې د حجاب په ثوابونو پوهولې. ورغلم، خو نیکه مخ رانه واړاوه. هماغه خواته یې ودرېدم، بیا یې هم راته ونه کتل. ورته ومې ویل چې زه یم، ستا لمسی. خو نیکه په خپلو مبارکو لاسونو پورې وهلم. تر لمنې مې ونیو، لاس مې اور واخیست.

ومې ژړل... نیکه په خشکه راته وویل چې د پیرانو رنګ دې بد کړ، د

دنیا لهو و لهب د خدای له عبادته ایستلی یې....

را ویښ شوم، لستونۍ مې سوځېدلی و. بس! په هماغه سهار مې خپل د سرو زرو کور، باغ، ځمکې... هر څه پر غریبانو ووېشل....
غلی شوم، کوچیان سونګېدل، پزې یې پورته کشولې....

ومې ویل:

د دنیا لهو و لهب مې پرېښودل. اوس دنیا (ثروت) د مردارو اوبو غوندې راته ابسي. پایڅې ترې ټولوم. که نه د قارون د ورکې شوې خزانې ځای هم را مالوم دی، خو نه ارزي! کوم خوند چې په عبادت کې دی، بل څه یې نه لري....

غلی شوم، کوچیانو اوښکې تویولې.

ښه شېبه ووته، د حاجي ناتک غریو نیولی غږ مې واورېد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بازه! د بغدادي پیر مبارکې خبرې دې واورېدې؟! تاته وایي!

یو له عمره پوخ سړی وسونګېد. په ژړا کې یې وویل:

_توبه مې ده.

ومې ویل:

_باز څه کړي؟!

حاجي ناتک پر خپله پزه د څادر پیڅکه تېره کړه!

_پیرګله! قربان دې شم. باز جایي (کلیوال) دی، څو ورځې مخکې یې د تناره د جوړولو له پاره پخه خاوره وړه، د سرې غونډۍ خاوره کلکه ده، له کولنګ سره یوه ژېړه روپۍ را تښېدلې وه. باز وایي چې د زرو ده. نن هماغه ځای ته بیا ور روان و. خو کولنګ مې په کېږدۍ کې ترې کېښود، ورته ومې ویل چې راځه! نوی پیر پیدا شوی، پټې ور مالومې دي.

حاجي ناتک غلی شو، باز ته یې وکتل، ویې ویل:

_هله! پیرګل ته هغه روپۍ ورښکاره که.

باز د خپلې زړې، خیرنې، شکېدلې سدرۍ په جېب کې ګوتې ننه ایستې، یوه ځلانده ژېړه سیکه یې راته ونیوله.

په زړه کې مې خوشالي منډه واخیسته، خو ځان مې کابو کړ، د سرو زرو سیکې ته مې په ځیر ځیر وکتل، یودم مې ټنډه تروه کړه، ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خپل لمونځونه مه خرابوی، ورته وګورئ! د مسو په دې روپۍ د لوښ لېږ سړی شکل کېندل شوی دی. بوت دی. ګناه لري.

سیکه مې د غار خولې ته ور وغورځوله. زړه مې ولړزېد، سیکه هماغسې په رغړېدو_ رغړېدو له غاره ووته.

سترګې مې پټې کړې، ومې ویل:

_بازه! ځان مه ستړی کوه! همدا ګړۍ په هغه ځای کې ولاړ یم چې تا دا روپۍ پیدا کړې وه، اه! کاشکې د بغدادي پیرکرامات در مالوم وای، تر ځمکې یو ګز لاندې خاورې هم وینم. له غټ، تور مار پرته هېڅ هم نه شته.

د باز غږ مې واورېد:

_قربان دې شم! خو دا لومړۍ ځل نه دی. یو ځل پخوا مې هم....

غلی شو، خبره یې بشپړه نه کړه.

ومې خندل:

_پوهېږم چې څه دې پیدا کړي ول، خو زه درته ووایم که نه، ته یې په خپله وایې؟!

باز په خواره خوله وویل:

_د ډبرې کوچیني بوتان! یو نه و، دوه نه ول. سمه لویه سمڅه ترې ډکه وه. له ماتېدو وتلي ول، د سمڅې خوله مې ببرته پټه کړه.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پوهېدم چې څه وايې، خو د شيطان له ځالو ليرې ګرځئ! پوهېږې! په هماغه ځای کې يو وخت پېريانو ژوند کاوه. کاپر ول، بتانو ته به يې سجدې لګولې.! کاپر پېريان له زړونو ډېر سخت دي، ځان او اولادونه دې ترې ساته.

باز په وارخطايي وويل:

_توبه مې ده! خو هغه ژېړه روپۍ به څنګه شي. هغه خو مې هم له.

په خبره کې ور ولوېدم:

_غم مه کوه، ړندکي پيري ته به ووايم، روپۍ به بېرته په هماغه ځای کې کېږدي چې تا ترې را اخيستې وه.

د باز رنګ بېرته خپل ځای ته راغی.

ناڅاپه له لاوډ سپيکره د قدم شاه ټوخی را ووت. لينګې مې ولړزېدل. اه! نو دومره لويه غلطي. د دستګاه سويچ مې څنګه هېرېده!

يودم مې تندی تريو کړ، په زوره مې وويل:

_مه کوئ! دا ځای د ساعتيري نه دی، له کتابونو ليرې ګرځی!

لاس مې ور وغځاوه، د کتابونو د ټولولو پر وخت مې د دستګاه سويچ وواهه. کوچيانو ته مې وکتل، رډې سترګې يې راته نيولې وې...ومې خندل:

_ها! د کوچنيانو له شوخی مو دې خدای وساتي،. نه کرارېږي.

کوچيانو يو بل ته وکتل. حاجي ناټک وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، دلته خو يواځې شامتوره پرته ده، هغه هم....

په خبره کې يې ورو لوېدم:

_مه پسې ګرځئ! پتې بلاوې دې خدای پتې لري.

د کوچيانو سترګې رډې راختلې وې.

ومې خندل:

_بغدادي پير خو يواځې په انسانانو کې مريدان نه لري، ګڼ پيرېان هم پرې را ټول دي، همدا اوس د لته دوه کوچيني پېريان له خپلې ناروغې انا سره راغلي. ښه ده چې نه يې وينئ!

خړو خاورو ته مې وکتل، ومې ويل:

_ادې! ما خو درته وېل چې د بغدادي پير دم بې تاثيره نه دی. اوس دې رنګ تازه راته ښکاري.

د سترګو له کونجه مې کوچيانو ته وکتل، وار خطا ول.

ومې ويل:

_همدلته يوه ناروغه زړه پيرۍ پرته ده.

ګررررر شو، له حاجي ناټکه پرته ټولو کوچيانو د سمڅې خولې ته منډه واخيسته.

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_راځۍ! راځۍ! زړونه مو غټ ونیسۍ! مه وېرېږۍ! پېریان کار نه دربانديې لري.

یو، یو بېرته راغلل، خو دا ځل لیرې کېناستل. ټولو هغو خړو خاورو ته کتل، چې خیالي پېرۍ وربانديې پرته وه.

د حاجي ناټک غږ مې واورېد:

_قربان دې شم. ګوستاخي کېږي! خو ټوخی د غټ سړي و.

ومې خندل:

_پېریان ډېر غږ لري، دا خو یې لا یو ماشوم وټوخېد، که غټ پیری ټوخېدلی وای، زړه دې له بېخه را ووت.

غلی شوم، ومې ویل:

_دا نارو غه، زړه پیری درته راوغږوم؟!

له حاجي ناټکه پرته ټولو چیغې کړې!

_نه! خدای ته وګوره! زړونه به مو وچوي.

د بنې لاس خلاصې ګوتې مې تر خاورو یوه لوېشت پورته ونیولې. یوه شېبه غلی وم، بیا مې یودم وخندل:

_ادې! اوس بنه یې! تندی دې سوړ دی. تبه دې پرې شوې ده.

یوه شېبه غلی وم. بیا مې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هو ادې! سم وايې! ورځئ! خو هېر دې نه شي، تاويذ ته به اوه سپينې جامې ور اغوندې.

د غار خولې ته مې وکتل، ناره مې کړه!

_وه ماشومانو، راشئ! انا مو تر لاس ونيسئ چې ونه لوېږې.

په لاره کې ناست کوچيان د غار دېوال ته ور وښويېدل.

شامتورې ته مې وکتل، دوا کار کړی و، سترګې يې پټې وې، سو که سوکه، منظمه ساه يې اخيسته.

د حاجي ناټک را پام شو، نجلۍ ته يې وکتل، خړې شونډې يې خندنۍ شوې. په خوند يې وويل:

_قربان دې شم! پوهېدم چې دم او دوا (دعا) دې بې څه نه ده.

نورو کوچيانو ته مې وکتل، لا هم د غار له دېوال سره ناست ول.

ومې ويل:

_مه وېرېږئ! پېريان ووتل.

ټول تر شامتورې را وګرځېدل. يوه شېبه يې پرتې نجلۍ ته وکتل، بيا يودم زما پر لاسونو را پرېوتل، وار نه کېده، هر يوه هڅه کوله چې زما تر لاسونو خپلې شونډې را ورسوي.

د حاجي ناټک وارخطا غږ مې واورېد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_شامتوره مو ژوبله کړه.

ور ومې کتل، زما پر لاسونو د یوه پراته بوډا لوڅه سپېره پښه د نجلۍ پر ټټر پرته وه. ټول مې شاته کړل. شامتورې ته مې وکتل، په رڼو سترګو کې یې وېره پرته وه. نجلۍ مې ورو را پورته کړه. ومې ویل:

_ځنګه یې لورې!

نجلۍ په حیرانۍ راته کتل.

حاجي ناټک په خوند وویل:

_ښه ده، ورته وګورئ! دردونه یې غلي شوي دي، چیغې نه وهي.

کوچیان بیا زما د لاسونو د ښکلولو له پاره را مخکې شول، خو زما تریو تندي ببرته پر خپلو ځایونو کېنول.

نجلۍ په مړاوي غږ وویل:

_بابکه! وږې یم، کورتو ته مې زړه کیږي.

حاجي ناټک خپله لور په غېږ کې ونیوله. په خوند یې وویل:

_چې ته خدای را ښه کړې، د کورتو غم مه کوه، پیرګل ته کورت څه دي!

ماته یې وکتل، په سترګو کې یې خوشالي پرته وه. په خواره خوله یې وویل:

_قربان دې شم. شامتورې دا دوې ورځې خدایکه په هېڅ شي ځکه کړې وي. اوس یې کورتو ته زړه شوی، ړندکي پیري ته به نه کې ور نارې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اه! کورت! همدا ګړۍ مې یو کورت په زر روپۍ هم اخیست، خو دا سپېره غر او کورت! ډېر سره لیرې ول.

د شامتورۍ پر سر مې لاس تېر کړ، ومې ویل:

_لورې! ته ناروغه یې، کورت تاوان درته لري. اوس به غوښه درته را وغواړم، زما خدمتګار سلامت ورون پوخ کړی دی.

د نجلۍ تندي نرۍ ګونځې پیدا کړې:

_نه، غوښه مې بده ایسي.

حاجي ناټک په غوسه وویل:

_ګوستاخي مه کوه، همدې پیرګل له مرګه راوګرځولې... هله! ژر یې لاس ور مچو که.

ومې خندل:

_خیر دی! ماشومان دي. تر اوسه لا په مقدساتو نه پوهېږي.

کوچیانو ته مې وکتل، پوهېدم چې د (مقدساتو) له ټکي یې مانا نه ده اخیستې، خو یو یو لغات ښه و، یوه مالومېدم.

د اوبو پټک مې وغوښت، یوه کوچي له ملا را خلاص کړ، د جام پاتې اوبه مې پکې واچولې، حاجي ناټک ته مې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا شفا بخشه اوبه اسانه نه دي پیدا شوې، له کوه قافه راغلې، نجلۍ ته یې درې وخته ورکوه، سهار، غرمه، بېګا.

د حاجي ناټک سترګې له اوښکو ډکې شوې، دواړه لاسونه یې راوغځول، پټک یې څو ځله ښکل کړ، په ډېر احتیاط یې په څادر کې وتاړه.

یوه ځوان وویل:

_یا پیره! تر تا لوګی شم، مورکۍ مې څه نه ویني! را یې ولم؟!

نور کوچیان هم په خبرو راغلل، د یوه مېړو شیدې نه کولې، د بل پرله پسې لوڼې زیږېدلې، د بل اولاد نه کېده، د یوه پر رمه لېوه اموخته و.....بس! ټولو مرسته غوښته.

سر مې ورته وخوځاوه، ټول خوشاله د باندې ووتل.

د سمڅې په خوله کې ودرېدم، کوچیان تر چینې تېر ول، شامتوره په خپلو پښو تله....

ځمکې ته مې وکتل، زړه مې خولې ته راغی، د زرو سیکه نه وه. قدم شاه مې را وغوښت، تیرې مو واړولې، سیکه پیدا نه شوه.

قدم شاه مې لاندې ولېږه، ښه شېبه وروسته بېرته راغی، په لاس کې نیولې ژیړې سیکې ته یې کتل.

ویې ویل:

_سوچه سره زر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیکه مې راواخیسته، بلې خواته یې د پخواني یونان په سبک جوړه شوې ودانۍ کېندل شوې وه.

ومې ویل:

_مجبور یو. باز به یو ځل بیا را غواړو!

قدم شاه په حیرانۍ راته کتل...

ومې ویل:

_باز ویل چې له بوتانو ډکه سمڅه یې موندلې ده. پوهېږې! پلار مې د لندن په ملي موزیم کې کار کاوه، هغه وخت ماشوم وم، کله کله به یې موزیم ته ورسره بیولم، د نایابه او تاریخي اثارو په اړه به یې اوږدې خبرې راته کولې...په مکتب او پوهنتون کې مې هم تر ټولو ډېرې نومرې په تاریخ کې وړې. دا ډول ځایونه بې څه نه دي.

قدم شاه وټوخل.

یودم مې وویل:

_وه احمقه! له لاوډ سپیکره لیرې کېنه، یوه ټوخې دې نړدې غرق کړی وم.

غرمه مو په دوو نفرو د پسه سلامت ورون وخوړ. ماسپښین د نړدې غره سر ته وختو. شاوخوا مې وکتل، په شنو ونو کې سره غونډۍ نه ښکارېده.

پر یوې ړنګې شوې وچې ونې کېناستو، قدم شا ته مې وکتل، ومې ویل:

_سبا ته به ډېر مېلمانه ولرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه په حیرانۍ راته کتل.

ومې خندل:

_کوچیان دي، د چا مور په سترګو سم نه ویني، د بل مېړې شیدې نه کوي، د یوه په رمه لېوه اموخته دی....

قدم شاه وویل:

_نو څه ځواب ورته لرې؟!

ومې ویل:

_اسانه ده، بس! د خپلو خبرو په پای کې به یو د (خو) ټکی ور اضافه کم.

سهار د کوچیانو سلامت کاروان راغی، چینې ته نږدې درې اوښې، څلور آسان، اته خرې او دوه کچرې ودرېدې، د لاوډ سپیکر کراماتو ته ضرورت نه و. پوهېدم چې نارینه وو به په کیږدیو کې د بغدادي پیر کرامات یاد کړي وي.

واړه، زاړه، ښځې او نارینه له قدم شاه سره پورته را وختل. تر نیم ساعت ډېر وخت یواځې زما د لاسونو په ښکلولو تېر شو.

ټول کېناستل، خړې، پړې له چاودو ډکې څېرې یې درلودې، د هر یوه د جامو اصلي رنګونه ډېر وخت او ډېرو اوبو وړې ول. په څېرو کې یې وېره ښکارېدله.

د خپلو کراماتو په اړه مې اوږدې خبرې وکړې، ومې ویل چې په حبشه کې مې د مور زادې ړوند سترګې بېنا کړې، په بخارا کې مې یو ګونګی په خبرو را ووست. په کوه قاف کې مې په پښو شل پیری په پښو ودراوه...

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوچیانو توبې ایستې....

اوږدې خبرې مې وکړې، یوائې له خپلو کراماتو غږېدم، خو د خبرو په پای کې مې د (خو) ټکی را وایست. ومې ویل چې زما دم او تاویذ په هغو کسانو تاثیر نه کوي چې بې ایمانه وي....

لومړۍ مې یوه زړه ښځه را وغوښته، ښځې په خواره خوله وویل چې سترګې یې سم کار نه کوي، هر څه تک تور ورته ښکاري.

د هغې پر سترګو مې ګوتې کېښودې. شونډې مې وخوځېدې، چوف مې کړل.

ښځې سترګې خلاصه کړې، د غار خولې ته یې وکتل، یودم یې په خوشالۍ وویل:

_سترګې مې سمې شوې، باور وکئ! د غار په خوله کې مې یو کربوړی ولید، منډه یې واخیسته.

په زړه کې را تېره شوه:

_هوښیاره یې، په دې خلکو کې به یوه بې ایمانه ښځه ځنګه ژوند کوي!

ښځې یوه ماشوم ته لاس ورکړ، په شکرونو _شکرونو له غاره ووته.

بیا یې یو اویا- اتیا کلن مور زاده شل بوډا په ځادر کې را ته راووړ. له دم نه وروسته یې ناره کړه، ویې ویل چې پښې یې ژوندۍ شوې.

بوډا د ولاړېدو هڅه وکړه، خو بېرته ولوېد، رنګ یې د بې ایمانۍ د ټاپې له وېرې تک سپین واوښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې خندل:

_دومره ژر هم نه، بس، یو څو ځانښتونه درته لیکم، شپږ میاشتې وروسته به په خپلو پښو ګرځې.

خو پوهېدم چې تر شپږو میاشتو ډېر ژوند نه شي کولای. بوډا یې بېرته په ځادر کې لاندې چینې ته یووړ.

د عادي ناروغیو علاج اسانه و. سردردي، تبې، جلدي ناروغیو... ته مې مختلفې دواوې درلودې...

شپېه وروسته یواځې هغه نارینه پاتې ول چې خپل مشکلات یې د نورو تر مخې نه شوای ویلی. ټول مې د باندې وایستل، بیا مې یو- یو را وغوښت. لومړي کوچې اولاد غوښت. اول مې په خبرو را ووست، بیا مې دم پرې چوف کړ، ورته ومې ویل چې په غېږ کې دې یو ګلالی ماشوم وینم، تورې غټې سترګې لري، له خندا شین دی....

د کوچې رنګ تازه شو، خو دوهمې خبرې مې د هغه په خړو شونډو غزېدلې موسکا بېرته سره ور ټوله کړه. (خو) مې پکې را وایسته، ومې ویل:

_خو یو شرط لري، په رڼا ورځ به په کېږدۍ کې له خپلې ښځې سره پرېوځې.

کوچۍ ولاړ شو، ټنده یې تروه وه، پوهېدم چې له ذهني کشمکش سره مخامخ دی، له یواځینۍ یوې کېږدۍ څخه د پلار، مور، ورونو، خویندو، وربرو... ایستل او بیا په رڼا ورځ له خپلې ښځې سره پرېوتل ؟! بنده یې بوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د اتو لونو پلار راته کېناست. یودم یې وژړل، بس! له بغدادي پېره یې یو زوی غوښت. لنډه مې ور یاده کړه چې یو نه، غبرګ زامن یې په نصیب کې دي، خو دوه کاله وروسته.

چا سپینوله؟! ما په دې غره کې دومره ډېر وخت نه تېراوه.

کوچي شکرونه ایستل....

بل کوچي ته وار ورغی، په رمه یې لېوه اوختته و. لنډ مې وپوهاوه چې ږندکې پیرۍ به لېوه پوه کړي، خو دی دې هم یو غټ، خډر سپی وساتي.

بل کوچي ته خوب نه ورته، له چوف وروسته مې ورته وویل چې پوره درې شواروزه به خپلې سترګې له ترلو پرته پټې نیسي.

بیا یو هډور خیرن ځوان راته کېناست، تر ډېره یې خبرې نه کولې، یواځې ځمکې ته یې کتل. مجبور مې کړ، نوم یې عطا ګل و، په شرمېدلي غږ یې راته وویل چې پر یوې جایي (کلیوالي) نجلۍ مین دی.

په خندا مې ورته وویل چې یاري په پټه نه کېږي! د بغدادي پیر کرامات به هله در ورسېږي چې نجلۍ ته سپینه خبره وکړې، بس! نجلۍ به له تا پرته بل نارینه ورور وګڼي.

نور کسان راغلل، هر یوه ته به مې سل په سلو کې ډاډ ور کاوه، خو یو داسې شرط به مې هم ورسره تاړه چې پوره کول یې له وسه وتلې خبره وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې کې مې ځينې ساده شرطونه هم ياد کړل. د کلي له ګودره د اوبو ځښل، په کليوال ملا پسې درې ورځې پنځه وخته لمونځ، د کلي د خان يا ملک له کوره د تود پاستي راوړل....

په هر شرط کې مې ځکه کلی ياداوه چې دا کوچيان به کليو ته تلل او هلته به يې ضرور د بغدادي پير کرامات يادول.

دمونه او کرامات تر مازديګره تاوده ول. کله چې کوچيان لاړل، نو د چينې تر څنګ د شکراني درې سپرلي، اته تکي توري چرګې، په دسمال کې تړلې هګۍ او يو پسه پاتې شول.

بس! قدم شاه ته خدای ورکړه، بېګاه ته يې دوې چاغې چرګې اور ته ونيولې، سهار يې په يوائځې ځان پنځه هګۍ وخوړې.

اته بجې د باندې ووتم، د پسه يوائځې يوه پښه پرته وه. سيرلي نه ښکارېدل.

قدم شاه ته مې ور غبر کړ، دواړه په بېړه لاندې کښته شوو، د وينو تر څنګ مو د لېوانو پلونه وليدل. شاوخوا مې وکتل، هېڅوک نه و.

لومړی مو ورون ليرې يووړ، بيا په ورکو سيرليو پسې وګرځېدو، يو سپرلی مو له تيټې ونې را کوز کړ، د پاتې دوو درک نه مالومېده.

درې ورځې تېرې شوې، نه مو ځايي (کليوال) وليد او نه هم کوچی. په درېيمه ورځ يو له عمره پوخ کوچی له ګوډ اوښ سره راغی، له تاويذ او د اوښ د پښې له تړلو وروسته مې ورته وويل چې په درېيو ورځو کې مې يو کوچی هم ونه ليد.

_کوچي لنډه را ياده کړه چې د عطاګل په پاتيا (فاتحې) ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ويل:

_ولې، هغه خو روغ جوړ تکړه ځوان و؟!

کوچي سوړ اسويلی وايست:

_نه پوهېږم! عطا گل شرمناک او په سد سړی و، خو خلک وايي چې په گودر کې يې يوې ځايي نجلۍ ته وار له واره د مينې خبره کړې وه، بس! نجلۍ کور ته منډه اخيستې وه، ورونه يې خبر کړي ول. عطا گل يې په بېلچو مړ کړ.

د کوچي له تگ وروسته قدم شاه پر اوږه لاس را کېښود، په ملنډو يې وويل:

_دې ته وايي د بغدادي پير کرامات!

سوزان د تليفون پر زنگ جټکه وخوړه، کېناسته، مور يې په وچه کې ولاړه وه. له ليرې يې لاسونه ورته خوځول. سوزان پاروگان ووهل، شپېه وروسته ساحل ته ورسېده. د پلار خوشاله غږ يې واورېد:

_د نيکه يادښتونو ډېره مصروفه کړې يې، ويې ولوله، خوند ترې واخله ، باوري يم، پر غور نيکه به دې افتخار وکړې، افتخار.

ټوله کورنۍ پر هوار شوي فرش کېناسته. کباب خوندور و. پاتې ورځ په چکر تېره شوه. مازديگر يې سره راټوله خيمه، کيشتۍ، فرش... د موټر پر سر وتړل، شپه يې د يوه شنه غره په لمنه کې يوه لوی مېلمستون ته وروړه.

مېلمستون له توريستانو ډک وو، چا سندرې ويلې، چا نڅا کوله، ځينو ژېړو قوي گروپانو ته واليبال کاوه....

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان کانتین ته ودرېده، برګر، انرژي او يو بوتل اوبه يې واخيستل، ليرې لاړه، په ګوښه ځای کې پر اوږده څوکۍ کښناسته، کتابچه يې را واخيسته، په پورته ولاړ ګروپ کې دومره زور و چې د خپل غور نيکه خط په اسانۍ ولولي.

ډېوېډ جونز څو مياشتې وروسته تاريخ ليکلی و:

_خبره د ملک ځوندي د مېلمنو تر کوټې را ورسېده. په ټول کلي کې تر دې بله ښکلې او سوتره کوټه نه شته. دا اوږده کوټه د څهار تراشو له لرګي جوړې وړې کړکۍ لري، پر توشکو پاسته ليمځي پراته دي. غولی ليکي ليکي ګېلمانو نيولی دی...خو دې کوټې ته راتګ خپله کيسه لري.

غره ته د کوچيانو نور قومونه هم را مات شول، بس! خوله به مې له ډېرو چوف کولو ستړې شوه، خو تر دې دمه مې لا د امان الله خان پر پاچاهي کار نه درلود. ماته په ځايي خلکو کې د مريدانو پيدا کول هم مهم ول.

کله کله به يو کليوال هم راغی، له دوی سره مې ډېره خواري ايسته، د کراماتو وار نه کېده، خو دا عادي کليوال وو، خبرو يې پر نورو دومره تاثير نه درلود. فکر مې وکړ، که مې د خان، ملک او قومي مشر باور خپل کړی وای، نو اولس خپله را نږدې کېده.

ځينې کليوال مې راوغږول، څلورو کسانو پر پراخه سيمه باداري چلوله. خو دا مغروره او بانفوذه کسان بايد تر بغدادي پيره په خپلو پښو راغلي وای.

لومړی مې د حاجي پاينده خان په باره کې ځينې کسان وغږول، پاينده خان زړور سړی و، دوه ويشت لوی او واړه کلي يې تر امر لاندې ول. له ځنغوزيو ډک غرونه يې درلودل....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلیوالو په خبرو کې مې د دې سړي کمزورۍ ټکی ونه موند، خو اخیر د یوه لېونحاله کلیوال له خولې روغه خبره را ووته. اویا کلن پاینده خان یواځې یوه میاشت مخکې ځلورمه ښځه کړې وه، خو اوس په مهمانخانه کې وېدېده.

اویا کلن بوډا، ځلور ښځې!

کورته به نو ولې ورته!

له کلیواله مې وپوښتل:

_دا سړی خط لوستی شي؟!

ویې ویل:

_نه پوهېږم، خو یو ځل یې په یوه ختم کې سیپاره مخ ته نیولې وه.

کوچینی کاغذ مې را واخیست، یواځې یوه جمله مې ولیکله:

_یو ځل بغدادي پیر ته راشه، پاتې عمر د کور په کوټو کې تېر که.

کلیوال ته مې دوې خبرې وکړې:

لومړۍ ! دا کاغذ به سیده تر حاجي پاینده خانه ور رسوې.

دوهم! کومې خبرې چې دې د پاینده خان په اړه ماته وکړې، پاینده خان به بوی هم نه ترې وړي، که نه ړنده کې پیری در لېږم، له اولادونو سره به دې شنه لمبه کړي.

د غار تیارې برخې ته لاړم، د جنسي قوې د ډېرېدو دوې غټې ګولۍ مې وټکولې. سپین پوډر ترې جوړ شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دوهمه ورځ له چینې سره درې آسونه ودرېدل. دوه ټوپکوال لاندې پر تيږو کېناستل، دربېیم، پورته را وخوت.

د ډنګر بوډا خرېیلې ږيره رسېدلې وه، تک سپین، خیرن، ډبل برېتونه یې پر شونډو پراته ول. یوه لویشت کم سوری ټټر یې د توپانچې د مرمیو په پلن کاش کې پټ و.

ومې خندل:

_حاجي پاینده خانه! ایله په ایله چې د غریبانو پوښتنې ته راغلې.

سړي په حیرانۍ وویل:

_له کومه پوه شوې چې زه حاجي پاینده خان یم؟!

راغی، زما پرلاسونو یې شونډې کېښودې!

ومې خندل:

_د چا چې پېریان تابع وي، په دې هم پوهیږي چې د ځلورو ښځو خاوند ولې په مهمانخانه کې شپې تیروي!

د بوډا خړ غومبرې سره شول.

تر لاس مې ونیو، تر ځنګ مې کېناوه. خو لا یې هم ځمکې ته کتل.

ومې ویل:

_د کور والو دې ډېر درته وویل چې اویا کلن سړی یې، له ځلورمې ښځې تېر شه، خو تا نه منله!

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودم یې راته وکتل، خوله یې جینګه کړه!

_اې په خدای! تاته خو په رښتیاهم پته مالومه دي.

په زړه کې را تېره شوه:

_اې ساده ګله! پتې نه دي، حتما به یو چا درته ویلي وي چې وروره، پلاره، یا نیکه! اویا کلن سړی یې، په ځان کې دې یو پاو غوړ نه دي پاتې، څلورمه ښځه څه کوې!

یودم مې وخندل:

_خو زړه دې ځوان دی!

ویې خندل، په خوله کې یې یواځې دوه، درې، چینجن غاښونه پاتې ول. بېرته یې کڅوړنې سترګې له اوښکو ډکې شوې، سر یې وځړېد.

ومې ویل:

_غم مه کوه! بغدادي پیر به دې د کور کوټو ته بوځي.

نبغ یې راته وکتل، په سترګو کې یې ځلا پرته وه.

له جیبه مې یو کوچنی کاغذي پاکټ را وایست. ومې ویل:

_په دې کې د کوه قاف د سپینو ګلانو شیره را ټوله شوې ده. یو نصوار نن شپه وخوره، بل هم بلې شپې ته وساته!

بوډا په شرمیدلي غږ وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کار به ورکي؟!

ومې خندل:

_بغداي پیر خامه خبره نه کوي!

بوډا په خوشالۍ د باندې ووت. ما یې تر درېیو ورځو د بیا راتګ تمه نه درلوده، خو بوډا په دوهمه ورځ بېرته راغی، دا ځل یواځې و، ږېره یې پاکه خریبلې وه، ډېلو برېتونو ته یې تک تور رنګ ور کړی و. وار له واره مې پر لاسونو را پرېووت، په سخته مې خپل لاسونه ترې ټول کړل. بوډا یوه خبره کوله:

_یا پیره! د خدای روی ومنه، په مریدۍ مې ونیسه....

ما به نو څه پکې ویل؟! مرید مې کړ.

سترګې یې وځلېدې، بیا یې زما ښی لاس د مچولو له پاره ور کش کړ. مخامخ راته کېناست، په شرمېدلي غږ یې وویل:

_سپینې شیرې کار وکه.

ومې خندل.

د بوډا سر وځړېد، په غږ کې یې له شرم سره لړزه پرته وه:

_یا پیرګله! له تا به څه پټوم، سپینه مامد دینه به درته وکم، په یوه شپه له خپلې نوې کډې سره دوه وارې پرېوتم.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له ما څه پټولای نه شې.

غلی شوم، یودم یې راته وکتل، د خواست په ژبه یې وویل:

_خیر دی! قربان دې شم، د سپینو ګلانو یو څه نوره شیره به نه کې راته پیدا؟!

ومې ویل:

_اوس څه نه شم درته ویلای!

د تندي ګونځې یې لا پسې ژورې شوې:

_مه مې نا امېده کوه! تاته څه سخته ده؟!

ومې ویل:

_خطر لري!

یودم په احساساتو راغی!

_څه خطر؟! لس، شل، دېرش! هر څومره ځوانان چې غواړې له ټوپکو سره یې درته راولم. یا ماته د کوه کاپ (قاف) لاره را وښیه!

ومې خندل:

_د ټوپکو خبره نه ده. پوهېږې! د دې ګلانو پر سیمه کاپر پیریان پاچاهي کوي. وړه خبره نه ده، کاپر پیریان!!! خدایکه مو وینه ځمکې ته هم پرېږدي.

بوډا چورت یووړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ویل:

_بله خبره! له زرو سپينو ګلانو ایله یوه چونډۍ شيره را ټولېدای شي.

بوډا په خواره خوله وویل:

_مه مې نا امېده کوه!

ومې ویل:

_خاطر دې ډېر راباندې ګران دی، ږندکي ته به ووایم، کېدای شي چې په کوم چل یوه، دوه چونډۍ سپینه شیره درته راوړي، خو پنځلس ورځې وخت غواړي.

بوډا یودم وخندل:

_قبوله مې ده، قبوله مې ده.

غلی شو، ویې ویل:

_خو خير دی، تر پنځلس ورځې به یې ډېر نه ځنډوې.

اجازه یې وغوښته، د غار تر خولې پورې د شا په خوا ته. ودرېد، ویې ویل:

_قربان دې شم! هر څه چې غواړې راته ویې وایه! تر بېګا پورې به یې درته را ورسوم!

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بغدادي پیر انسانانو ته ضرورت نه لري. څلوېښت زره پېریان یې تابع دي، څه چې غواړي، په خپله ورته راځي.

سړی تابع شو، په یوه چونډۍ سپینې شیرې یې مړي هم راته کول.

وار کریم داد ته را ورسېد، دې هډور ځوان په یوه بسته قوم واک درلود، خبره یې، خبره وه، په خپل قوم کې هېچا هم دومره زړه نه درلود چې خان ته نېغ وګوري، خو دې پیاوړي خان هم کمزوری ټکی درلود. کال مخکې یې له یوه کوچي سره خوړلې و، کوچي د قوم لوی خان پوري وهلی و، یوه خان به د یوه سپېره کوچي دومره لویه سپکه څنګه تېروله! په هماغه ساعت یې د خپلې توپانچې ډز پرې کړی و.

جرګې کېناستلې وې، خو د مړه کوچي ورور په بدي کې له کریم داده اووه ښځې غوښتې.

ساه زورور او کمزوری نه غواړي، پر هر چا ګرانه ده، د لوی خان ژوند تریخ و، آزاد نه شوای ګرځېدای، نه و ملامت، پوله، ونه، تېره...له هر ځایه د ټوپک خوله ور اوښتی شوای.

فکر مې وکړ، له دومره کراماتو وروسته به مې بیا هم په کوچیانو کې خبره نه چلېده؟! زړه مې نه منله.

حاجي ناټک مې را وغوښت، د بدي د سرېدو خبره مې ورته وکړه، خو د حاجي ناټک په خبرو کې نا امېدي ګډه وه، ویې ویل چې د وژل شوي کوچي ورور لېونی غلام دستګیر نومېږي، لېوني قسم کړی چې خپل غچ به اخلي. یو سهار د کریم داد کلا تر مخ په اخور کې ورته پټ و. خان له جوماته خپل کور ته تلو چې کوچي د ټوپک ډز پرې کړی و، خو د خدای ساتنه بېله خبره ده، ګولۍ ونه خوړ. کریم داد

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم په منډه کې د یو ډزې توپانچې وارخطا وار پرې کړی و، خو توپانچه د کلا په لویه دروازه کې ترې پاتې وه...غلام دستګیر اوس هماغه توپانچه تړي....

حاجي ناټک ته مې وویل چې غلام دستګیر له ما او زما له کراماتو خبر که، ورته ووایه چې که سوله ونه کړې، نو بغدادي پیر خفه کېږي، خو حاجي ناټک رایاده کړه چې لېونی غلام دستګیر خدای نه مني، نو پیر به څنګه ومني، ده تر اوسه اووه مړي کړي، په دې اوو مړو کې دوه پیران ول.

لینګي مې ولړزېدل. د شپې تر ناوخته مې د حاجي ناټک خبرې په ذهن کې سره اړولې، خو د کار ټکی ترې ونه ووت.

سهار مې قدم شاه ته د حاجي ناټک خبرې وکړې، له فکر پرته یې راته وویل چې اې ساده، له خانه د وسلې وړل، داسې ده لکه ښځه چې یې ترې بېولې وي، که غواړې چې کریم داد په خپلو پښو درته راشي، توپانچه یې پیدا که.

حاجي ناټک مې را وغوښت، د توپانچې خبره مې نه شوای ورته کولای، خو دومره مې ورته وویل چې لېونی غلام دستګیر راته پیدا که.

حاجي ناټک رایاده کړه چې لیرې ترې ګرځه، څه یې کوې، لېونی غلام دستګیر له پیرانو ښه زړه نه لري، په کوچینوالي کې یې مور د دم ، دوا (دعا) له پاره د پیر په نوم کوم ټګ ته ورغلې وه، ټګ د ښځې ټټر ته لاس ور وړی و. ښځې ناره کړې وه، هغه وخت لېونی غلام دستګیر ایله د څوارلسو کالو و، تر څو چې کلی خبرېده، د پیر غاړه یې پرې کړې وه. د لېوني غلام دستګیر له هماغې ورځې له پیرانو سره لوېدلې ده، خوند نه ورکوي. هسې به دې خوابدی کړي....

خو ما ټینګار کاوه، د دې لېوني لیدل ضرور و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي ناټک راته وویل چې سمه ده، خو لېونی غلام دستګیر په پاړه چنار کې اوسي، دلته کله کله راځي، زما خبره پر ځمکه نه اچوي، که دلته د کوچیانو په هر ټبر کې و، پیدا به یې کم او تر دې ځایه به یې خپله درته راولم.

دوې ورځې ووتې، د حاجي ناټک او لېوني غلام دستګیر درک مالوم نه شو، بل سهار مې چینې ته نږدې یوه وچه ونه وهله چې دوه سپاره راته ودرېدل.

د قدم شاه ټیټ غږ مې واورېد:

_بچو! اوس به څه کوې؟! د کراماتو له ځایه هم لیرې یې.

غلی شو، ویې ویل:

_ماته کوچیان ښکاري، په دوی کې خو به کوم یو لېونی غلام دستګیر نه وي؟!

مازې شوندې مې وخوځېدې:

_نه! لېونی له حاجي ناټک سره راځي.

راغلو کسانو خپل آسونه پر ونو پورې وتړل. دواړو له رنګه توري لمر سوځولې ځېرې درلودې، یوه ټوپک او توپانچه، دواړه تړلي وو، له بل سره یواځې توپانچه وه.
.

مخکې راغلل، ټوپک تړلي، سور سترګي له وني لوړ، هدور سړي په ډډ غږ وویل:

_کوم یو پیر ګل یاست؟!

یو ګام ور مخته شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور سترګې وويل:

_ښه نو، دا ټګ ته يې چې خلک دې له غريبۍ ايستلي دي؟

په زړه کې مې خوشالۍ منډه واخيسته، دې سړي پير ته عقيده نه درلوده، نو له لېوني غلام دستګيره پرته بل څوک نه و. لږ تر لږه د ده د نوم په اخيستلو خو مې يو څه کرامات ښکاره کولای شوای.

سور سترګي ته مې وکتل، ومې خندل:

_غلام دستګيره! ډېر په غوسه يې!

سور سترګی له خندا شين شو، خو د ده تر څنګ له بدنه د کمزورۍ سړی ټنډه تروه وه.

سور سترګي په خندا کې وويل:

_څه دې وويل! غلام دستګير!!!

بېرته يې خپلو تشو ته لاسونه ونيول، دا ځل يې خندا تېرې نارې ته ورته وه. ښه شېبه يې وخندل، بيا يې هماغسې په خندا کې وويل:

_د دې خو پېريان هم تابع دي.

بيا يې خندا ته خوله وازه کړه، خو دا ځل يې خندا لنډه وه.

_ښه نو، زما نوم خو دې واخيست، نو دا زما ملګری څه نومېږي.

غلی وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي مخامخ وکتل، ویې ویل:

_هاغه ونه راته راوله!

بله خبره یې وکړه!

_ووایه! نن سهار مې څه وخوړل، هه؟! څو اوښې لرم؟! پلار، تره، نیکه مې څه نومېږي؟ !! ماته وګوره! د یوه نوم راته واخله.

غلی وم.

سړي زما تر اوږدې ږیرې خپلې ګوتې لاندې کړې، د زنې پر لاندینۍ برخې مې یې زور راووست. په غوسه یې وویل:

_څه عورته (ښځه) خو نه یې! ماته وګوره!

د قدم شاه وېرېدلی غږ مې واورېد:

_پیر صېب مه په عذابوه! که نه نو ښه ورځ به ونه وینې!

سور سترګی ور وګرځېد، قدم شاه منډه واخیسته، څو ګامه لیري ودرېد.

سور سترګي په ملنډو وویل:

_ښه ورځ؟!

مخامخ راته ودرېد، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زه هسې هم ښه ورځ نه لرم، تر اوسه مې څلور مړي کړي، د خپلې کډې (ښځې) او کوچنیانو رنګونه رانه هېر دي. نن دا غر، سبا ها غر، یوه شېبه هم خپل ژوند ته تمه نه لرم.

غلی شو، په ملنډو یې وویل:

_خو ته اوس ړندکی پیری را وغواړه، خیر دی! یا چوف راباندې وکه، اور را واچوه.

غلی شو، مخ یې را نږدې کړ، په ساه کې یې د نصوارو بوی ګډ و.

ورو یې وویل:

_پوهېږې! زه تورباز خان یم، غلام دستګیر مې تر څنګ ولاړ دی.

لینګي مې ولړزېدل، پر نیمه وهل شوې ونې پورې مې لاس ونیو. لېوني غلام دستګیر ته مې وکتل، معصومې وړې، تکې تورې سترګې یې درلودې، داسې نه ښکارېده چې تر دې دمه دې د کومې چرګې غاړه هم پرې کړې وي.

په لومړي ځل مې د لېوني غلام دستګیر غږ واورېد:

_له ما سره دې څه کار و؟

اه! تر اوسه له داسې ورو او ارام غږه نه وم وېرېدلی.

غلی وم.

غلام دستګیر وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پاړه چنار ته تلم، خو حاجي ناتک مې نه شو خپه کولای، لاره مې کږه کړه، د شپو او ورځو مزل راته پاتې دی، خبره لنډوه.

ومې ویل:

_یواځې درسره غږېدای شم؟!

د سور سترګي غوسه ناک غږ مې واورېد:

_ملنډې مه وهه! زما او د غلام دستګیر تر مینځ هېڅ هم پټ نه دي، خبره وکه!

خو غلام دستګیر ګامونه واخیستل، ورپسې ورغلم، د یوې څېړۍ سیورې ته ودرېد. پوهېدم چې د سولې خبرو ګټه نه کوله! سل زړونه مې سره وتړل، ومې ویل:

_ستا توپانچه غواړم!

د سړي په تور مخ کې شینوالی راغی، مخکې تر دې چې څه ووایي، ما وار ړومبی کړ:

_ستا تړلې توپانچه یو ډز کوي، خو ته بدي دار یې! پوهېږم! هوښیار سړی یې! په داسې توپانچه کې به څه ونه وایې چې اووه ګولۍ خوري، بس! یواځې ماشې ته ګوته ور وړه. که دې دښمن اووه ساوې درلودې، نو هغه بېله خبره ده، که نه، په روغو پښو نه شي درنه تلای.

کوچي وچې سترګې راته نیولې وې.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_یو دوربین هم درکوم، له دې ځایه یې د هاغه غره پر سر ګوښې ولاړې ونې ته ور واچوه، پاڼې به یې وشمېرې. پیسو ته هم تیار یم، بس! غږ کوه!

کوچي وویل:

_دا توپانچه ولې دومره دربانديې ګرانه ده؟!

ومې ویل:

په بیه کې یې زه څه نه وایم، علت یې ته مه غواړه!

یوه شېبه غلی و، بیا یې سر پورته کړ:

_ته څوک یې؟!

ومې ویل:

_پیري مې ته نه منې، نو اوس داسې فکر وکه چې له یوه عادي سړي سره سودا کوې.

ویې ویل:

_دا سودا مې خوښه شوه.

دواړه مخکې لاړو، لېونی غلام دستګیر له چینې سره راته ودرېد، ګریس بنده انګرېزي توپانچه، دوربین او څه پیسې مې ورته راوړې.

شېبه وروسته مې په دوو کوچیانو پسې تر هغو کتل چې په ګڼو ونو کې ننوتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته پورته وختم، توپانچه مې په څو توټو کې وپېچله. بله ورځ مې د کریم داد یوه کلیوال ته وویل چې دا امانت به همدا نن تر خانه ور رسوې.

له ځان سره مې حساب وکړ، د کریم داد کلي یوه ورځ د آس مزل غوښت، نو دا کلیوال به نن شپه ناوخته، کلي ته رسېږي، خان به سبا ورځ د راتګ تیاری نیسي، که بل سهار لمانځه مهال حرکت را وکړي، نو مازدیګر یې دلته بوله.

د شپې مې تبه شوه، تر ډېره خوب نه راته، یو وخت مې اوړې وخوځېدې، قدم شاه و، ویل یې چې کریم داد له چینې سره ولاړ دی.

د غار خولې ته مې وکتل، د لمر ژېړه رڼا پر تیږو پرته وه.

قدم شاه وویل:

ماسپښین دي!

حیران شوم، د کریم داد دومره ژر او ناڅاپي راتګ ته مې تیاری نه درلود.

بدنې مې را واخیسته، مخ ته مې څو لپې اوبه ور واچولې. د غار خولې ته ورغلم، یو له عمره پوخ ځوان پورته را خوت، له چینې سره څو وسلوال کلیوال ولاړ ول.

بېرته پر خپل ځای کېناستم.

کریم داد راغی، زما پر ښي لاس یې مازې شونډې ولګولې. مخامخ راته کېناست.

د هغه پرسېدلو سترګو یوه خبره کوله، ټوله شپه یې مزل را کړی و.

کریم داد وار له واره توپانچه راته کېښوده، ورو یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پير صېب! خپه نه شې، دا توپانچه دې له کومه کړه؟!

کله مې په دومره اسانۍ ځواب ورکاوه. ومې ويل:

_مه پسې ګرځه!

د سړي په تنده کې ګونځې پيدا شوې، په نا ارامه غږ يې وويل:

_ته پوهېږې! دا توپانچه.

په خبره کې ور ولوېدم:

_ولې نه پوهېږم! دا توپانچه ستا ده، ته بدي دار يې، دښمن لرې، خوب يې در باندې حرام کړی دی، له ونې، بوټي، ډبرې... هر څه وېرېږې....

غلی شوم، داسې مې وښوده چې (د ته پوهېږې) خبرې خوند نه دی راکړی.

کريم داد وخندل، خو پوه شوم چې دا خندا يې مصنوعي ده، په پوست غږ يې وويل:

_قربان دې شم، ته په هر څه خبر يې! خو خير دی، دې بې خبره بنيادم ته ووايه چې دا توپانچه دې له څه وه؟!

ومې ويل:

_که درته ووايم چا راته راوړه، نه يې منې؟!

يودم را مخته شو، ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، مور له پلاره، نيکه د تونسې د پيرانو مريدان يو. کافر مه رانه جوړوه، چې ستا خبره مې زړه ته ونه لوېږي، نو د چا خبره به منم!

ومې ويل:

_ړندکي پيري راته راوړه.

_ولې؟!

_ويل يې چې يوه ورځ د يوه کلي پر سر تېرېدم، يو خان مې وليد، د عزت او ابرو سړی و، خو د يوه خيرن کوچي له وېرې د باندې نه شواى را وتی. ان جومات ته هم نه ته. دې خان ته په کلي او اولس کې يو لوی پېغور ور پاتې و، توپانچه يې کوچي ورنه وړې وه.

د سترګو له کونجه مې کريم داد ته وکتل، سر يې وځړېد.

ومې ويل:

_دا دوې ورځې مخکې بيا ړندکی راغی، دا توپانچه ورسره وه، ويل يې چې لېونی غلام دستګير ويده و، توپانچه مې ترې را واخيسته، اوس غواړم چې دا توپانچه بېرته کريم داد ته ور وړم، خو ما منع کړ، ورته ومې ويل چې دا خلک له جنياتو سره نه دي بلد، که دې کريم داد دا اوږدې داړې او پر اوږدو وېښتو پټ ځان ووينې، نو داسې يې بوله لکه لېونی غلام دستګير چې ورته ولاړ وي، زړه به يې ټک وچوي. توپانچه به زه د کوم بنيادم په لاس ور ولېږم....

کريم داد تر ډېره غلی و، بيا يې راته وکتل، په جينګه خوله يې وويل:

_يو کار به نه راته وکې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ویل:

_اول یې راته ووایه!

سر یې وخوځېد، غریو واخیست:

_له دې لېوني سوډره به مې نه کې بېغمه!

پوهېدم چې دې خبرې ته به اخیر راځي، خو دومره ژر مې یې د اورېدو تمه نه درلوده.

ومې ویل:

_خو زه له لیوني غلام دستګیر سره کومه ستونزه نه لرم!

کریم داد تر ډېره ځمکې ته کتل، بیا پرته له دې چې راته وګوري، په غریو کې یې وویل:

_زه غلی سړی یم، خدایکه مې تر اوسه پر میږي هم پل ایښی وي، خو خدای په لېونو واړولم، کال مخکې د لېوني غلام دستګیر کشر ورور زما فصله ته خپله رمه ور پرېښې وه، سم په انسانیت ورسره غږېدم، بس! د څو کلیوالو تر مخ یې پورې وهلم، انسان دی، ماغزو مې کار پرېښود، همالته مې وویشت. مرکې کېناستې، هرې پرېکړې ته تیار یم، شل ټوپکه او ډېرې پیسې مې ورته ومنلې، خو لېونی غلام ستګیر اووه ښځې غواړي.

غلی شو، پر څادر یې سترګې پاکې کړې، په غریو کې یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پر ما مې درې خویندې او دوې لونې تر ځان هم ګرانې دي. ځنګه به یې اور ته اچوم!

غلی شو. یودم یې راته وکتل، سترګې یې له اوښکو ډکې وې، ویې ویل:

_ته ووایه! دا غوښتنه په کوم کتاب کې روا ده؟! لېونی غلام دستګیر نه پیر مني، نه فقیر، تر اوسه یې اووه مړي کړي، قربان یې شم، دوه یې ستا غوندې ګلالي پیران ول. تخته کېدا یې بې ثوابه نه ده.

تندی مې تریو کړ:

_څه! پیران!! پیران یې وژلي؟!!

د کریم داد غړ یو ناڅاپه ژوندی شو، غبرګ لاسونه یې پر ځمکه ولګول، یو ګام را وښویېد:

_هو صېب! که یې نه منې له خلکو پوښتنه وکه.

ځان مې خواشینی ونیو:

_نو داسړی خو په رښتیا هم ډېر مضر دی!

په خوند یې وویل:

_بالکل! پر لړم او غونډل باید پښه کېږدو. بس! قربان دې شم، تاته څه سخته ده، ږندکي ته ووایه، چاره به یې وکي.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اتمه ورځ احوال واخله!

د سړي سترګې وځلېدې:

_مانا، تخته کوې یې؟!

ومې ویل:

_اوس څه نه شم درته ویلی، فکر به وکم، خو پام! له دې خبرې باید بل څوک بوی هم یونه سي.

کریم داد مې پر لاسونو را پرېووت، دا ځل یې مچې ډېرې تودې وې.

په خوند یې وویل:

_که دې دا کار وکړ، نو وبه مې ګنډې، ټول عمر به دې غلام یم.

ومې ویل:

_خو لېونی غلام دستګیر له بوټي نه دی پیدا، له تربرونو سره به یې څه کوې؟!

په خبره کې را ولوېد:

_له تربرونو سره یې لوېدلې ده، په کم شي غاړه راسره وړي، بس! ته د دې سوډر چاره وکه، له نورو سره سوله اسانه ده.

د باندې ووت، شېبه وروسته مې قدم شاه را وغوښت، نبغ مې ورته وویل چې د لېوني غلام دستګیر سر غواړم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه سترګې ردې را وختې...

پوه مې کړ چې ځینې هدفونه په اسانه نه تر لاسه کیږي.

په سهار مې له حاجي ناتکه د چکر په پلمه یو یرغه (تېز) آس را وغوښت. کوچینی کاغذ مې ولیکه، قدم شاه ته مې وویل چې تر خپله وسه به چټک ځې!

مورږ ته د انګرېزانو تر ټولې نږدې قرارګاه، د آس درې ورځې مزل غوښت. دا لویه قرارګاه د ډیورنډ د کرښې پر هاغه غاړه پرته وه، چانسلر د قرار ګاه مشر نیلسون ته امر کړی و چې زمورږ هره غوښتنه به په پټو سترګو مني.

ډاډه وم، لیونـي غلام دستګیر په اسانه موندل کېدای شوای، ده په ټول پاړاچنار کې نوم درلود.

یوائې شوم، خو وخت مې بېکاره نه تېراوه، په خلکو کې دربیم با رسوخه کس د شیخ جیلاني په نوم یو لوی مولوي و، دې بوډا یوه لویه مدرسه درلوده، ګڼ طالبان یې روزل، خو دې طالبانو مصرف غوښت، ځینو شتمنو مرسته ور سره کوله، خو د شیخ طالبان ډېر ول، کله کله به ان په وچه ډوډۍ کې هم باقي شو.

په لومړۍ ورځ مې له شکراني پاتې یو په غوښه پټ پسه ور ولیږه، دوهمه ورځ مې دوه کړل، خو د شیخ درک ونه لګېد.

یو کلیوال مې وغږاوه، ویې ویل چې شیخ به ډېرې پیسې له دم او تاویذه پیدا کولې، د کور او مدرسې ګوزاره یې ښه روانه وه، خو تا یې بازار ور سوړ که، ښه یې نه ایسې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيم سهار مې بل پسه ور ولېږه، خو لا يې بد اېسېدم، خو هماغه غرمه مې يو اوږد ليک ورته وليکه، ومې ليکل چې څلوېښت زره پېريان مې په واک کې دي، هر څه را رسېږي، نه د شکرانې په پيسو پسې ګرځم او نه هم پسونه، سيرلي ، چرګې، هګۍ... اهميت راته لري. که تشريف راوړې، نو بغدادي پير دې له خوارې ورځې ايستلی شي....

خط کار وکړ، شېخ پر خره سپور راغی. سترې مشې يې توده وه. کېناست، يو ساعت يې د علماوو د اهميت په اړه خبرې وکړې، ويې ويل چې که زما او ستا غوندې علما نه وي، نو عاميان به کوپر او اسلام سره ګډ کړي...هم به له دې دنيا ووځي او هم به يې اخيرت خراب وي...نه به په نکاح پوهېږي او نه به هم د جنازې لمونځ ور مالوم وي، ان داسې څوک به ونه مومي چې د ماشوم په غوږ کې آذان ور وکړي....

بوډا اوږدې خبرې وکړې، په هره خبره کې به يې لومړی ځان او بيا ماته ګوته نيوله، ويل به يې چې دا موږ علما....

بوډا ته مې وويل چې هر سهار يو طالب را لېږه، دی به ټوله ورځ د شکرانې پسونه، سېرلي... پيسې ټولوي، مازديګر به له ځارويو او ډک جېب سره در روان وي.

بوډا د تګ په وخت کې دعاوې راته کولې، ويل يې چې ستا غوندې علما دې خدای له اور او اوبو وساتي....

بل سهار کوچينی طالب راته ودرېد، تر مازديګره يې يو پسه، درې سيرلي، څو چرګې... ټولې کړې.

خلک ورو ورو ډېرېدل، د بغدادي پير د کراماتو آوازه تر ليرو ځايونو رسېدلې وه، ان ځيني خلک له وردګو او غزني هم راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه نه و، خو د لاوډ سپیکر کرامات ونه درېدل، راغلي کسان به مې ژر نه را پرېښودل، دوی مجبور ول چې له چینې سره یو څه وخت تېر کړي، نالیدلو کسانو به د یو بل نومونه اخیستل، دردونه به یې سره ویل...د کلي او کور په اړه به سره غږېدل....له لاوډسپیکره به دومره څه راوتل چې بغدادي پیر خپل کرامات وښیي.

کله چې به د یوه کس چوف کول خلاص شول، نو ورته و به مې ویل چې اوس فلانی را ولېږه. وړه خبره نه وه، که بغدادي پیر کرامات نه درلودای، نود نالیدلو خلکو نومونه او نورې پټې به څنګه ور مالومې وې!

راغلی کس به مې پښو ته را ولوېد.

یو ماخستن مې جامې بدلولې چې په جېب کې مې د زرو سیکه له واړه چاقو سره ولګېده. سهار مې باز را وغوښت. په خبرو مې را ووست، سره غونډۍ نږدې وه. باز وویل چې سیکه او بوټان یې د دې وړې غونډۍ د لمر لوېدو خوا په څنډه کې موندلي وو.

ماخستن مې لاسي بټۍ را واخیسته، ډاډه وم، په دې شپه کې که مې چاته د زمري زړه هم ور کړی وای، نو د ړندکي پیري له ډاره سمڅې ته نه شوای را تلای.

سپوږمۍ وه، سره غونډۍ مې په اسانۍ وموندله، لمر لویدو خواته یې ورغلم، تنورونو ته د ورل شوې خاورې کیندل شوي ځایونه مې پیدا کړل. په پسته خاوره پسې وګرځېدم. ځای مې وموند، خاوره مې په دواړو لاسونو لیرې کړه، وړې سمڅې ته مې لاسي بټۍ ونیوله، لاندې ډبرینې زینې کښته شوې وې.

په احتیاط لاندې لاړم، اوږدې سمڅې ته د ډبرو پایې ولاړې وې، دېوالونه د مختلفو حیواناتو له رنګه نقاشیو ډک ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو څه د ماتیدو غږ مې واورېد، لاسي بټۍ مې څمکې ته ونیوله، پښه مې د انسان د اسکلیټ د ورانه پر هډوکي ایښې وه. مخکې لاړم، دېوال ته له ډبرې جوړ لوی بت ولاړ و، څو واړه بتان ، دوه، درې کوزړۍ، د انسانانو هډوکي...پر ځمکه پراته ول...بټۍ مې را وګرځوله، په رڼا کې یې دومره زور نه و چې د سمڅې تر پایه ورسیږي.

فشس مې واورېد، په بېړه را تاو شوم، زړه مې له وېرې خولې ته راغی، په خاورو کې تور، غټ مار پروت و. په منډه د باندې ووتم، د سمڅې خولې ته مې یوه غټه ډبره ور ورغړوله. پر ځمکه پرتې مړې خاورې مې ور ټولې کړې.

پوهېدم چې دا سمڅه بې څه نه ده، خو اوس یې وخت نه و.

سهار لس بجې له خوبه را پورته شوم، چینه په خلکو، آسانو، خرو، اوښانو او کچرو کې نه مالومېده.

غرمې ته حاجي پاینده خان راغی، زارۍ یې کولې، د سپینو ګلانو شیره یې غوښته، خو دا شیره مې کله بې ارزښته کوله!

حاجي پاینده مې همداسې په احتیاجۍ کې پرېښود، ورته ومې ویل چې د سپینو ګلانو پر سیمه د کاپرو پېریانو ګزمې سختې شوې دي، ږندکی موقع ته ګوري، بس! څو ورځې نور هم صبر وکه.

د سړي زړه نه ته، خو چاره نه وه، له وچو میوو ډکه لویه غوټه یې راته پرېښوده.

سهار وختې مې یوه ناره واورېده، د باندې ور ووتم، درې کسان لاندې ولاړ ول. اشاره مې ورته وکړه، یو یې پورته را وخوت، په خواره خوله یې چینې ته نږدې د یوه دوکان او سماوار د جوړېدو اجازه غوښته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاوان مې نه پکې لید، ډېر خلک له لیرو سیمو راتلل، دوکان او د شپې د تېرېدو ځای راته ښه و.

ځای مې ور وښود، ځوانانو هماغه ساعت ملاوې وتړلې، تر مازدیګره یې هوارې ډېرې راوړلې....

ماښام چرتي شوم، اووه ورځې تېرې وې، خو د قدم شاه درک نه و، د هغه د نیولو کومه وېره نه را لوېده، قدم شاه په سیمه کې بلد و، د ډیورنډ پر لیکه د افغان پوځیانو قرار ګاوې هم له یو بل نه لیرې پرتې وې، بلد کس په اسانۍ تر کربښې اوښت.

په زړه کې مې یوه خبره را ګرځېده:

_درې ورځې تګ، درې ورځې راتګ. نو ولې وځنډېد! قدم شاه مې د شپې تر ناوخته له ذهنه نه ووت.

سهار چینې ته ورکښته شوم، له درېیو پرونیو ځوانانو سره، څلورو نورو کسانو هم ختې کولې. کار تېز و، بس! پلنې ډبرې به یې په ختو کې نیولې...غرمې ته د واړه دوکان دېوالونه ودرېدل.

ماسپښن ته کریم داد له خپلو ملګرو سره راغی، زېرې یې غوښت، خو ما وریاده کړه چې ړندکې پیرې ډېر مصروفه دی، زه په خپله احوال در لېږم.

کله چې بېرته ته، یو تک سپین، ښکلی آس یې راته پرېښود.

مازدیګر د دوکان پر سر لرګي او خاوره ولوېدل، لمر لوېدو ته کاګل وربانديې تېر شو. آس مې د لېوانو له ډاره همالته وتاړه.

خواشینی وم، قدم شاه مې سترګو، سترګو ته کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وختې پرېوتم، یو وخت مې کړنګ واورېد، سترګې مې رنې کړې، څراغ بل و، قدم شاه تش دېګ ته کتل.

کېناستم، په خوند مې وویل:

_څه وخت راغلې؟!

پرته له دې چې راته وګوري ویې ویل:

_فکر کوم چې له ډېرې لټۍ دا څو ورځې وږی ګرځېدې!

ومې ویل:

_راځه! وچه مېوه شته.

راغی، لاس یې را وغځاوه، خو ما راکش کړ، په غېږ کې مې ونیو.

ویې ویل:

_پخوا خو دومره مینه ناک نه وې!

له مختلفو مېوو ډکه کڅوړه مې ورته کېښوده. په بېړه مې وویل:

څه دې وکړل؟

ویې ویل چې له نیلسون سره وغږېدم، د لېوني غلام دستګیر په باره کې مې مالومات ور کړل، ورته ومې ویل چې د دې سړي پیدا کېدا اسانه ده، ټول خلک یې پېژني....

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیلسون پاړا چنار ته تلګراف وکړ، ځواب راغی، په پاړا چنار کې انګریزې قرار ګاه ورته لیکلي و چې سخته نه ده، د لېوني سر به له همدې ځایه ډېوېډ جونز ته ور ولېږو، خو وخت غواړي، موږ باید لېوني غلام دستګیر ته داسې موقع وګورو چې راګرم شي....

له قدم شاه سره تر ناوخته ناست وم، د شېخ جیلاني او د سرې غونډۍ کیسې مې ورته وکړې....بیا مې وویل چې د لېوني غلام دستګیر سر شاید ډېر وخت ونیسي، تر هغو به د ملک ځونډي په باره کې فکر وکړو.

په زورور ملک ځونډي پسې لوی قوم ولاړ و. دې شتمن شپېته کلن سړي پر پراخه سیمه واک درلود،غریبانو ته یې لاس نیو، د لارې مساپر به یې له ډوډۍ پرته نه پرېښودل. ان کله کله به سلامت تجارتي کاروان د ده مهمانخانې ته شپه ور وړه.

دې سړي خپله ځواني د هند په اسام کې تېره کړې وه، هلته یې د سود لویې معاملې درلودې، اوس یې هم کار جوړ و، دوو ورونو او مشر زوی یې له اسامه په خرپ پیسې ورته را لېږلې.

د ملک ځونډي یوه کلیوال راته ویلي و چې دا سړی هېڅوخت له مېلمه پرته ډوډۍ نه خوري، که مساپر ونه مومي، د کلي ملا او څو نور کلیوال ورسره کېنوي.

دې سړي ژوندی زړه درلود، ځان یې غم ته نه ورکاوه، د ښو آسونو، اتڼ او تېزو ښکاري تازیانو شوقي و، کله کله به یې شاعري هم کوله، له خپلې یوې ښځې او شپږو اولادونو سره یې خوشاله ژوند درلود.

له قدم شاه سره مې د ملک ځونډي د ژوند هره خوا وسنجوله، دواړو فکر وکړ، خو د دې سړي په ژوند کې مو داسې څه ونه موندل چې د بغدادي پیر کراماتو ته احتیاج وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ ووته، په دې ورځو کې مو د حاجي ځونډي ډېر کلیوال وغږول، پاتې تمه مو هم وخته!

دوکان او لویه کوټه جوړ شول، همدې یوه دوکان او سماوار ته یې د(پیر بازار) نوم ورکړ. خو دومرو خلکو ته یواځې یو دوکان او یو سماوار کافي نه ول، نورو کسانو ته مې هم د دوکانونو د جوړولو اجازه ورکړه، دا اجازه په لومړي دوکاندار ښه نه وه لګېدلې، خو بغدادي پیر ته یې ان د یوې وړې ګیلې زړه هم نه درلود.

خلک ډېر ول، ستړی شوم، دمونو ته مې یواځې د ماسپښین تر لمانځه پورې وخت ورکړ. ناوخته راغلي کسان به یا بېرته تلل، یا به یې په سماوارونو کې د بل سهار په تمه شپه تېروله.

وروسته مو بله لاره ومونده، کاغذونه مو وسکڼل، سلګونه څلور کونجه وړې ټوټې مو ترې جوړې کړې، په هره ټوټه کې مو چوکاټونه او د چوکاټونو په مینځ کې مختلف عددونه ولیکل. قدم شاه به له چینې سره ولاړ و، خلکو ته به یې په نوبت کاغذونه ورکول، ویل به یې چې دا تاویذونه د بغدادي پیر په مبارکو لاسونو لیکل شوي دي، په اوو سرو جامو کې یې ونغاړئ، د هر مرض دوا ده....

خلکو به څه ویل! هېڅ! کاغذونه به یې سترګو او شونډو ته ور وړل او بېرته به خپلو کورونو ته روان شول. قدم شاه به یواځې هغو کسانو ته له پیر سره د لیدو اجازه ورکوله چې یا به له ډېرو لیرو ځایونو راغلی ول او یا به یې ځېرې تازه او جامې نوې وې.

کله کله به له پیر سید کرم شاه (لارنس) نه هم خبرېدم، دی له ما سل_ یو نیم سل کېلومتره لیرې و، خو په کراماتو کې یې تر ما وړې وه، له هماغه سیمې یوه راغلي سړي قسمونه خوړل چې پیر سید کرم له ځانه مرغۍ جوړه کړه، والوت....

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوله ورځ به مې ماغزه وخوړل شول، قدم شاه هم ستړی و، هره شپه به یې کاغذونه سکنډل....

بل فکر مې وکړ، بغدادي پير تر دې دمه لنګر نه درلود! هسې هم د شکراني پسونه ډېر ول، له شېخ جيلاني سره سره، دم، دعا ته د راتلونکو خلکو ګذاره هم پرې کېدله، د هوټلونو خاوندانو ته مې تنخوا وټاکله، دوی به هره ورځ دوو، دوه نيمو سوو کسانو ته د پسونو پخې غوښې ورکولې.

خلکو په خپلو سترګو ليدل چې د خلکو له خوا راوستي پسونه ، بېرته همدې خلکو ته پخېدل، خو بيا به هم حيران ول ...ويل به يې چې د دومره بنيادمانو مړول کرامات غواړي، وړه خبره نه ده! د پيرګل لنګر پټې بلاوې چلوي....

يو ماسپښين مې پر آس چکر واهه چې د قدم شاه ستړې چيغه مې واورېده، ورغلم، ويل يې چې يو څوک تاويذ غواړي. وړياده مې کړه چې ته خو په هر څه پوه يې، سهار ته يې ماتله که، خو قدم شاه راته وويل چې دا سړی په ليدو ارزي.

له يوه خوار، هډور سړي سره پورته وختم، دی غلام رسول نومېده، د ملک ځونډي دهقان و، خو اوس يې داسې تاويذ غوښت چې غوا يې د لوشلو په وخت کې لغتې ونه وهي.

تاويذ مې ورته وليکه، ومې ويل چې په اوو سرو جامو کې يې وګنډه، غوا به کراره ولاړه وي. بيا مې د ملک ځونډي خبرې را واخيستې، ومې ويل چې دا خوشاله انسان په ژوند کې هېڅ غم نه لري، خو غلام رسول را ياده کړه چې په دې ورځو کې يې چورت خټه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

را ومې غبرګ، د دهقان له خولې د ملک څونډي ژوندی زېره مړ و، خندا ترې هېره وه، ډوډۍ يې نه خوړه، په وړه خبره غوسه کېده..نازولې تازيان به يې په ډېرانو ګرځېدل... ان جومات يې هم پرېښی و.

نورې خبرې مې ترې را وايستې. دهقان يوه کيسه راته تېره کړه، ويې ويل چې څو ورځې مخکې مې رشقه رېبله، د ژړا غږ مې واورېد. ورغلم، د جوارو په بوټو کې مې چوله جوړه کړه، حاجي څونډۍ د لښتي پر ژۍ ناست و، رڼې اوښکې ترې تويېدې، له ځان سره يې خبرې کولې، بيا يې يو ناڅاپه آسمان ته وکتل، له خولې يې زوروره چيغه را ووته!

_اه ! توتکۍ!

پورته مې وکتل، توتکۍ نه وه.

غلام رسول غلی شو، ماته يې وکتل، ويې ويل:

_قربان دې شم، ملک څونډۍ سم نه شو راته ښکاره، د لېونتوب علامې لرې.

د دهقان له تګه وروسته مې له قدم شاه سره خبرې وکړې، دواړه يوې نتيجې ته ورسېدو، دا د مينې نښې وې. بوډا مېين و.

سهار ناوخته مې چيغې واورېدې، غلام رسول په بېړه پورته را وخوت، لمن يې په وينو سره وه. خدای او کوران يې يادول، د خپلې ښځې د پزې د وينې درېدو ته يې تاويذ غوښت.

علت مې وپوښت، لنډ يې راته وويل چې ستا راکړی تاويذ مو د غوا پر تندي را وځړاوه، خو سهار يې زما کډې ته غبرګې لغتې سيخې کړې، د مخ پاړسوب او مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاښ يې پروا نه کوي، خو اوس يې د پزې وينه نه دربېږي،خوارکۍ هسې هم کم جانه ده، که يې دا حال وي، مړه يې بوله.

د غار تيارې برخې ته لاړم، شپېه وروسته مې سړي ته د وينې د درېدو تر ټولو قوي دوا ورکړه. په غوسه مې ورته وويل چې وه ساده! ولې په خبره ځان نه پوهوئ! درته ويلي مې و چې تاويذ ته اوه سرې جامې ور واغونده!

دهقان په خواره خوله وويل چې زه ورته ناست وم، کدې مې تاويذ په اوو سرو جامو کې وګانده....

خو ما نه منله، ومې ويل چې که د تاويذ يوه جامه کمه، يا زياته وي، نو برعکس تاثير لري، غوا نوره هم په غوسه کيږي....

خو غلام رسول قسمونه خوړل چې د تاويذ جامې پوره وې.

ومې ويل:

_د تاويذ خلاصول دې کور بې برکته کوي، که نه اجازه مې درکوله چې تاويذ خلاص کړې، په خپله به پوه شوی وې چې جامې کمې، يا زياتې دي....

غلی شو، دهقان به نو ولې خپل کور په لوی لاس بې برکته کاوه!

دهقان په بيړه د باندې ووت.

قدم شاه سړه ساه واېسته:

_اوف، بېچاره ښځه؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلی شو، ویې ویل:

_د دوا د بوتل کاغذ خو به دې ترې شکاوه.

ومې خندل:

_دا خلک په خپله ژبه نه پوهېږي، نو انګلیسي خط به څنګه لولې؟!

_خو احتیاط ښه دی!

ومې ویل:

_څوک یې سپینوي! که پوه هم شي، لویه خبره نه ده، په څلوېښتو زرو پېریانو کې به داسې پیری هم وي چې بغدادي پیر ته له لندنه دوا راوړي.

ماخستن ناوخته مو ډوډۍ خوړه چې یو دم ګوله رانه ولوېده، یو چا په لوړ غږ زما نوم اخیست:

_ډېوېډ جونزه!

منډه مې واخیسته، سپوږمۍ وه، چینې ته نږدې دوه کسان ولاړ ول، ورغلم، یودم مې وویل:

_اه! احمقه! دا ځای نو زما د نوم د اخیستلو دی؟!

سړي کلکه غېږ راکړه، خو ما د سماوار وړې کړکۍ ته کتل، شکر مې وایست، څراغ بل نه شو....

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه راغی، آسونه یې همالته په ونه پورې وتړل. یوه سپکه او بله درنه کڅوړه مو پورته وخېژوله. کېناستم، خو لا مې زړه نه وو سره راټول.

مایکل توره لونګۍ لیرې کړه، بخښنه یې وغوښته، دی په دې نه پوهېده چې سماوار له خلکو ډک دی.

مایکل خپل ملګری را معرفي کړ، نوم یې چوهدري حسن و، د پاړا چنار په قرارګاه کې یې وظیفه درلوده.

مایکل مې په پېښور کې لیدلی و، ده به په هفته کې یو ځل د جاسوسی د وسایلو کرامات راښودل.

ما څو میاشتې په غره کې تېرې کړې وې، د معلوماتو تږی وم، په دې نه پوهېدم چې له دې غرونو ور هاخوا څه خبرې دي. مایکل مې وغږاوه، د پاچا (امان الله خان) قرار دادونه ډېر شوي ول، پر معدنونو کار روان و، صنعت وده کړې وه، په کابل ښار کې روان رېل لیدل شوی و، سلګونه ځوانان ترکیې، جرمني، فرانسې.... ته په زده کړو پسې تللي ول....

وروسته د جاسوسانو په باره کې وغږېد، په ټولو کې د بریتانیې لخوا جوړو شویو روحاني څېرو (پیر، فقیر،اغا، ملنګ...) کامیابه نتیجه ورکړې وه. ان ځینو یې په دربار کې هم مریدان پیدا کړي ول....

د لیوني غلام دستګیر کیسه مې ترې وپوښته، لنډ یې وویل چې سر یې په راوړې بوجۍ کې دی.

مایکل وویل چې په دې ورځو کې د برېتانیې په پوځ کې یو سیک عسکر ووژل شو، قاتل یې نه و مالوم، خو موږ ورته مالوم کړ، لنډ لیوني غلام دستګیر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغلو، د ليوني تر مخ مو د مقتول وړې توپانچه په کېږدۍ کې تر ليمڅي لاندې کړه، غلام دستګير جنجال وکړ، لاس يې را واچاوه، کوچيان راغلل، خپله توپانچه مو بېرته را وايسته، سړی را ګرم شو، قرار ګاه ته مو را ووست، جلاد غاړه ور پرې کړه. بس! يو- دوه ورځې د کوچيانو مشران راتلل، ويل يې چې ليونی له سره پرته ځنګه خاورو ته وسپارو، خو ګرمي وه، چاره يې نه ليده.

مايکل لويه خلطه خلاصه کړه، اول يې خوراکي مواد را واېستل، بيا يې اخبارونه او د جاسوسۍ نوي، پرمختللي وسايل پر ځمکه کېښودل.

مايکل او ملګری يې تر سپېده چاود مخکې بېرته پاړاچنار ته روان شول.

په هماغه ورځ مې کريم داد ته احوال ور ولېږه، بله ورځ راغی، په بوجۍ کې د ليوني غلام دستګير تړلی سر مې ورکړ، پښو ته را ولوېد.

ماخستن مې نوي راغلي وسايل کتل، تېز ګروپ مې ولګاوه، د سمڅې له خولې اووه رنګه رڼا ووته. قدم شاه د سماوار تر مخ وارخطا خلکو ته ويل چې دا له کوه قافه د راغليو ښاپېريو د اغوستو حجابونو رڼا ده... د خلکو د توبو غږونه تر سمڅې پورې را رسېدل....

بله ورځ مې ملک ځوندې ته يوه جمله وليکله:

_بغارې دې دومره ليرې غره ته را ورسېدې، خو نږدې توتکۍ وانه ورېدې.

په سبا يو له ونې ټيټ سړی راغی، غټه لونګۍ يې تړلې وه، ږيره يې په نکريزو سره وه. وار له واره مې پښو ته را ولوېد، د خواست په ژبه يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_یا پیرګله! دومره کرامات لرې چې زما چيغې ان په غره کې اورې، نو هر څه دې په وس پوره دي، خدای به کوي، ته به کوې! داسې تاويذ راته وليکه چې له توتکۍ بې غمه شم.

ومې خندل:

_پير بغدادي ته بې غمه کېدا او يو ځای کېدا، دواړه يوه خبره ده.

په حيرانۍ يې راته وکتل، ويې ويل:

_قربان دې شم، د آب او عزت سړی يم، کور او اولس به څه وايي، بې غمه کېدا راته ښه ده.

سړی مې خپل ټيټر ته را نږدې کړ، ومې ويل:

_په شرعه کې شرم نه شته، ان څلور ودونه هم کولای شې.

يودم غريو واخيست:

_خونه يې مني، خانګل ته مې وويل چې غريب سړی يې، توتکۍ لور دې راکه، په سرو، سپينو کې به دې پټ کم، خو سړي نه وړه، نه يې را وړه، نبغ يې راته وويل چې وشرمېږه! لمسيان لرې، خپله څوارلس کلنه لور څنګه اورته واچوم...که دې بيا را ياده کړه، پر تندي به دې ولم.

ملک يودم وژړل... ويې ويل چې دې نجلۍ خوب راباندې حرام کړی دی.

بيا مې د خانګل په باره کې را وغږاوه، دې ناروغ سړي د کلي ګوروانې (پاده واني)کوله. دوه ځله بې سده شوی و، له پزې او غوږونو به يې وينه تله، زوی يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود، په کور کې یې اووه سرې لونې ګرځېدې، په وچه ډوډۍ پسې حیران و، تربرونه یې مرګ ته ماتله ول. سر له اوسه لا د خانګل د ښځې او لونو په وېش نه سره جوړېدل.

ملک ځونډي ته مې ډاډ ورکړ چې ځان دې غم ته مه ورکوه، خانګل به په دې دوستۍ کې څه ونه وایي.

خانګل مې را وغوښت، ځېره یې اشنا وه، فکر مې وکړ، دا سړی دوه ځله پخوا هم راغلی و، زوی یې غوښت.

خانګل مې پر لاسونو را پرېووت، په خوشالي یې وویل چې ښځه یې امېدواره ده. ډاډ مې ورکړ چې د بغدادي پیر تاویذ بې څه نه دی، په نصیب کې دې یو ګلالۍ هلک وینم.

بیا د اصلي موضوع په څنډو کې را وګرځېدم، د خانګل غربت او بې کسي مې یاده کړه، د هغه ناروغي او اووه لونې مې مینځ ته را واچولې، ومې ویل چې ږندکی پیری کله کله احوال راته راوړي، تربرونه دې ښه نېت نه درته لري....

د سړي سترګې له اوښکو ډکې شوې، ویې ویل چې بې کسي دې ورکه شي، دی هم پوه دی چې تربرونه یې مرګ ته ناست دي....

خانګل ته مې وویل چې له ملک ځونډي سره دوستي دې په خیر ده، لور به دې له دې شتمن او زورور سړي سره خوشاله وي، تربرونه به دې سترګه ترې کوي، که مړ هم شې، داسې څوک به وي چې پرده دې خوندي او لونې دې په عزت واده کړي....

خانګل تر ډېره فکرونه وهل، بیا یې سر پورته کړ، په غریو کې یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، پوهېږم! ته مې بدي نه غواړې، غیب درمالوم دي، چې ته وایي، نو دا دوستي مې قبوله ده.

په هماغه ورځ مې ملک ځونډي ته احوال ور ولیږه چې خبره خلاصه ده، بس! مرکه ور ولیږه!

اه! باور! باور مې غوښت، تر لاسه مې کړ. پر ټوله سیمه مې واک پروت و. ان د بغدادي پیر له خوښې پرته مرغۍ هم نه شواى چونېداى. په کورونو، ګودرونو، جوماتونو، ولسونو کې یواځې د بغدادي پیر کرامات یادېدل. زه به پر ځمکه ګرځېدم، خو خلکو به اسمان ته کتل. په هرې سپینې کوترې پسې به یې چیغې وهلې ((پیر ګل ته وګورئ، له ځانه یې کوتره جوړه کړې، پر خپلو مریدانو راګرځي...)). چا چې به ولیدم، پرځان یې د دوزخ اور حرام ګاڼه.

دا ټولې، سختې، خیرنې ورځې، لوږه، تنده...خطر...د خلکو په باور ارزېده. اوس نو د اصلي هدف د ترلاسه کولو وخت و . د دې خلکو زړونه د پاچا له مینې ډک ول، خو اوس باید دا ځاى کرکې نیولى واى. په لومړي ځل مې په خپلو خبرو کې د امان الله خان نوم را ګډ کړ، خو احتیاط مې نه هېراوه، د دې خلکو په زړونو کې له خداى او پیغمبر را وروسته، امان الله خان پروت و.

په پیل کې به مې عمومي خبرې را واخیستې، بیا به پاچاهي ته ورغلم، د غازي ښیګڼې، له وطن، آزادي او تعلیم سره د پاچا مینه، د هغه دینداري...به مې یاد کړل، په اخیر کې به مې د (خو) ټکى را وایست، وبه مې ویل چې غازي امان الله خان ښه سړى دى، خو کاشکې یې ږیره نه خرېیلى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې یوې خبرې به د خلکو له ذهنه د پاچا افغانیت، زړورتوب، د وطن ابادي، دینداري، له وطن او خلکو سره مینه... ټول پاک کړل. پر ځای به یې یوه خبره کېده، پاچا ږیره نه لري، مانا سنت ته ارزښت نه ورکوي....

خو مابه وخندل، وبه مې ویل چې خیر دی، ځواني ده، په خپله به پوه شي....

هره ناسته به مې د امان الله خان پر صفتونو پیلوله، خوله به مې ستړې شوه، خو اخېر په یوې وړې (خو)، د پاچا پر ټولو ښېګڼو خړې اوبه وروستې.

وروسته لږ مخکې لاړم، ټولو ته مې همدا یوه خیالي کیسه تېروله، لومړۍ به مې د امان الله خان صفت وکړ، بیا به مې ځان خواشینی ونیو، وبه مې ویل چې څه وخت مخکې ځوان پاچا له خپلو وزیرانو سره جلسه درلوده، یو وزیر په خرپ نشه و، خو پاچا یواځې سپک کړ.

غلی به شوم، ناستو کسانو ته به مې وکتل، وبه مې ویل:

_پاچا زړه سواند انسان دی، خو شریعت شراب خور ته خپله سزا لري، پاچا باید د زړه سواندي پر ځای حد جاري کړی وای.

وار له واره مې دا ډول کیسې په خپله په پاچا پورې نه شوای تړلی، دې خلکو د بغدادي پیر الوتل منل، خو پاچا او شراب ډېر سره لیرې ول، خو لږ تر لږه به دې کیسو په دې ساده ککریو کې دومره ور ګرځول چې که پاچا خپله شراب نه خوري، نو شراب خور یې هم دومره بد نه ایسي....

وروسته یو څه تېز تلم، د هلکانو مکتب مې ښه یاداوه، خو د نجونو له زده کړې سره مې ضرور د (خو) ټکی تاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا مې تر کیې ته د افغانو نجونو د لیږلو خبرې را واخیستې، ومې ویل چې درس ښه دی، خو دومره هم نه چې څوانې، جانې، سپینې پښتنې پردو ملکونو ته پسې ولیږو....

تر دې دمه به ټولو سرونه راته خوځول، خو یوه ورځ مې په خپلو خبرو کې ملکه ثریا یاده کړه، ومې ویل چې لوڅ مخ ګرځي....

په لومړی څل یو چا دومره زړه وکړ چې د بغدادي پیر په خبره کې ور ولوېږي، له کټوازه راغلي یوه زیږه ځوان په غوسه وویل:

_پیرګله، دم، تاویذ او کراماتو ته دې مات یم، مور مې یاده که، خو د پاچا په ناموس به کار نه لرې.

ومې خندل، ملکه ثریا مې د دنیا تر ټولو ښځو پاکه او پرهېزګاره وګڼله، تر هغو مې د ملکې صفت وکړ چې د ځوان د تندي ګونځې هوارې شوې....

یو څه وخت مې احتیاط کاوه، د امان الله خان نوم مې نه اخیست، خو د والیانو، حاکمانو او نورو غټو خلکو د خیالي ګناوو بیانول په دې نه ارزېدل چې څوک بغدادي پیر خفه کړي.

وروسته مې د مایکل راوړي اخبارونه وکتل، یوه انګرېزي مجله مې ومونده، په بریتانیې کې د ښځو د پرمختګونو په اړه وه.

ګڼ کسان به مې را ټول کړل، مجله به مې وغوړوله، د انګرېزي متن او عکسونو له مخې به مې تشریحات ورکول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په انګرېزي ژبه پوهېدا پوښتنه نه پيدا کوله، له بغداده راغلي پير صافه پښتو ويله، نو ده ته انګريزي هم سخته نه وه.

د مجلې په لومړي مخ کې لوی عنوان ليکلی و: ((د بريتانيې ملکې د اکسفورډ پوهنتون له تکړه محصلينو سره وکتل)). لاندې لوی عکس و، ملکه د پوهنتون له ممتازو انګرېزو نجونو سره ولاړه وه.

وبه مې ويل:

_دلته يې ليکلي چې د بريتانيې ملکې له هغو افغانو نجونو سره وکتل چې برېتانيې ته په زده کړو پسې راغلې دې.

د دې عکس په ليدو به خامخا يو_ دوو کسانو ويل:

_څه فايده، بېرته مو هماغه پرنګيانو ته خپل ناموس ور ولېږه چې د ناموس د ساتلو له پاره مو توري پسې را واخيستې....

په دوهمه پاڼه کې له يوه مضمون سره يو عکس ښکارېده، کشيش او ګڼې انګرېزې نجونې په کليسا کې لوی صليب ته ولاړې وې. ليکلي وو چې په غربي هېوادونو کې له عيسويت سره د ځوانانو مينه کمه شوې ده، اوس کشيشان هڅه کوي چې دا ځوانه طبقه بېرته پر مسيحت باوري کړي...خو ما به دا جملې داسې ورته ژباړلې:

دلته ليکل شوي چې د يهودو او نصاراوو ملکونو ته ورغلې افغانې نجونې مسيحت ته تشويق کېږي، خو دا سپينې پښتنې په خپل دين کلکې ولاړې دي، د پرنګيانو له دومره تبليغ سره سره، تر اوسه ايله دوو نجونو خپل دين پرېيښی دی....

په خلکو کې به ګونګوسې شوې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_که دا حال و، د دین پرېښودل څه! خپل پرتګونه به هم لیرې کړي....

خو په بل مخ کې یې پرتګونه لیرې کړي ول. یو ورزشي مطلب و، انګرېزو نجونو په یوه نیکر کې والیبال کاوه.

اسانه وه، دا عکس به مې په ښتو نجونو پورې وتاړه، خلکو به توبې ایستې.

خو یوه هم نه ویل چې اې احمقه! د ښتنو رنګ مالوم دی، دا ډول شنې سترګې نه لري!

یواځې یوه ورځ یوه ځوان راته وویل:

_قربان دې شم، تاته خو پتې مالومې دې، په پرنګ کې دا د ښتنو نجونو تور وېښتان ولې ژېړېږي؟

یوې خبرې مې غلی کړ، ومې ویل چې اسانه ده، دې نجونو ته د خنځیر غوښه ورکوي، څوک چې څلوېښت ورځې د خنځیر غوښه وخوري، وېښتان یې خپله ژېړېږي.

هر عکس ته به ناستو کسانو توبې ایستلې، خو وروستي عکس به خامخا ژړول. یوه جینایي قضیه وه، په عکس کې یوه نیمه بربنډه مړه نجلۍ ښکارېدله چې غاړې ته یې پړی ور لوېدلی و. لیکلي و چې دې نجلۍ د کورني خشونت له لاسه ځان وژلای...خو ما به دا خبرې بل رنګه ترجمه کولې، ویل به مې چې که د پرنګیانو ملک ته تللې کومه ښتنه له خپل دینه وانه وړي، شراب ونه څښي، زنا ونه کړي...نو اته سره پرنګیان یې لومړۍ په ګډه بې عزته کوي، بیا یې وژني....

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو به ژړل، چیغې به یې وهلې چې د ډانکټري او مالیمې په پلمه یې سپینې پښتنې یهودو او نصاراوو ته ور ولېږلې، بې پردې یې کړې.

ما به د عکسونو په تشریح کې د پاچا نوم نه اخیست، ضرورت مې نه لید، خلکو په خپله پاچا مسوول ګاڼه، همدا خیالي نجونې پاچا لېږلې وې.

دا کیسې په همدې سمڅه کې نه پاتې کېدې، کورونو او جوماتونو ته تلې، اولس ترې خبرېده او بغدادي پیر دروغ هم نه ویل.

په وړکتوب کې مې د افریقا د یوه مار په اړه یو مضمون لوستی و، لیکلي و چې که دا مار کومه هوسۍ وچیچي، نو هوسۍ وار له واره نه مري، زهر یې ورو ورو تاثیر کوي او چیچل شوې هوسۍ په اوو ورځو کې له پښو غورزوي.

زما زهر هم همداسې ول، کار یې ورو و، خو تاثیر یې درلود.

یو سهار له قدم شاه سره یوه کم عمره نجلۍ راغله! اه! غټې تورې سترګې، اوږده باڼه ، ګلابي مخ... تر دې دمه مې دا ډول ښایست نه په شرق کې لیدلی و نه په غرب کې. نجلۍ مخامخ راته ودرېده، یودم یې پر ډکو ګلابي غومبرو رڼې اوښکې را ماتې شوې، سلګیو واخیسته، درب شو، زنګنونه یې پر خړه ځمکه ولګېدل.

په ژړا کې یې وویل:

_ولې! ولې دې ژوند را تباه کړ.

قدم شاه ته مې وکتل. ویې ویل چې توتکۍ ده.

نجلۍ ته مې له حاجي ځونډي سره د خوشاله ژوند تضمین ورکړ... خو نجلۍ ژړل... کله چې د باندې وته، په سلګیو کې یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خدایکه مې هغه خوړین بوډا روزي کې، ژېړ کمر خو شته.

شېبه وروسته د سمڅې خولې ته ورغلم، توتکۍ له یوه کوچیني سره روانه وه.

زړه مې نا ارامه و، دا ښکلې، تنکۍ نجلی مې پر شپېته کلن بوډا ونه لورېده.

وخت تېرېده، ساده خلک په اسانۍ غلطېدل....

هوا سړه شوه، ځان مې ټینګ کړ، د پیر به نو څنګه یخ کېده! په دوو بړستونو کې به بیا هم غونج پروت وم. چاره نه وه، قدم شاه مې بانه کړ، له سماواره به صاف شوې، سره سکاره سمڅې ته راوړل کېدل.

یوه ورځ یوه ډله راغله، یو بړېره خرېیلی ځوان هم پکې و، دا ځوان تر نورو پاک او تازه ښکارېده، نوې خبره نه وه، د خانانو، ملکانو او په ګېډه د مړو خلکو اولادونه به له څېرو یو څه غوړ ول.

د مجلې له مخې مې تشریحات ورکړل، ټولو اوښکې تویولې، خو د بړیرې خرېیلي ځوان په سترګو کې کرکه پرته وه. د خدای په امانۍ پر وخت یې د پیر صاحب لاسونه ښکل نه کړل.

دا کار په یوه بوډا بد ولګېده، باید بد وربانديې لګېدلی وای، بغدادي پیر ته بې احترامي د منلو وړ نه وه. ځوان یې سپک کړ، په غوسه یې ورته وویل چې ورشه، بخښنه وغواړه او د پیر مبارک لاسونه ښکل که. خو ځوان نه راته.

د بوډا سترګې رډې را وختې، ځوان یې تر مټ ونیو، زما خواته یې را کش کړ، خو ځوان چیغه کړه!

_دا دا! ولې دومره ساده یاست! دا سړی دروغ وایي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اه! پیر او دروغ!

کړس شو، د بوډا په ځپېړه کې دومره زور و چې د ځوان مخ یوې خواته کوږ کړي. د نورو کسانو سترګې هم رډې را وختې، ټولو ځوان ته وچې سترګې نیولې وې، خو ځوان نه اور واخیست، نه یې داړې راشنې شوې، او نه یې هم د شغال غوندې و انګولل....

ځوان یودم مخکې راغی، مجله یې ور واخیسته، لومړۍ پاڼه یې واړوله، چیغه یې کړه!

_دلته یې په انګرېزي ژبه لیکلي چې د برېتانیې ملکې د خپل یوه پوهنتون له تکړه محصلینو سره وکتل...

بله پاڼه یې واړوله:

_دا نجوني انګرېزې دي، د دوی کشیشان غواړي چې دا پېغلې بېرته له خپل دین سره زړونه وتړي... په دې بل عکس کې هم پرنګۍ نجوني والیبال کوي... ولې دومره ساده یاست! په دې کې یوه هم پښتنه نه ده....دا پیر نه دی، جاسوس دی، خلک د پاچا پر ضد راپاروي...

د بوډا له خولې لاړې باد شوې:

_بس که د سپي زویه! کوپر مه وایه، ته خو ښوېدلی یې، کور به درسره ایره کې.

دبوډا ځان په لړزېدو راغی، یو ناڅاپه یې وژړل، زانګې وانګې د باندې ووت. ځوان هم پسې ورغی.

حیرانو خلکو ته مې وکتل، ځبرې یې له وېرې ډکې وې. په خندا مې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کينئ! زړونه مه خورئ! دنيا له هر رنګه خلکو ډکه ده.

غلی کېناستل، يوه هم څه نه ويل، څېرې يې لا له وېرې ډکې وې.

وچه مېوه مې ورته کېښوده، را ومې غږول، ډېره خرېيلی ځوان عبدالله نومېده، په ترکيه کې يې درس وايه، له يو کال وروسته کلي ته په رخصتي راغلی و. بوډا يې نيکه و، په کلي او اولس کې يې درونډ نوم درلود....

ټنډه مې تروه کړه، ومې ويل:

_ښه شو، د مکتب نتيجه مو په خپله وليده، څوک چې معلم ته کېناست، له اسلاميته ووت...ماته هره ورځ سلګونه اخلاصمند مريدان راځي... يو هم داسې کوپر نه وايي، ټول صادق مسلمانان دي....په علت يې پوه ياست! مکتب يې نه دی ويلی!

يودم مې وژړل....

اه! د پير ژړا! دا نو ډېره سخته وه.

ناستو کسانو خواست کاوه، د پير اوښکې يې نه شوای ليدای.

هماغسې مې په ژړا کې وويل:

_سر مې چوي، د ونو، بوټو او ډبرو تېرو کوکو مې غوږونه را کاڼه کړل، ښه دی چې تاسو يې نه يې اورئ! خو په ټولو کې د چنغوزيو ونې ډېرې ژاړې، وايي چې بغدادي پير ته سپکاوی به دا غرونه بې برکته کړي، موږ نور جنغوزي نه کوو....

ناست کسان مې پښو ته را ولوېدل، ژړل يې، په ځنګلونو کې يې د برکت پاتې کېدا غوښته... پوهيدم چې د دې خلکو لويه سرمايه همدا ځنګلونه دي، اطمينان مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ، ورته ومې ویل چې ونو خو څه مکتب نه دی ویلی چې پیر ته عقیده ونه لري، زه به خبرې ورسره وکړم.

ټوله ورځ مې د خولې خوند بد و، قدم شاه ته مې وویل چې په دې خلکو کې یو مکتبي پیدا شو، نه غلطېده، زموږ. چټیات یې رسوا کړل، دا ځوان خطرناکه دی... خو قدم شاه ډاډ راکړ چې د نیکه او اولس له ویرې به یې بیا ونه وینې.

نیمه شپه مې سترګې رڼې کړې، په کتابونو کې کړپا وه، قدم شاه مې وښوراوه، وړه بتۍ مې بله کړه، سیم کش شو، یو پر بل ایښي کتابونه ولوېدل، په کش شوي سیم پسې لاوډ سپیکر را ووت.

په منډه له سمڅې ووتم، له ملنډو ډک غږ مې واورېد:

_بغداي پیر خو په رښتیا هم کرامات لرل. اوس پوه شوم چې د سل، یو نیم سل متره لیرو خلکو نومونه او نورې پټې څنګه ور مالومېدې!

زړه مې خولې ته راغلی، بتۍ مې ور واچوله، د غرمني ږېرې خرېیلی ځوان لاسونه له پېچلي سیمه ډک ول، دا سیم یې له چینې څخه تر دې ځایه را ټول کړی و.

قدم شاه د خواست په ژبه وویل:

_خیر دی، رسوایي مه جوړوه!

ځوان وخندل:

رسوایي؟!

قدم شاه تر مټ ونیو، دربواړه سمڅې ته راغلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه کتابونه لیرې کړل، کوچینی کارتن یې را وایست، خلاص یې کړ، بتۍ ته یې ونیو، تر خولې له پیسو ډک و. په خواره خوله یې وویل:

_دا واخله، په ټول ژوند کې به د بل له احتیاجې خلاص یې، خو خوله به پټه نیسې.

ځوان ورو وویل:

_زه دومره پست درته ښکاره شوم چې خپل وطن او پاچا ته به خیانت کوم؟! له اوله پوهېدم چې تاسو په پوست پاک خلک نه یاست، له ساده خلکو استفاده کوئ، زموږ له دینه ناجایزه ګټه اخلی، انګریزانو دا رنګه لوبې په ډېرو هغو هېوادونو کې کړې دي چې واکمنانو یې د دوی اطاعت نه کاوه، دوی پوهېږې چې څنګه جعلي پیر او فقیر جوړ او دا ساده خلک غلط کړي....

غلی شو. ویې ویل:

_دې خلکو ته که هر څومره ووایم چې او ساده ګانو! بغدادي پیر د انګرېز جاسوس دی، انګرېزان به هغه څوک څنګه خوښوي چې د انګرېز دښمن وي، له انګرېز سره جنګېدلی وي،ماته یې ورکړې وې...نه یې مني! بس، سبا له همدې لاوډسپېکر سره کابل ته ځم، لمنې به مو پر سر در واړوم.

قدم شاه وویل:

_دې ته دې نو زه نه پرېږدم.

یودم یې د ځوان ژامې ته سوک ورکړ، ځوان پر کتابونو ولوېد، ما یې تر غبرګو ورنونو لاسونه تاو کړل، قدم شاه یې پر ټټر کېناست، د ځوان تر ستوني یې د دواړو لاسونو ګوتې تاو کړې، ځوان زور وواهه، خو له دوو کسانو سره یې نه کېده، بېرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مو پرې ایست. تر یوڅه وخته پورته، پورته غورزېده، خرهاری یې خوت، خړه ځمکه یې پر خپلو نوکانو اړوله...خو وروسته یې سپکه وخته، بس! دوه، یا درې دقیقې یې ټوپونه ووهل، بیا ارام پرېووت.

دواړه غلي دېوال ته کېناستو، د خپل زړه دربا مې غوږونو ته راتله. بیا ولاړ شوو، د ځوان جسد مو له پښو او لاسونو ونیو، څومره چې مو وس کېده، په سمڅه کې مو مخکې یووړ. بېرته راغلو، د لاوډ سپیکر سیم مې ټول کړ، تر سهاره لړزې نیولی وم.

قدم شاه تر غرمې دوه ځله پورته را وخوت، ویې ویل چې ځینې قومي مشران دې لیدو ته راغلي، خو زما په زړه کې د خبرو زور نه و پاتې.

ماسپښین مې سترګې سره ورغلې، تر ماخستنه ویده وم، شپه مې په رڼو سترګو تېره کړه. اخیر مې د چانسلر خبرې ذهن سره را ټول کړ، یو وخت یې راته ویلي و چې زموږ په کار کې، وېره، رحم او شفقت نه شته، که دې کومه ورځ زړه نرى شو، نو پوه شه چې بریتانیې ته خدمت نه شې کولاى.

سهار مې ګېډه ډکه کړه، د باندې ووتم، هوا سړه لګېده، د ځینو ونو پاڼې ژېړې وې. کله چې بېرته سمڅې ته ورغلم، لینګي مې ولړزېدل، د ږېرې خرېلي ځوان نیکه او یو بل له عمره پوخ سړى ناست و.

بوډا مې پښو ته را ولوېد، یودم یې وژړل، خپل ورک لمسى یې غوښت...خو ما ورته وویل چې دلته نه دى راغلى.

له عمره پوخ سړي مې لاسونه ښکل کړل، په غریو کې یې وویل چې زه د عبدالله پلار یم، عبدالله مسلمان هلک دى، پنځه وخته لمونځ کوي، بس! بېګا نه، ها بل بیګاه مو یو څه سپک کړ، ورته ومو ویل چې د خداى دوستان مه خپه کوه...بس! سهار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

برېستن وه، دی نه و، تېره ورځ مو د ټولو خپلوانو کورونه پسې وکتل، خو ځمکه وچاودېده، عبدالله پکې ننوت.

د سپین ږیرې غږ مې واورېد:

_یا پیرګله! د خدای روی ومنه، لمسي مې خوابدی کړې، نادان دی، ویې بخښه!

بوډا ته مې وکتل، رنې اوښکې یې د ږیرې سپینو ډکو ته ور روانې وې.

ومې ویل:

_اکا، زه په زړه کې کومه عقده نه ساتم، ډېر خلک به پیر او فقیر نه مني، خو....

د بوډا ژړا زور ونیو:

_پوهېږم چې ته له زړه صاف سړی یې، حوصله لرې، خو قربان دې شم، ستا سپکاوي به دې کوم مرید پیري ته خوند نه یې ورکړی، عبدالله جان به یې.

زورورې ژړا پاتې خبرو ته پرې نه ښود.

د بوډا پر ډنګرو اوږو مې خپل لاسونه کېښودل، ومې ویل:

_زړه دې غټ ونیسه! پیریان زما له اجازې پرته هېڅ هم نه کوي. د عبدالله غوندې ځوانان ژر احساساتي کېږي، د تاسو سپکې به یو څه خوابدی کړی وي، په خپله به پیدا شي.

د عبدالله پلار په خواره خوله وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، مور، خو خپله وسه وکړه، د عبدالله درک ونه لګېد، خیر دی، تاته څه سخته ده، ژندکي ته ووایه، پیدا به یې کړي.

ورته ومې ویل چې سمه ده، درېیمه ورځ احوال واخلئ.

یوه شیبه کېناستم، فکر مې وکړ، لاسي بټۍ مې را واخیسته، په سمڅه کې مخکې لاړم، د عبدالله جېبونه مې ولټول، کارت، څو پیسې، او یو سپین خامک شوی رومال مې ترې را وایستل. بېرته د سمڅې خولې ته راغلم، کارت ته مې وکتل، عبدالله په ترکیه کې د انقرې د پوهنتون د دوهم کال محصل و. ده انجنیري ویله.

درېیم سهار بوډا او د عبدالله پلار بیا راغلل، د یوه دیني کتاب د اېښودلو پر پلمه مې تار را کش کړ، له پورته سپین رومال را ولوېد. له عمره پاخه سړي په بېړه رومال ور واخیست، خو بوډا د هغه له ګوتو وایست، رومال یې څو ځله ښکل کړ، په غریو کې یې وویل:

_دا خو د عبدالله جان رومال دی، څو ورځې مخکې یې خور ورته جوړ کو.

ومې خندل:

_بس! ژندکي پیري را ووړ، ویل یې چې عبدالله مې په کابل کې ولید، ترکیې ته یې د تګ تیاری نیوه. ژندکي دا رومال د دې له پاره ترې را پټ کړ چې ستاسو زړه ته ولوېږي.

له عمره پوخ سړي مې لاسونه ښکل کړل، خو بوډا رومال ته کتل...په لندو سترګو کې یې خلا پرته وه.

ځان مې خواشینی ونیو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خو هلک مو ډېر خوابدی کړی، فکر نه کوم چې تر کال دې شپو دې کوم خط یا احوال درته را ولېږي.

له عمره پوخ سړي په خوشالۍ وویل:

_بس! دی دې خدای ژوندی راته لري، له خط او احواله یې تېر.

دواړه روان شول، بوډا د خپل لمسي رومال په خپلو ګوتو کې ټینګ نیولی و.

په درېیم سهار قدم شاه چیني ته کښته شو، تندی یې تریو ونیو، ګڼو خلکو ته یې وویل چې سمڅه له پېریانو ډکه ده، زه یې غږونه نه اورم، خو قربان یې شم، پیرګل ټوله شپه د پېریانو د ماشومانو د چیغو او شوخۍ له لاسه رنه تېره کړې....

تر دې بل لوی ثواب! بس! نر هغه و چې ډېرې ډېرې راوړي، په هماغه ورځ سمڅه لنډه شوه، د عبدالله مړی، زاړه اخبارونه او څه نور بېکاره شیان تر دېوال ور هاخوا پاتې شول.

بله ورځ مو د سمڅې خولې ته لیمڅي ونیول، خو یخني له ګذارې وتلې وه.

قدم شاه اوازه واچوله چې بغدادي پیر په دې سمڅه کې ستړی شوی دی، بغداد ته ځي.

ګڼ خانان او ملکان راغلل، دوی دا د بخت غمی (بغدادي پیر) کله بل ځای لورېده . هر یوه به د پیر د پاتې کېدو خواستونه کول، یوه به ویل چې نوې کوټه ورته جوړوم، بل به کلا ورکوله، بل به ...

پیر مغروره څېره نیولې وه، غلی ناست و، زورورو خلکو به د پیر پر سر له یو بل سره دعوې کولې، وړه خبره نه وه، پیر کور او کلي ته برکت ور ووړ، دا برکت هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه غوښت ....خبرې اوږدې شوې، نه سره جوړېدل، اخیر یې زما نظر وغوښت. ماته تر ټولو د ملک ځونډي د مېلمنو کوټه ښه وه، دا سړی په یوه لوی کلي کې پروت و، ژمی هم نه بېکاره کېدم، له ډېرو ککریو مې د امان الله خان مینه ایستلی شوای.

په سبا پنځه کسان له څو کچرو سره راغلل، خو د پیر یوې وړې خلطي او څو کتابونو دومره زحمت نه غوښت، پر خپل آس کېناستم، غرمه یوې درې ته ورسېدو، په لویو ډبرو کې د روانو نریو اوبو دواړو غاړو ته د غره لمنې سلګونو خړو کورونو نیولې وې. ځای ځای به یوه برجوره کلا هم ښکارېدله، برجونه یې د مورچو په بڼه جوړ ول.

سلګونه واړه او زاړه مخې ته راغلل، له آسه کښته شوم، ښی لاس مې تر ډېرو پورته نیولی و، د ښکلولو وار نه کېده، وروسته ستړی شوم، هر یوه به په خپله زما ځړېدلی لاس تر خپلو شونډو ور ووړ.

بامونه له سرو- زرغونو ټکریو ډک ول، ښځې وې، د ځار او قربان غږونه راتلل...د ملک ځونډی تر کلا اووه پسونه په لاره کې حلال شول، د ملک اوږده مهمانخانه د کلا پر دېوال پورې نښتې وه، له ختو جوړې زینې یې درلودې، د خلکو په ګڼه ګونه کې په سخته پورته وختم.... ملک ځونډي له ډېرې خوشالي وازه خوله نیولې وه، په سترګو کې یې غرورو ښکارېده. هسکه غاړه ته، دا سړی ګرم نه و، بغدادي پیر په دومره خانانو او ملکانو کې د ده کوټه خوښه کړې وه.

تر یو څه وخته له ملایانو او سپین ږیرو سره کېناستم، ځان مې نه بې ارښته کاوه، قدم شاه غږېده.

ډوډۍ مو وخوړه، ټول لمانځه ته لاړل، خو پیر پېښې وغځولې، چا دومره زړه نه درلود چې بغدادي پیر ته لمونځ او جومات ور یاد کړي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک ځونډي ته مې وویل چې ستړی یم، څوک مه را پرېږده.

ملک په منډه له کوټې ووت.

قدم شاه دروازه ځنځیر کړه، مخامخ بل ووړ ور ښکارېده، پورې مې واهه، کوچینۍ کوټه د مکتب له کتابونو ډکه وه. فکر مې وکړ، دا کتابونه مې باید په بل، تر دې ښه وخت کې یاد کړي وای.

غړونه راغلل، د لویې کوټې وړې کړکۍ ته ودرېدم، د باندې ګڼ کسان ولاړ ول، له عمره پخې او زړې ښځې هم پکې ښکارېدلې، نه تکیه کېدل، همدا ګړۍ یې د بغدادي پير لیدل غوښتل، خو ملک ځونډي ورته ویل چې مبارک ستړی دی،سبا راشئ، اوس ساسموي....

تر ماښامه چا دومره زړه نه درلود چې دروازه خلاصه کړي، ماښام په خپله د باندې ووتم، وار له واره د تودې ډوډۍ بوی راغی. لاندې مې وکتل، پر ډېران سرې چرګې ګرځېدې، یوه ځوان اخورونو ته ولاړې کتار غواوې خلاصولې...ور هاخوا د ګڼو کورونو له موریو (دودکشونو) تور لوګي پورته کېدل.

د یوه ماشوم ناره مې واورېده:

_هلې! پيرګل راوتلی.

په منډه کوټې ته ننوتم.

ماخستن مې له ملک ځونډي، د کلي له ملا او څو نورو سپین ږیرو سره ډوډۍ وخوړه، یوه ماشوم لاسونه را پرې مینځل، کله چې د باندې لاړ، ملک ځونډی اوچت

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسې ولاړ شو، غږ يې راته، ماشوم ته يې په زينو کې وويل چې د پير صېب د لاسونو مبارکې اوبه غواوو ته کېږده، د سلو مرضونو دوا ده.

شپه مې توده تېره کړه، تاوخانه ښه لګېده.

درې ورځې مې تاويذونه ورکول، خو د کلي ناروغان او د دعاوو غوښتونکي نه خلاصېدل. وروسته د نورو کليو خلک را مات شول، د ملک د کوټې تر مخ به درجنونه خرې ولاړې وې، پر ملاو به يې سرې، شنې برستنې او توشکونه پراته ول، زړې او له پښو لوېدلې ښځې به پر خرو راوړل کېدې.

سترې وم، چاره نه وه، خو د هوا په سړېدو سره د خلکو ګڼه ګونه کمه شوه، له غرمې وروسته به مې په ارام زړه خوب کاوه.

دې لوی کلي دوولس جوماته لرل، خو تر ټولو لوی جومات د ملک ځونډي و. کله کله به ملا صېب په خواره خوله جومات ته د ورتلو بلنه راکوله، خو ما به خلک بانه کړل، خو اوس ګڼه ګونه کمه شوې وه، دا خبره نه چلېده.

يو مازديګر په نه زړه جومات ته ورغلم، د ملا صېب په ټينګار کتارونه راپسې ودرېدل، د پټې خولې لمونځ و، ستونزه مې نه درلوده، خو د ماښام آذان مې زړه وخوړ، ملا صېب ته مې وويل چې ستا په ږغ لوی او سپين ږيری عالم به ځنګه راپسې درېږي.

يو ټيټ غږ راغی:

_قربان يې شم! دې ته وايي د پيرګل خاکساري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملا صېب کليوالو ته وکتل، په سترګو کې يې غرور پروت و . نه و ملامت، د بغدادي پير غونډې لوی عالم پسې درېده. مخکې شو، خو د ملک ځونډي او ځينو نورو کليوالو تنډې تروې شوې، د پيرګل په امامت کې يې ډېر ثوابونه ليدل. بوډا ملا نا امېده ودرېد، د ملک ځونډي غوږ ته مې خوله ور ټيټه کړه، ومې ويل چې سپين ږيری دی، زړه يې مه ور ماتوه.

وروسته مېلمستياوو زور ونيو، هر يوه غوښتل چې د کور دسترخوان يې برکتي شي، خو ما به يواځې د هغو کسانو غوښتنې منلې چې خبرو يې پر نورو تاثير درلود.

يوه ورځ ملک ځونډی راته کېناست، واده يې غوښت، خو د توتکۍ پلار ورته ويلي و چې د هوا تر تودېدو پورې به نه سره په عذابوو. خانګل مې را وغوښت، په سخته مې قناعت ورکړ.

يوه اوونۍ وروسته واده تيار شو، ورځ په ډولونو تېره شوه، مازديګر يې ناوې راوړه، د نکاح په وخت کې د ملک ځونډي نوې سرې کړې ږيرې د څراغ ژېړې رڼا ته سره لمبه کوله.

کلا له ښځو ډکه وه، تر ډېره د چمبې غږ راته، ملک ځونډی له موږ سره پرېووت. يو وخت چيغې شوې، قدم شاه څراغ ولګاوه، حاجي ځونډی پر خپل ځای ناست و، پکه ککرۍ يې ځلېدله. يودم د کوټې دروازه له دېوال سره ولګېده، دوې زړې ښځې راغلې، ژړل يې...خبره مالومه شوه، توتکۍ په نيمه شپه کې تښتېدلې وه.

ملک په بېړه د باندې ووت، کړکۍ ته ودرېدم، د ناوې تېښته د پټېدو نه وه، په کلي کې بل څراغونه ګرځېدل....

سر مې ولګاوه، لس بجې له خوبه را پورته شوم. ملک راغی، ژړل يې...ويې ويل چې په توتکۍ پسې يې ټول کلی ولټاوه، پيدا يې نه کړه... ژړ ايې زور ونيو، د بوډا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ته لوېدلې وه چې توتکۍ له کوم چا سره تښتېدلې ده، ملک خپل عزت په خاورو کې لید، دا لویه رسوایي یې نه شواى زغملاى، همدا ګړۍ یې له خدایه خپل مرګ غوښت.

یودم د توتکۍ وروستۍ خبره په ذهن کې را تېره شوه ((ژېړ کمر خو شته)).

زړه مې ولړزېد، ومې ویل:

_ژېړ کمر چېرې دى؟!

ملک په لندو سترګو راته وکتل.

همدا خبره مې بیا تکرار کړه، ملک په غریو کې وویل:

_د هدیرې پر سر.

د باندې ووتو، تر کورونو تېر شوو، ور هاخوا لویه هدیره پرته وه، پر شناختو ټومبلې رنګارنګ ټوټې باد وهلې...مخکې لاړو، د غره په ډډه کې تېره هسکه ژېړه پرښه ولاړه وه.

لاندې مې وکتل، لیرې پر یوې غټې ډبرې سور ټکرى پروت و. منډه مې ور واخیسته، د واده په جامو کې ځوانه نجلۍ په خپلو وینو کې پرته وه.

ملک ځونډۍ را ورسېد، ساه یې لنډه لنډه کېده، شکرونه یې ایستل، عزت یې پر ځاى پاتې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د توتکۍ جنازه وړه وه، ان ملا هم نه ورته، ویل یې چې نجلۍ ځان وژلی، نه بخښونکې ګناه یې کړې، جنازې ته به څنګه ورځم! خو ما مجبور کړ، په نه زړه ورغی.

ناروغه شوم، سرې تبې مې کېدلې، د نجلۍ په وینو سور تندی مې له ذهنه نه ووت.

د توتکۍ د مرګ په اتمه ورځ د ملک ځونډي اتیا کلنه مور مړه شوه. ملک له خیرات پرته د مور خاورو ته سپارل لویه بې غیرتي ګڼله، جنازه یې سبا ته پرېښوده.

جنازې ته دوه، دوه نیم زره کسان راغلل، ملایان وغړېدل، یو کال مخکې به لا ملایانو د خبرو په پیل او پای کې امان الله خان ته دعاوې کولې، دا عادل پاچا یې پر ځمکه د خدای د عدالت سیوری ګاڼه... خو پیر بغدادي خپل کار کړی و، اوس ملایان پر پاچا تېز ور تلل، له نوم سره یې د (غازي) ټکی نه یاداوه. یوه خو ان پاچا د کوپر پر څنډه ولاړ لید...

له مانه د خبرو د کولو هیله وشوه، ضرورت مې نه لید، کومې خبرې چې به ما کولې، نورو وکړې. خو بیا مې هم یوه خیالي کیسه ورته تېره کړه، ومې ویل چې څو ورځې مخکې د شور بازار حضرت صېب مبارک نور المشایخ، امان الله خان ته ورغلی و، ورته ویلي یې وو چې په کابل کې عیاشي ډېره شوې ده، چاره یې وکه، خو دا خبره پر پاچا بده لګېدلې وه، مبارک یې درې شواروزه په تشناب کې بندي کړی و...

د شور بازار حضرتان مشهوره ول، خلکو نالیدلي پېژندل. ټولو ژړل...

خبرې مې را لنډې کړې، ومې ویل چې نور وخت مه تېروئ، جنازه هدېرې ته یوسئ! تر دې زیات د مړي ساتل حرام دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرمې ته کتار ولاړو خلکو د لندې ډوډۍ سلګونه کاسې يو بل ته ورکولې، دا کاسې د جومات تر مخ لويې فرش شوې ميداني ته تلې، له کاسو مړه تاوونه پورته کېدل....

ورځ مې سترې تېره کړه، خو د ملک ځونډي يې کور ودان، په غم کې يې هم د پير هوساينه په ياد وه، شپې ته پاتې شوي له ليرو ځايونو راغلي خانان او ملکان يې د خوب له پاره په کورونو تقسيم کړل.

د مکتب د کتابونو د يادولو له پاره مې تر دې ښه وخت نه شو موندلی.

سهار وختي مې د دروازې پر سر له ايښې قران شريفه اووه جامې (ټوټې) خلاصې کړې، بيا مې د جاسوسي د وسايلو له خلطې يوه سپرې را واخيسته، دا سپرې د اوښکو د بهېدو له پاره وه، يو پاو به له سرو سترګو رڼې اوبه تلې.

له لمر ختو سره د پښو دربی شو، مېلمانه د چايو له پاره کوټې ته راتلل. سپرې مې سترګو ته ونيوله، له فشس سره مې سترګې وسوځېدې، څادر مې پر سر راکش کړ، غلی کېناستم.

دروازه خلاصه شوه، د سلام اوازونه راغلل، خو زه سونګېدم... د ملک ځونډي حيرانه غږ مې واورېد، له قدم شاه يې د خيريت پوښتنه کوله، خو قدم شاه ورته وويل چې پيرګل له نيمې شپې راهيسې همداسې ژاړي.

پر ځنګنو مې لاسونه ولګېدل، د ملک ځونډي غږ مې واورېد:

_قربان دې شم، څه خبره ده؟

څادر مې ليرې کړ، د ملک ځونډي سترګې رډې را وختې، ورو يې وويل:

_ولې ژاړې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودم په احساساتو راغی:

_چا خو به نه يې خوابدی کړی، را ته ووايه! ښځه راباندې طلاقه، که د ژوند څکه رانه وکي.

ناستو کسانو ته مې وکتل، له وېرې ډکې، حيرانې سترګې يې راته نيولې وې.

په غريو کې مې وويل:

_مه پسې ګرځه! کومه خبره نه ده.

خو ملک ځوندي کله پرېښودم، د پيرګل ژړا وړه خبره نه وه.

په خواره خوله يې وويل:

_قربان دې شم، زړه مې چوي، راته ووايه، د ا سرې سترګې خو دې بې څه نه دي.

ومې ويل:

_په دې وړه کوټه کې دا کتابونه څه کوي؟!

ټولو يو بل ته وکتل. ملک ځوندي په خواره خوله وويل:

_تر تا مې ځار کې، دا خو يې دا څو مياشتې مخکې له کابله راوړل، ويل يې چې د څرمني (پسرلي) په اوله مياشت کې به په کلي کې مکتب جوړېږي. يواځې موږ نه، ټولو کليو ته يې د اول او دوهم صنف کتابونه راوړي دي.

ټنده مې تروه کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_تاسو قران شريفونه غواړئ، که د مکتب کتابونه؟!

ټولو يو بل ته وکتل....
يودم مې وژړل، ژړا مې تېزه کړه، په کوکو کې مې وويل:

_بيګا مې قرآن شريفونه په خوب ليدل، د کلي له کورونو يې منډې وهلې، مخې ته يې ودرېدم، ورته ومې ويل چې څه خبره ده! ولې کلی پرېږدئ؟! دوی په دې وړه کوټه کې ايښي د مکتب دا کتابونه يادول، ويل يې چې زموږ او د کوپړي کتابونو نه سره کېږي... خواست مې ورته وکړ، ومې ويل چې دا خلک تک، سپين مسلمانان دي، پيران مني، خير دی، زه به يې پوه کم، که يې خبره نه منله، لاره خو مو چا نه ده نيولې. بس! په سختـه مې را وګرځول.

ملک څونډي د وره سر ته وکتل، سترګې يې رډې را وختې، پوهېدم چې په ذهن کې يې څه ور ګرځي! پورته ايښي قران شريف به خامخا د تېښتې پر وخت خپلې جامې ليرې کړې وې.

د پزو سونګا راغله، ناستو کسانو ژړل....

ملک څونډی په بېړه ولاړ شو، قرآن شريف يې تر ډېرو په خپل ټټر پورې ټينګ نيولی و، توبې يې ايستې، ژړل يې....وروسته يې يودم چيغه کړه!

_بارانه!

يو خيرن ځوان راغی، له جامو يې د خوشايو بوی ته!

ملک څونډي وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هله، دوه، درې نور مزدوران هم درسره که، همدا اوس به له ورې کوټې ټول کتابونه باسې.

خیرن ځوان په خواره خوله وویل:

_د کور کوټو ته یې یوسو؟!

ملک چیغه کړه!

_وه کم عقله، کور ولې بې برکته کوې، چېرته یې وغورځوه.

په ناستو کسانو کې یوه چاغ سړي وویل:

_ملک صېب! دا کتابونه ما لیدلي، بسم الله پکې لیکلې، د خدای او رسول له نومونو ډک دي، ګناه لري، که زما منې، په اوبو کې دې یې واچوي.

د ملک ځونډي تنده لا پسې تروه شوه!

_همدا څو ټکي یې ام د اعتبار له پاره پکې راوستي دي، هر چېرته چې یې وړې، مخصد (مقصد) له کلي یې ورک کئ!

یو بل ډنګر سړي وویل:

_ښه خبره ده، دا کتابونه یې موږ ته هم را لېږلي دي، ورک به یې کو، خوله حکومت سره به څه کوو؟!

ملک ځونډي څو ځله خپل سر وخوځاوه، تنده یې تروه شوه، ورو یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هی هی! له ایمانونو خلاص یاست، له خدایه نه وېرېږې، له حکومته مو زړونه چوي، ښځې خو نه یاست، لونګۍ مو تړلې، تر دې به بله کومه سخته ورځ درباندې راځي چې قران شریفونه مو له کورونو تښتي! وایم که یې څه ویل، وچ یې پر دا تندي ولئ، مردار یې کئ، تر دې بله لویه غزا به چېرې پیدا کئ....

وړه کوټه په هماغه ورځ له کتابونو تشه شوه.

لومړۍ واورې، غرونه سپین کړل، دوهم ځل اوارۍ ته راغله، درېیمې

ورېدا، د کلیو لارې وتړلې.

ژمی په مزو روان و، ګرمه بخارۍ، د لاندې او چرګانو غوښې، مېلمستیاوي او خوبونه! بس! څو ځله د سویانو ښکار ته هم لاړو، په واوره کې به د
سوی پلونه اسانه موندل کېدل، په پلونو پسې به مو ګامونه واخیستل، سوی به منډه کړه، خو ملک ځونډي کلیوالو ته ویلي و چې پام! تازیان به نه ور پرېږدئ! د پیر صېب باید پام غلط شي، کوم سوی چې به د پیر د ټوپک له ګولۍ روغ ووت، بیا به تازیانو منډې پسې وهلې....د ښکار سویان به ډېر ول، خو د پیر صېب ویشتلي سویان به همالته ټوک ټوک شول، یوه یوه ټوټه غوښه به یې د تبروک له پاره کورونو ته وړل کېدله.

د ژمي د وروستۍ میاشتې په پای کې واوره ټوله شوه، خلک بیا را مات شول، ان د کرښې د ها غاړې قبایل به هم دم او دعا ته راتلل....

یو مازدیګر په جومات کې ناست وم چې راجندر راغی، راجندر عیسوي و، په ملتان کې یې د بریتانیې په پوځ کې لویه وظیفه درلوده.

د وارخطایۍ خبره نه وه، بغدادي پیر ته ډېر کسان راتلل، یو یې هم راجندر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې د ښکلولو له پاره ور وغځاوه، راجندر ټيټ شو، ناڅاپه مې ټول ځان وربېږدېد، د راجندر له غاړې په ژېړ ځنځير پورې پېيلى غټ صليب را وځړېد.

په سترګو مې اشاره ورته وکړه، خو ساده راجندر زما پر لاس را پرېووت.

صليب نو د پېژندو شى نه و، هر څوک چې د ډيورنډ تر کرښې اوښتي ول، کليساوې به يې خامخا ليدلې وې.

لومړئ مې يو ټيټ غږ واورېد:

_نصارا دى!

بيا ګونګوسې شوې... وروسته يوه ناره کړه!

_کاپر جومات ته راغلى.

چېغې شوې، په سلګونو سترګې رډې راوختې.

ملا صېب نه وړه، نه يې راوړه، وار له واره يې د راجندر د وژلو فتوا ورکړه! ملامت نه و، کاپر، جومات او دا ځاى! چې دا سړى يې نه واى مړ کړى، نو څوک به يې واژه!

لينګي مې ولړزېدل، له پښو مې د ولاړېدو سېکه ختلې وه... راجندر ته لاسونه ور ولوېدل، د سترګو په رپ کې وارخطا راجندر هوا ته پورته شو.

چيغه مې کړه!

_ودرېږئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د راجندر پښې پر ځمکه ولګېدې، په مخ کې یې ټکی وینه نه وه پاتې.

یودم موسک شوم، ومې ویل:

_تاسو خو یو ځل په خبره ځانونه پوه کړئ!

یوه په غوسه وویل:

_قربان دې شم، پوه یو، د خدای دښمن مو د خدای په کور کې ونیو.

ومې خندل:

_چا ویل چې پوه یاست! په هېڅ هم نه پوهېږئ! دا سړی د خدای دښمن نه، د خدای دوست دی.

حیرانې سترګې را واوښتې.

ولاړ شوم، راجندر ته مې کلکه غېږ ورکړه، ټنده مې یې ښکل کړه، تر څنګ مې کېناوه. ورته ومې کتل، موسک شوم، ومې ویل:

_مبارک، مبارک، مبا....

د ټولو خولې وازې پاتې وې....

ومې ویل:

_د چا اول سمه وي، د چا اخېره، خو د دې سړي زړه په اخیره کې له نوره ډک شو، بېګا ړندکي راته وویل چې قربان دې شم، ستا یو لیکلی کتاب په ملتان کې د یوه کاپړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کور کې رانه لوېدلی و، کاپر ولوست، اوس را روان دی، د لارې سختو ته يې ځان ور کړی، غواړي چې ستا تر مخ ايمان راوړي.

خلکو په حيرانۍ راته کتل.

راجندر په پښتو نه پوهېده، په انګليسي مې ورته وويل:

_احمقه! نو دومره اشتباه!

غلی شوم، ملا ته مې وکتل، ومې خندل.

_بس! مولوي صېب! سړی تيار دی، کليمه ور ښيه!

د ټولو سترګې و ځلېدې.

د وارخطا راجندر غوږ ته مې خوله ور نږدې کړه:

_که غواړې چې ژوندی پاتې شې، نو يوه خبره واوره، څه چې دا سپين ږيری وايي، پسې تکراروه يې.

کليمه وويل شوه، جومات د الله اکبر چيغو پر سر واخيست. له هرې خوا مبارکۍ راغلې...

بيا د نوم وار شو، راجندر ته يې عبدالرحمن نوم وټاکه!

خلک خوشاله ول، نوي عبدالرحمن ته يې مبارکيانې ورکولې.

راجندر ته مې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_تر اوسه مې لا زړه ځای ته نه دی راغلی، یوه سزا باید ووینې.

یودم مې ناره کړه!

_د عبدالرحمن جامې مو ځنګه هېرې دي!

د خلکو تبروک ته ور پام شول، لاسونه ور ولوېدل، راجندر چیغې کړې، ځررر شو، دوې دقیقې وروسته لوځ لېږ و. ان یوه عمر خوړلي بوډا یې نېکر هم کشاوه، خو ما منع کړل.

وارخطا راجندر مې په خپل ځادر کې پټ کړ. خو ډېر ژر نوې لونګۍ، له سنیو اوبدلی کوټ ، پټو او جامې ورته راغلې.

ماخستن مې کوټې ته بوت، راجندر د خپل بوټ له تلي یو کوچینی کاغذ را وایست، چانسلر لیکلي و چې په کابل او غزني کې یې زموږ دوه جاسوسان اعدام کړل، خبرې دې یو څه پستې که، خو که بیا هم کوم خطر وینۍ، ځانونه را وباسۍ!

له قدم شاه سره مې مشوره وکړه، ویې ویل چې ستړی یم، ماشومان مې یادېږي، خو یو- دوه میاشتې نوره پاتې کېدا مو په ګټه ده، یو ځل باید تر سرې غونډۍ هم ورشو.

د ویدېدو پر وخت مې راجندر ته وویل چې بچو! ودرې! سهار به د کلي نایي را غواړم! د سنتېدا کار دې لا پاتې دی.

وارخطا سړی مې پښو ته را ولوېد، تر ډېرو یې زارۍ کولې....

سوزان د خپل غور نیکه د کتابچې پاڼې سره ور وستې، کوټې ته لاړه، پلار، مور او ورور یې تلویزیون ته ناست ول، تر ویدېدو مخکې یې بیا کتابچه خلاصه کړه، ډېوېډ جونز لیکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_د هوا په ګرمېدو سره بېرته سمڅې ته لاړو، د دم، دعا بازار له سره تود شو، د بغدادي پير د كراماتو اوازه تر كلاته هم رسېدلې وه، خلكو په په شپو ورځو مزل كاوه، سترې به يې ګاللې، ځانونه به يې تر پيره را رسول.

يوه ورځ په لومړي ځل څلور افغان پوځيان راغلل، مشر يې تک سپين مخ او اوږده توره ږېره درلوده، سمڅې ته د راختو په وخت يې د ټوپک كنداغ له راوتلې تيږې سره ولګېد، تر ډېرو يې د ټوپک كنداغ ته كتل، بيا يې سپينه ټوټه پرې تېره كړه.

پورته راغی، سترې مشې يې توده وه، ويې ويل چې ژمی يې د كرښې په يوه قرارګاه كې تېر كړ، ګردېز ته ته، زما د ليدو په خاطر يې لاره راكږه كړه.

مشر اوږدې خبرې وكړې، د شوربازار د حضراتو په صفت نه مړېده. وروسته يې د امان الله خان خبرې را واخيستې، ښه زړه يې نه ترې درلود، تركيې ته د زده كړې له پاره د افغانو نجونو په لېږلو خواشينی و، خو ما امان الله خان، يوه او مدبر انسان ياد كړ، د پاچا په ديندارې او هېواد پالنه كې مې شک نه درلود.

د پوځيانو له تلو وروسته قدم شاه را په غوږ شو، ويې ويل چې دې دې سړي هسې هم په پير او فقير باور درلود، له امان الله خانه د دې سړي د زړه د توربدو له پاره ښه موقع وه، خو تابرعكس، د پاچا صفت ورته وكړ.

قدم شاه ته مې وويل چې دومره مه ساده كېږه، له دې سړي ويره په كار ده.

قدم شاه په حيرانی راته وكتل.

ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_په کرښه کې پرتې افغان پوځي قرارګاوې دومره امکانات نه لري چې د ژمي په ځله کې دې دا سړی داسې پاک او تک سپین ترې را ووځي. بله دا چې د دې مشر د ټوپک پر کنداغ خوا بده شوه، مانا بیت المال ته صادق دی او پر وطن یې زړه خوږېږي، نو وطندوسته انسان، یواځې وطندوسته امان الله خان غواړي.

غلی شوم، ومې ویل:

_دا سړی دستوري را لېږل شوی و، نور مو دلته پاتې کېدا خطرناکه ده.

خو د قدم شاه زړه ته نه لوېده، ویې ویل چې زموږ په کار کې ډار نه شته.

یوه اونۍ وروسته له پېښوره یو کوچینی کارټن راغی، خلاص مو کړ، حیران شوو، د امان الله خان او ملکې ثریا له لوڅو عکسونو ډک و.

د کارټن را وړونکي راته وویل چې دا عکسونه له لندنه راغلي دي، د پاچا او ملکې څېرې یې را اخیستې، د نورو کسانو پر لوڅو بدنونو یې ایښې، بیا له همدې عکسه نور عکسونه اخیستل شوي دي.

داعکسونه په دومره مهارت جوړ شوي وو چې جعلکاري یې په اسانه نه ښکارېده.

په لومړي ځل مو دا عکسونه یواځې شناخته وو ته ورکول، بیا مو تر وردګو، غزني او زابله پورې ولېږل.

خلکو به توبې ایستې، اوس پاچا او ملکه د کوپر پر ژۍ نه، کوپر ته ور لوېدلي ول.

یو سهار یوه بل جاسوس د چانسلر خط را ووړ، سترګې مې رڼې را واختې، چانسلر لیکلي و چې ځانونه راباسئ، لارنس (پیر کرم شاه) یې له اسنادو او شواهدو سره ونیو، اعدام یې کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هماغه ساعت مو د جاسوسي وسايل او پاتې دوا په خلطه کې واچول، قدم شاه ته مې وويل چې په تياره کې به له دې ځايه ځو، خو قدم شاه يواځې يوه بله شپه غوښته، ويل يې چې نن بېګا به د سرې غونډۍ خزانې ته ورشو، سبا ماخستن به له دې ځايه پښې سپکې کړو. خو ما ونه منله، نور نو په افغانستان کې يوې ورځې پاتې کېدا هم خطر درلود!

په تياره کې د باندې را ووتو، سپوږمۍ وه، په احتياط لاندې لاړو، له سماوراونو خرهارۍ، د ناروغانو ځګيروي او د يوه ماشوم ژړا راتله.

آسونه مو تر قيضو ونيول، پلې ورسره تلو... پر ډبرو د آسونو د نالونو د لګېدا غږونه مې تر زړه تېرېدل....

يودم له ونو ګڼ کسان را ووتل، په غره کې زوروره چيغه را وګرځېده.

_شور ونه خورئ!

زړه مې پښو ته ولوېد، لسو،دولسو پوځيانو منډه را واخيسته، څو چې مو ځانونه خوځول، تر لاسونو مو پړي تاو شول.

لاس تړلي يې چينې ته را وستو، خلک له بلو څراغونو سره را ووتل. خوبولې سترګې له حيرانۍ ډکې وې.

سمڅې ته يې بوتلو، يوه پوځي څراغ ولګاوه، بل د بوجۍ خوله ځمکې ته کړه، له کړنګ سره لاوډسپيکرونه، سيمان، سپيرې، تارونه، دوا، رنګارنګ ګروپونه...ولوېدل.

يوه له ونې لوړ پوځي ورو وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ډېوېډ جونزه، درې شپې مو په ونو کې درته تېرې کړې، د نورو جاسوسانو راتګ ته ماتله وو، خو تا د تېښتې له پاره ډېره بېړه وکړه.

غلی شو، دېوال ته ور وګرځېد، لاس یې پرې تېر کړ، ویې ویل:

_ډېر وخت نه دی پرې وتلی، رنګ یې کړئ!

یوه پوځي د دېوال د سر تیږې ته برچه ونیوله، تیږه په سخته را جلا شوه، خو نورو تیږو دومره زحمت نه غوښت، په اسانۍ لاندې را لوېدې....

سمځې ته ګڼ خلک راغلل، د ټولو سترګې رډې را ختلې وې.

یو رېږدېدلی زوړ غږ راغی:

_څه خبره ده؟!

له ونې لوړ پوځي وویل:

_دا سړی، پیر نه، انګرېز دی، ګردېز ته یې بیایو.

خلکو یو بل ته وکتل، بوډا چیغه کړه!

_سپینې پښتنې خو مو پرنګیانو ته ور ولېږلې، شرم نه لرئ! اوس مو د خدای په دوستانو پسې ام را اخیستې ده.

پوځي ټیټ شو، لاوډ سپیکر یې را پورته کړ، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دې سړي دوکه درکړې، هېڅ کرامات نه لري، دې ته لاوډ سپیکر وایي، لاندې به یې ستاسو خبرې اورېدې، دلته به یې ستاسو نوم اخیست...سوچ انګرېز دی، د پاچا د بدنامولو له پاره کار کوي.

یو دډ غوسه ناک غږ راغی:

_کوږ مه وایه، په پاچا کې نو څه پاتې دي، له خپلې ښځې سره یې لوڅ لپړ عکسونه اخیستي دي.

بل سړي وویل:

_پاچا خو نه خدای مني، نه پیغمبر! اوس پیران ام نه دې ترې پاتې.

پوځي خوله خبرو ته جوړوله چې بوډا وویل:

_نور خانه! د پیر ګل لاسونه ور خلاص که! که نه نو دا سمڅه به راباندې را پرېوځي.

یو قوي ځوان مخکې راغی، خو پوځي یې پر تټر لاس ور کېښود.

بوډا چیغه کړه!

_عطاګله، بړېڅه، خداینوره...تاسو هم ځانونو ته نارینه وایاست! د پیرګل تړلي لاسونه مو څنګه لورېږي!

څو کسان را مخکې شول، خو پوځیانو ټوپکې ورته ونیولې، ځای پر ځای ودرېدل.

په ونه لوړ پوځي چیغه کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

_وځئ!

خلک شاته شول، د سمڅې په خوله کې ودرېدل. دېوال ړنګ شو، ګڼ پوځیان مخکې لاړل، تر یوه ځایه د څراغ رڼا ښکارېدله، بیا ورکه شوه، خو شېبه وروسته بېرته د سمڅې دېوالونه ژېړې رڼا ونیول، دقیقه وروسته یې د عبدالله وچ شوی جسد، اخبارونه، مجلې... پر غولي کېښودل.

په ونه لوړ پوځي مې تر مخ ودرېد، ورو یې وویل:

_دا ځوان څوک و؟

غلی وم.

_یودم یې پر ژامه سوک راکړ، ولوېدم، له خولې مې وینو داره وکړه.

چیغې شوې، خلکو ډېرې ور واخیستې، یوه پوځي (اخ) کړل، ولوید، نورو هوایي ډزې وکړې، خلک ودرېدل، سمڅه د سوځېدلو باروتو بوی ونیوله.

په ونه لوړ پوځي چیغه کړه!

_که څوک یو ګام را مخکې شو، خون یې پر خپله غاړه!

غلی شو، ویې ویل:

_او ساده ګانو! له پیرګله پوښتنه وکئ چې دا مړی دلته څه کوي.

بوډا په غوسه وویل:

_کوپر مه وایه! له پیر ګله به څنګه پوښتنه کوو، پیریانو به راوړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوځي ټنډه لا پسې تروه شوه:

_له دې ځایه ورک شئ!

بوډا وویل:

_پیرګله! دا خلک په سمه نه پوهېږي، ولې ماتله یې؟! ژندکی را وغواړه! دا د کوپر زامن به شنه لمبه کړي.

پوځي توپانچه را وایسته، ډز شو، د بوډا پښو ته نږدې نرۍ دوړه پورته شوه.

شپېه وروسته یې لاس تړلي پر آسانو کېنولو، خو تر موږ مخکې ځو کلیوالو د خپلو آسانو تشو ته پوندې ورکړې، په تیاره کې ورک شول.

ټوله شپه مو مزل وکړ، سپېده چاود یوې تنګې درې ته ورسېدو، چوپه چوپتیا وه، یواځې د آسونو د پښو ټکا اورېدل کېدله...کله کله به یوه مرغۍ هم وچونېده.

یودم سغ شو، له ټک سره د مخې پوځي ولوېد. ډزې شوې، له ډبرو سره سوکې بادېدل. پوځیانو مورچې ونیولې، آسونه وشنېدل، د ټوپکو له خولو سرې غوړنجې را وتلې....

د آس تشو ته مې د بوټونو غبرګ تلي سیخ کړل، آس منډه واخیسته، شاته مې وکتل، قدم شا را پسې و. یودم مې په ښی اوږه کې نرۍ څړیکه تېره شوه، آس ولوېد، پر لویو ډبرو ورغلم، سر مې پر تېږه ولګېد، پر ځان ونه پوهېدم.

یو وخت مې سترګې رڼې کړې، په کندواله کې وم. اوږې ته مې وکتل، تړل شوې وه.

د قدم شاه غږ راغی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زړه دې مه خوره! ګولۍ وتلې ده.

شاوخوا مې وکتل، د کنډوالې پر ړنګو دېوالونو ګڼ مول وهلي کسان ناست ول.

حاجي پاینده خان راغی، خوشاله و، له پیر سره د مرستې او پنځو افغان پوځیانو د وژلو په خاطر یې ځان په جنت کې لید.

له پاینده خانه مې د نورو پوځیانو پوښتنه وکړه، ټنډه یې تروه شوه، د نورو پوځیانو تیښتې له اضافه ثوابه ایستلی و... بیا یې په خواره خوله د سپینو ګلانو شیره وغوښته، خو ما ورته وویل چې د ړندکي پیري راوړې شېره مو له لاسه ووته، شیره په کڅوړه کې وه.

د پاینده خان تندی وغوړېد، په لوړ غږ یې د خلطې د راوړلو امر وکړ. یوه له ونې ټیټ سړي خلطه راوړه، خلاصه مې کړه، د جنسي قوې د ډېرېدو د ګولیو سلامت پاکټ مې ورته ونیو. پاینده خان په حیرانۍ راته وکتل، خو نور د دې خلکو غلطېدا په دې نه ارزېده چې خپل ماغزه وخورم، لنډ مې ورته وویل چې ړندکي پیري ترقي کړې، اوس له سپینې شیرې ګولۍ جوړوي.

دوې شپې مې د حاجي پاینده خان د کور په کوټه کې تېرې کړې، هېڅوک نه و خبر، یوائې پاینده خان مې لید، سهار وختې به یې له لندو وېښتو او تورې کړې ږیرې رانه ځاځکې څڅېدل.

په درېیم ماخستن یې دوه کسان را سره کړل، دې خلکو ته پټې لارې مالومې وې، له درې شوارزه مزل وروسته د ډیورنډ تر کرښې واوښتو.

غرمه مو د انګریزانو یوې قرارګاه ته ورسوله، ډاکتر مې د اوږې ټپ وکوت، د خلطې دواوو میکروبي کېدو ته نه و پرېښی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ وروسته په پېښور کې د انګرېزانو په نظامي روغتون کې وم، چانسلر له لاهوره زما پوښتنې ته راغی، کلکه غېږ يې راکړه، پر ټپ مې فشار راغی، خو چانسلر تر ډېرو ټينګ نيولی وم.

وروسته افغانستان ته د لېږلو جاسوسانو په باره کې راته وغږېد، ويې ويل چې برېتانيې افغانستان ته څلور زره کسان لېږلي دي، دا جاسوسان دې هېواد ته په مختلفو څېرو کې تللي ول، څوک موچي و، څوک نجار، څوک معلم، څوک تجار، څوک هم نظامي مشاور...خو تر ټولو په روحاني جامو کې لېږلو کسانو ښه نتيجه ورکړې وه.

 چانسلر وويل چې ان د وزيرانو په سويه زړونه يې هم له امان الله خانه خوا توري کړي دي. بس! خبره خلاصه ده، د امان الله خان پر پاچاهي مو تېل وپاشل، اوس يواځې د اورلګيت خلی غواړي.

په مياشت کې مې د اوږې ټپ سره ورغی، بيا له ډېره وخته وروسته حمام ته ننوتم.

يوه لوېشت ږېره مې نوره څه کوله! چاړه مې پرې تېره کړه. بيا تودو اوبو ته ودرېدم، د صابون سپين ځګ تورو خيرو ونيو.

چانسلر يو کال رخصتي راکړه، لندن ته لاړم، له ډېر وخت وروسته مې د هوساينې ساه واخيسته، خو رخصتي مې لا نه وه پوره چې بېرته يې لاهور ته ور وغوښتم.

وار له واره مې قدم شاه وليد، دی د چانسلر د دفتر په دهلېز کې راته ماتله و.

قدم شاه کلکه غېږ راکړه، يوه شېبه کېناستو، د سرې غونډۍ خزانه يې لا نه وه هېره.

وروسته مو چانسلر وليد، ټنده يې هواره وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چانسلر يو عکس راته ونيو، په عکس کې يو خيرن، له وني ټيټ، خو قوي ځوان ولاړ و، توره ږيره يې درلوده، ګرد پټکی يې تړلی و.

چانسلر ته مې په حيرانۍ وکتل.

د چانسلر سترګې وځلېدې، په خوند يې وويل:

_دا سړی به زموږ پاشلو تېلو ته د اورلګيت خلی وهي.

خبره واضح نه وه، چانسلر بايد نور مالومات هم راکړې وای. چانسلر وويل:

_دا سړی حبيب الله نومېږي، خو د سقاو په زوی مشهور دی، څو کاله مخکې په پېښور کې د يوه زرګر د پيسو سيف غلا شو، د سقاو زوی زرګرۍ ته نږدې چای خرڅاوه، د خلکو پر ده شک راغی، ځکه دا دروند سيف له دې سړي پرته بل چا نه شوای پورته کولای، خو د سقاو زوی وتښتيد، دوه کاله وروسته په پاړا چنار کې د غلا په تور ونيول شو، هغه وخت د پاړا چنار د قرارګاه مشر راته وويل چې دا ساده سړی د امان الله خان ډېر ضد دی، ګڼ غله پرې راټول دي، له دې سړي ډېر کار اخيستی شو.

دا خبره مې خوښه شوه، د بند يوولسمه مياشت يې لا نه وه تېره چې خوشی مو کړ.

يو څه مو نور هم وپېرساوه، په لار کې د انګرېز له خوا يوه جوړ شوي ملنګ ورته وويل چې دی به يو وخت د افغانستان پاچا شي.

د سقاو زوی د کابل کلکان ته لاړ، غلاوې يې شرع کړې، کله کله به يې پر حکومتي کاروانونو هم بريد کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سړي په کم وخت کې ډېر ملګري پيدا کړل، خبره تر امان الله خانه ورسېده، د سقاو زوی يې په پوځ کې شامل کړ، خو دې سړي په هماغه لومړيو کې يو پوځي افسر وويشت. بېرته غره ته وتښتېد. پاچا يې پر سر انعام وټاکه، خو د سقاو د زوی سر دومره اسانه کار نه دی، په دې سړي پسې د شوربازار حضرتان ولاړ دي، اوس يې ګڼ خلک طرفداري کوي....

چانسلر غلی شو، ماته يې وکتل، په سترګو کې يې ځلا پرته وه.

ومې ويل:

_ښه نو، زما رخصتي لا نه وه پوره، لاهور ته دې د څه له پاره را وغوښتم!

چانسلر را نږدې شو، ورو يې وويل:

_يو ځل بيا ږېره پرېږده!

دا خبره ښه نه شوه راباندې تمامه، ومې ويل:

_د برېتانيې په استخباراتو کې يواځې ډېوېډ جونز نه دی، نور هم بايد خطر ومني، بل يوه ته ووايه!

چانسلر يو ګام شاته شو، سترګې يې رډې را وختې، چيغه يې کړه:

_نو ته د ملکې امر نه منې!

غلی وم.

چانسلر پر څوکۍ کېناست، ورو يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له تا مې دا تمه نه درلوده. سم وايې، په استخباراتو کې ډېر خلک کار کوي، خو ډېوېډ جونز (يو) دی. که مو بل ډېوېډ جونز لرلای، نو ته مو په رخصتۍ کې تر دې ځايه نه راغوښتې.

پورته کوټې ته وختم، پر مېز نوي او زاړه اخبارونه پراته ول. يو اخبار مې را پورته کړ، امان الله خان د اروپا له سفره بېرته راغلی و، ده له څو اسيايي او اروپايي هېوادونو سره ګڼ نظامي، اقتصادي، تجارتي... فرهنګي تړونونه لاسليک کړي ول. وروسته د اخيستل شويو وسلو او نورو قراردادونو ليست راغلی و. امان الله خان په دې سفر کې له اروپايي هېوادونو شپېته زره نوي ټوپکونه، يوسلو شپږ توپونه، اته جنګي الوتکې، پنځه زغروال موټر، په زرګونو نظامي خولۍ، پټکونه، درې زره دوربينونه...اخيستې ول.

له اروپايي هېوادونو سره يې په افغانستان کې د قند، کاغذ، تار، ټوکر، جاکټ، جورابو، درملو، برقي او زراعتي وسايلو...د جوړولو د فابريکو قراردادونه امضا کړي ول....

فکر مې خټه شو، خو بل اخبار مې تندی ورين کړ، امان الله خان له اروپايي سفره له راتګ وروسته لويه جرګه را غوښتې وه، د جرګې غړو ته يې خپل تصميمونه ويلي ول، د دې تصميمونو مهم ټکي ليکل شوي وو:

د مريدي له مينځه وړل، د ښځو د چادرۍ ليرې کول، د برېټانوي هند د ديوبند په مدرسه کې د افغانانو په زده کړه بنديز، له ملايانو له سره امتحان اخيستل، د تذکرو وېش، د عسکري جبري کېدل، بهر ته د زده کړې له پاره د ځوانانو لېږل، د وړو نجونو نکاح منع کول...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه څه وو چې ملايانو نه غوښتل، تر ټولو ډېر مخالفت يې د شوربازار د حضرتانو مشر نور المشايخ فضل عمر مجددي کړی و.

انګريزي اخبار مې را واخيست، سلامت مخ يې د شينوارو پاڅون ته ځانګړی کړی و، تبيلغات تاوده ول، د امان الله خان پاچاهي يې نسکوره ګڼله....

يوه مياشت له چانسلر او ځينو نورو انګرېزانو سره پر پلانونو وغږېدم، د سفر له پاره هر څه تيار ول، بس! يواځې ږېرې ته ماتله وم. اه! ږېره! که ږېره په پيسو اوږدېدای، نو چانسلر زما د ږېرې د اوږدېدو له پاره تر ميليونونو روپيو تېر و.

پاتې سلامت مياشت ونه لمبېدم، خيرن ځان، اوږدو له خيرو ډکو نوکانو او څپولو وېښتو مې پيري نوره هم تقويه کوله.

وخت را ورسېد، شنې مرۍ مې غاړې ته واچولې او يو ځل بيا له قدم شاه سره سمڅې ته ورغلم.

د يو کال ورکېدو بانه جوړه وه، بغدادي پير خو يواځې د ملک ځونډي له پاره نه و پيدا، په ټوله دنيا کې يې مريدان لرل.

په يوه مياشت کې څو ځله له خانانو او ملکانو سره وغږېدم، ناليدلي خوبونه به مې ورته تېرول، د سقاو زوی مې د دې ټولو مشکلاتو حل ګاڼه، ويل به مې چې په همدې سړي پسې ودرېږئ، خوب مې ليدلی، همدا مسلمان ځوان به مو له کوپړه راباسي.

پاچا ته د خلکو زړونه هسې هم ډک ول، خو زما خبرو نور هم وپړسول. د پاچا پر ضد سلامت لښکر تيار و، خوما د اوس له پاره درې سوه تکړه ځوانان ترې را بېل کړل او د کابل شمال ته مې مخه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ وروسته مې د سقاو زوی په یوه زړه کلا کې ولید، ساده سړی و، پیرانو او حضرتانو ته یې له حده تېر احترام درلود.

له دې سړي سره د شپې تر ناوخته ناست وم، غیبي مرستې یې یادولې، ویل یې چې په فلاني ځای کې مې یو پیر ولید، رایاده یې کړه چې خوب مې لید، پر سپین آس سپور یې، توره دې په لاس کې وي، کاپر امان الله منډې درنه وهي...لاړ شه، فلانی ځای وکینده، غیبي مرسته درته پرته ده. ځای مې وکېنده، نوې ټوپکې او ډېرې پیسې ترې را ووتې....

د سقاو د زوی ټولې کیسې د پیرانو او غیبي مرستو په اړه وې، ځان یې سر له اوسه د افغانستان پاچا لید.

ګرم نه و، پیرانو، ملنګانو، ملایانو، حضرتانو، په غلا تورنو حاکمانو، له وظیفو شړل شویو وزیرانو...ټولو د امان الله خان ورکېدا غوښته.

پټې او ښکاره جلسې نیول کېدې، د سقاو د زوی خبرې چلېدې، ان په پوځ کې یې هم ډېر هغه کسان خپل کړي وو چې پاچا به غلاوو او فساد ته نه پرېښودل.

چا چې به په کوهدامن کې د امان الله خان له نوم سره د (غازي) ټکی وتاړه، سر یې قلم کېده، کور ته یې اور ور لوېده، ښځه او لونې یې د مینځو په نوم پر خپلو قوماندانانو وېشلې....

د سقاو زوی ته ځینو شېخانو د خادم دین رسول الله لقب ور کړی و، خلکو به د دې سړي غلاوې او ظلمونه په خپلو سترګو لیدل، خو سونې یې هم نه شو کولای، د دې سړي پر وړاندې ان له تریو تندي هم د کوپر مانا اخیستل کېدله. تریو تندی یانې مرګ. .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اورلګیت وار را ورسېد، د سقاو د زوې په مشرۍ زرګونه کسان د کابل پر ښار ورغلل، دوې ورځې وروسته احوال را ورسېد چې امان الله خان د غزني خوا ته مخه کړې.

د هوساینې سا مې وایسته، د انګرېز پاشلو تیلو اور اخیستی و.

یوه اونۍ وروسته کابل ښار ته ورغلم، اه! له ښاره سا ختلې وه، تورې ورېځې د اسمایي تر غره را ټیټې وې، دوکانونه ته کولپونه ور لوېدلي ول، په کوڅو کې مې یو-یو بنیادم لید، په ختو کې ټیټ سرونه روان ول...ځای ځای به د دار په پایو پسې ځړیدلي کسان زنګېدل.

یو ځای مې چیغې واورېدې، څو وسلوال په یوه سړي کې ختل، ویل یې چې دا کاپر دی، د امان الله خان په وخت کې یې خپله لور کوېر ته د درس له پاره ور لېږلې وه، سړی یې همالته وویشت.

ارګ ته ورغلم، چمن له لندو دوسیو او کاغذونو ډک و. کړکۍ ماتې وې، په ونو کې قفسونه را ځړېدل، بندي زرکان غلي پراته ول.

د ارګ پر دفترونو را وګرځېدم، مېزونه، څوکۍ، الماری، غالۍ...هېڅ هم نه وو پاتې.

پر دېوال غتې رسامي شوې نقاشي ته ودرېدم، د سپینو بتو سرونه په برچو یا کوم بل تېره شي، خراب شوي ول، خو شنې اوبه، غرونه او د غرونو په لمنو کې شنې ونې پر خپل ځای پاتې وې.

د امان الله خان دفتر ته ورغلم، دېوالونه یې تک تور ول، د سوځېدلو کوچونو یوازې فلزي سپرنګونه پاتې ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته چمن ته ورغلم، یوه دوسیه مې را پورته کړه، د تجارت د وزارت د کلني راپور له پاڼو ډکه وه. بل کاغذ مې را واخیست، په کابل کې د یوه لوی پوهنتون د جوړېدو د قرار داد کاپي وه.

دوې، درې، نورې په ختو لړلې دوسیې مې وکتې، د افغانستان په ځو لویو ښارونو کې د لویو ښارګوټو د جوړېدو له نخشو او اسنادو ډکې وې....

په رڼا ورځ د برېتاینې سفارت ته ورغلم، وېره مې نه درلوده، بې سرپوښه وطن و، چا به پوښتنه کوله چې بغدادي پیر د انګرېزانو په سفارت کې څه کوي!

سفیر مې ولید، خوشاله و.

سفیر وویل چې د سقاو د زوی په امر د برېتانیې له سفارته پرته، نور ټول سفارتونه تړل شوي دي.

د سفارت ځینو مامورینو کیسې راته وکړې، د خلکو کورونه چور شوي وو، نجونو او ځوانو ښځوته لاس ور لوېدلی و، په سپینو هلکانو پسې کورونو ته ور اوښتي ول.

بانکونه، دولتي شتمنی، دوکانونه، فابرېکې...هېڅ هم نه و پاتې....

څو ورځې وروسته احوال راغی چې خادم دین رسول الله خلکو ته خپل اصلاحي پروګرامونه تشریح کوي.

ورغلم، په یوه لویه میدانی کې ګڼ خلک را ټول ول. مخکې لاړم، له علماوو سره کېناستم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېه وروسته يو تور موټر او پر آسانو سپاره ګڼ کسان راغلل. حبيب الله (د سقاو زوی) د موټر له مخکيني سېټه را کښته شو، ږېره يې لنډه کړې وه، د اغوستې تورې دريشي پایڅې یې ور پورته کړې وې.

له علماوو سره یې ستړې مشې توده وه.

لومړی د شور بازار حضرت وغږېد، د حبيب الله کارنامې یې يادې کړې، ويې ويل چې دا وطن همدې خادم دين رسول الله له کوپره وژغوره...په پای کې یې نوي پاچا ته اوږده دعا وکړه.

حبيب الله ودرېد، خپلې پخوانۍ کارنامې یې را واخيستې، ويې ويل چې د امان الله خان بت پرستي او کوپر د دې سبب شو چې د هغه پر ضد را پورته شي...یاده یې کړه چې په لومړيو کې څوارلس زره نغدې روپۍ او نولس څوانان را سره ول، ورور ورو ډېر شول، بيا ملايکې مرستې ته راغلې...دا وطن مو له کوپره وژغوره.

نور به د بيت المال پيسې پر خپلو عسکرو او ملايانو لګوم چې عبادت وکړي...د نجونو مکتبونه بند دي، هلکانو ته هم د مکتب کوپري کتابونه فزيک، رياضي، کيميا ...ښه نه دي، له دينه يې باسي، دوی باید مدرسو ته لاړ شي.

له دې وروسته د عدليې، تعليم او تربيې، حفظ الصحې...وزارتونو ته ضرورت نه شته، عدل د ملايانو کار دی، ناروغی په دم تایذ ښه کېږي، د تعليم او زده کړې له پاره مدرسې لرو...

ماليات نه اخيستل کېږي...په دې وطن کې يوازې انګرېزان سفارت درلودای شي، ځکه دوی له موږ سره په ګډه کاپر پاچا را وپرزاوه، نور کوپري هېوادونه د سفارت حق نه لري...ورځۍ! خپل ساعت تېر کړئ، چرګان او مرزان وجنګوئ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې يې ځان د افغانستان امير اعلان کړ.

څو ورځې وروسته بيا ارګ ته ورغلم، د سقاو زوی په جګو پښو پر څوکۍ ناست و، مخې ته يې جنګي چرګان تړلي ول. دی په ټکي نه پوهېده، د خلکو عريضې به يې شفاهي اورېدې.

بيا د هغو بنديانو وار شو چې د امان الله خان په دوره کې يې لوړې څوکۍ درلودې.

لومړی يې يو ډنګر سړی را ووست، دا سړی په تېر حکومت کې د موزيم ريس و. د سقاو زوی د موزيم په مانا نه پوهېده، يوه بل ورته وويل چې دې سړي زاړه بوتان ساتل...

د سقاو زوی سترګې پټې کړې، چيغه يې کړه چې د بت پرستانو ديد ناروا دی، مه يې ځنډوئ، همدا نن يې سر په لاهوري دروازه کې راو ځړوئ.

بل لاس تړلی بندي يې را ووست. دا سړی د امان الله خان د ماليې وزير مير هاشم خان و.

د سقاو زوی وويل:

_دا کاپر مو ولې تر اوسه ژوندی پرېښی!

هاشم خان وويل:

_سم مسلمان يم!

د سقاو زوی چيغه کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دې وطن ته دې کوپړ را ووست، بودېجه تا جوړه کړې وه!

وزير وويل:

_هو، خو بوديجه د حساب دارئ يو پخوانی سيستم دی، په کورونو، دوکانونو کې هم بوديجې لرو، بوديجه يواځې يو نوم دی....

د سقاو زوی چيغه کړه:

چېلم راوړئ!

وزير ته يې وکتل، ويې ويل:

_ورک شه!

په دوو ساعتونو کې اتيا کسان محاکمه شول. ځينې يې زندان ته ولېږل، نورو ته يې د مرګ حکم واوراوه....د کابل پر څلورو دروازو بايد سرونه را ځړېدلې وای، دا سرونه د نورو له پاره عبرت ول.

نور مې په کابل کې پاتې کېدا ګټه نه درلوده، څه چې برېتانيې غوښتل، تر لاسه يې کړل.

پېښور ته له تګه يوه ورځ مخکې يو ځل بيا ارګ ته ورغلم. زينتې بوټې، ګلان، چمن... له ښېخه ايستل کېدل...د سقاو زوی امر کړی و چې دا بې ګټې شيان له ريشو را وباسئ، پر ځای يې ترکاري وکرئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا په ښار کې وګرځېدم، د پخوا غونډې نظافت نه و، ډېر کسان به په لارو کوڅو کې رفع حاجت ته کېناستل... ډېرو دوکانونو ته کولپونه ور لوېدلي وو. لارې، کوڅې له شنو چادريو ډکې وې، ښځو، ماشومانو او ځوانو نجونو سوال کاوه.

مخکې لاړم، د حبيبې د ليسې ټولې شيشې ماتې وې، په لويه ميداني کې يې غواوې ګرځېدې...

سوزان کتابچه کېښوده، ګروپ يې مړ کړ.

* * *

ټک شو، توپ له ببېټ سره ولګېد، سوزان منډه واخيسته، توپ په چمن کې رغړېده....

ټام چيغه کړه!

_څلورېزه!

سوزان توپ را واخيست، بېرته راغله، خپل ورور ته يې وکتل، په سترې ساه يې وويل:

_بس ده! نوره مې پرېږده!

د ټام تندی تريو شو:

_نه، اوس به زما وار را تېروې.

سوزان وويل:

_ما دېرش منډې کړې، ته لا په شپاړسو کې يې، پاتې منډې مې در وبخښلې، تا وګټله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټام چيغه کړه!

_له اوله به دې کرکټ نه کاوه، نه به راتلې، اوس باید زما پنځه اووره را پوره کړې.

سوزان توپ پر ځمکه واچاوه:

_بد مې وکړل، بخښنه غواړم
د لارا غږ راغی:

_ښه خبره ده، ولې سره خورئ!

سوزان ور وکتل، مور يې په چمن کې ناسته وه، پر مخ يې د لمر ضد کريم وهل....

سوزان وويل:

_مورې! که وخت لرې، نو زما پر ځای د ټام درې پاتې اوورونه ور پوره که.

سوزان لاړه، کتابچه يې ور واخيسته، ډيوېډ جونز يودېرش کاله وروسته تاريخ ليکلی و.

۱۹٦۰ م کال_د اپرېل شپږ ويشتمه_لندن

_تېر مازديگر تلويزيون ته ناست وم، درې اويا کلن يم، غوږونه مې درانه دي، له غوږې پرته، غږ سم نه اورم. يودم پر تلويزيون يو تور او سپين عکس راغی، دا څېره شناخته راته واېښېده، پر ذهن مې فشار را ووست. د افغانستان د پخواني پاچا امان الله خان د ځوانۍ عکس و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بېړه ودرېدم، د تلوېزیون غږ مې لوړ کړ، امان الله خان د سویس په یوه روغتون کې له وطنه لیرې، په بې کسي کې سا ور کړې وه.

بېرته پر څوکۍ کېناستم، پر اوږه مې څه ولګېدل، د اووه کلن لمسي کوچینی لاس و. ماشوم په حیرانۍ راته وویل:

_نیکه! ته ژاړې!

ځان ته مې پام شو، ما په رښتیا ژړل، خو ولې؟! نه پوهېدم!

کوټې ته لاړم، کتابونه مې ولټول، له کلونو وروسته مې د یادښت کتابچه را واخیسته. ومې کته، وروستی یادښت مې یودېرش کاله مخکې لیکلی و.

په دې کلونو کې مې امان الله خان یواځې یو ځل ولید، په ۱۹۵۵ م کال کې مې مور مړه شوه، نوي کلنه وه، وصیت یې کړی و چې جنازه به مې خپل پلرني وطن، ایټالیا ته وړئ!

مور مې په روم کې خاورو ته وسپارله. منی و، د ایټالیې هوا تر لندنه توده لګېده، فکر مې وکړ، توده هوا مې هډوکو ته ښه وه. څو ورځې په ایټالیې کې پاتې شوم، یوه ورځ مې امان الله خان په ذهن کې را وګرځېد، پوهېدم چې په روم کې اوسي، خو دقیق ادرس یې نه و رامالوم.

د افغانستان سفارت ته ورغلم، باني یې کولې، نه پوهېږم چې ولې یې له پخواني پاچا سره زما لیدل نه خوښېدل. په سخته مې قانع کړل، ادرس یې راته ولیکه.

کاغذ ته مې وکتل، پخوانی پاچا د ښار په تر ټولو غریبه برخه کې اوسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سهار مې ټکسي ته لاس ورکړ، شل دقيقې وروسته د يوه پارک پر غاړه کښته شوم.

يوې ځوانې نجلۍ ته مې کاغذ ونيو، شمال لور ته يې ګوته ونيوله، مجبور وم، بايد په پارک کې تېر شواى واى.

پر ژېړ چمن ژېړې پاڼې پرتې وې. څو ماشومانو فوټبال کاوه، زاړه کسان پر اوږدو څوکيو لمر ته ناست ول. مخکې لاړم، سرې او ژېړې پاڼې مې د بوټو تر تليو لاندې کېدلې...يو ځاى ودرېدم، بېرته مې شاته وکتل، يو څوک پر اوږده څوکۍ ناست و، اخبار يې وايه.

نږدې ورغلم، دا غټې سترګې شناخته راته واېسېدې. مخامخ ورته کېناستم. حساب مې وکړ، دوه شپېته کاله! نه وم غلط، امان الله خان به په دوه شپېته کلنۍ کې خامخا همداسې څېره درلوده. ور نيږدې شوم، پر سرې مې سيورى ورغى، شپو خولۍ يې له څوکۍ ور پورته کړه، کېناستم، په انګليسي مې وويل:

_هوا ښکلې ده!

غټې کڅوړنې سترګې يې را واړولې، موسک شو، لنډ ځواب يې راکړ!

_ډېره!

بېرته يې اخبار سترګو ته ونيو.

ور ومې کتل، د زاړه، خو پاک بالاپوښ ګروې (ټنۍ) يې تر غاړې پورې تړلې وې، له ليرې يې د مخ ګونځې دومره ژورې نه ښکارېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټپ شو، توپ پر اخبار او بیا د سړي پر اوږه ولګېد، یو ماشوم راغی، بخښنه یې وغوښته، سړي توپ ور واخیست، د ماشوم پر سر یې لاس تېر کړ، توپ یې ورته ونیو. ماشوم موسک شو، مننه یې وکړه.

سړي بېرته اخبار ته وکتل.

په انګلیسي مې وویل:

_په ماشومتوب کې دې کومه لوبه خوښېدله؟!

سړي را وکتل، ویې خندل:

_د آس سورلۍ.

بېرته یې سر وځړېد.

یوه شېبه ناست و، بیا ورو ولاړ شو. ګام یې واخیست، په پښتو مې وویل:

_مېلمه یوائې پرېږدې!

نبغ یې راته وکتل، سترګې یې وځلېدې، په خوند یې وویل:

_افغان یې؟!

راغی، تر لاس یې کش کړم، ودرېدم، تر ډېرو یې په غېږ کې نیولی وم. نه یې پرېښودم.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_نه! پرنګی!

ويې ويل:

_ټوکې مه کوه! پرنګيان او داسې صافه پښتو! ډېر سره ليرې دي.

ومې ويل:

_ډېوېډ جونز يم، په ۱۹۱۹ کال کې ارګ ته درغلی وم، درې کسه وو، د چانسلر لېک مو دروور، په کابل کې مو د خپلو څو نمايندګانو پاتې کېدا غوښته.

د سرې لاسونه مړه شول. تر ځنګ مې کېناست، سر يې څو ځله يوې، بلې خواته وخوځاوه، يودم يې وخندل:

_اه! پرنګيانو! دلته هم نه يم درنه خلاص!

ومې ويل:

_خو اوس مې تقاعد اخيستی، له سياست سره کار نه لرم، ايټاليا ته مې د خپلې مور جنازه راوړه، ته مې په ذهن کې را وګرځېدې، ليدو ته دې راغلم.

امان الله خان ودرېد، تر لاس يې ونيولم، په موسکا کې يې وويل:

_راځه! کورته ځو، بيا ونه وايې چې يوه افغان بودا په پردي وطن کې خپله مېلمه پالنه هېره کړې وه.

تر پارک ووتو، تنګه کوځه راغله، امان الله خان په يوه زاړه کور کې اوسېده. پورته وختو، وړه کوټه وه، پر زړه، رنګ خوړل شوې غالۍ يو کټ، کوچينی مېز، دوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوکۍ...ښکارېدلې. کېناستم، شاوخوا مې وکتل، وړه الماری له کتابونو ډکه وه، پورته د لرګي په چوکاټ کې کليمه نيول شوې وه، کټ ته نږدې، په تاقچه کې د جاينماز پر سر کوچينی قرآن شريف ايښی و.

امان الله خان د باندې ووت. زاړه وره چولې درلودې، غږ يې راته، يو چا ته يې وويل:

_څه مو پاخه دي؟!

ښځينه غږ راغی!

_لوبيا!

امان الله خان وويل:

_مېلمه لرم، قابلي پلو پوخ کړئ!

ښځينه غږ وويل:

_غوښه نه شته!

_يو څوک پسې ولېږئ!

دروازه خلاصه شوه، امان الله خان بېرته راغی، ويې ويل:

_کړکۍ ته کېنه، کوټه سړه ده.

ځوکۍ مې وکښوله، د لمر وړانګې مې اوږو ته سيخې شوې. امان الله خان پر کټ کېناست، ويې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اوس مې نو سم زړه ته ولوېده چې ډېوېډ جونز یې، فکر کوم چې یو ځل مو بیا هم سره لیدلي و.

ومې خندل:

_هو، زه او سفیر دې په نیمه شپه کې در وغوښتو، ویل دې چې انګرېزان د افغانستان په شمال کې مداخله کوي، خلک یې مسلح کړي دي، سفیر ته دې د هغه له خوا امضا کړی سند ورکړ، ورته ودې ویل چې په دوه اویاوو ساعتونو کې به له افغانستانه وځي. یوه اوونۍ وروسته دې زموږ انګرېز جاسوس اعدام کړ.

امان الله خان سړه ساه وایسته:

_اې پرنګیانو، حق مو و، وطن مو را غرق کړ.

ومې خندل:

_ته هم ګرم وې، ډېر تېز تلې.

راته ویې وکتل، څه یې ونه ویل:

_د کوټې دروازه وټکېده، امان الله خان ولاړ شو، بېرته له پټنوس سره راغی. دوه ګیلاسه یې له شنو چایو ډک کړل.

کړکۍ ته ودرېد، ویې ویل:

_هاغه ماشومان وینې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرېدم. لاندې پاک، سوتره او صحتمند ماشومان روان ول، خندل يې، په ملاوو پسې يې د مکتب بکسې تړلې وې.

امان الله خان وويل:

_دا ماشومان پچې نه جارو کوي، په دوو اوزو پسې هم ټوله ورځ نه دي روان، لوږه نه پېژني، مکتب ته ځي، خاندي، تفريح لري، تلويزيون ته ګوري، غم نه ويني، د ټوپک ټک يې نه دی اورېدلی، روغ دي، له ژونده خوند اخلي....

غلی شو، ويې ويل:

_د هاغه دوکان تر مخ ناست بوډا زموږ ګاونډی دی، پنځه څلوېښت کاله يې په يوه فابريکه کې کار وکړ، اوس کرار ناست دی، د تقاعد پيسې ورته راځي...نه زوی ته احتياج دی، نه لمسو ته، تر مرګه به په ګېډه موړ او پر تن پټ وي.

هاغه بله ځوانه ښځه ډاکټره ده، اته ساعته کار کوي، خو څوارلس ساعته هوسا ژوند لري، کونډه ده، خو دومره پيسې پيدا کولای شي چې د خپلو اولادونو، درس، روغتيا، خوراک، تفريح... ته ورسېږي.

دا د روم تر ټولو غريبه سيمه ده، خو کورونه يې څلرويشت ساعته برق، ګاز او اوبه لري...کوڅې يې پخې دي، مکتب او روغتون نږدې دی، په دې ټوله غريبه سيمه کې به يو سوالګر هم ونه وينې.

غلی شو، بېرته پر خپل ځای کېناست، پياله يې ور پورته کړه، ويې ويل:

_سم وايې! زه تېز تلم، ځکه وخت کم و، ما وېل چې په خپل ژوند کې يو پرمختللی افغانستان ووينم. داسې وطن چې اوسېدونکې يې د دې خلکو په څېر ارام ژوند ولري،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړه ونه پېژني، تعلیم وکړي، د ځان او نورو په حقوقو پوه شي، ښه او بد ور مالوم وي، په کورونو کې د مورچو د جوړولو پر ځای، د کتابونو ځای جوړ کړي...نور یې په یوه او بل نوم غلط نه کړي ....

غلی شو، له پیالې یې سور وکړ، سوړ اسویلی یې وایست:

_ایټالیاوان له دوهمې نړیوالې جګړې را ووتل، ټوله ایټالیا خاورې شوه، خو خلک یې پوه او تعلیم یافته ول، په لسو کلونو کې یې بېرته ایټالیا، ایټالیا کړه، اوس موټرې او طیارې جوړوي، خو زما خلک بې سواده ول، ماغزه به مې ورسره وخوړل، په عادي خبره کې به یې قناعت نه کاوه.

غلی شو، یودم یې ترخه وخندل:

_یو وخت څو سپین ږیرې راغلل، دوی په کابل کې روان رېل لیدلی و، غوسه یې نه کنټرولېده، ویل یې چې ښار ته دې د اوسپنې ښامار راوستی، خوراک یې اور دی، شیطان یې چلوي.

ورسره ووتم، په رېل کې مې کېنول، دوره مې ورکړه، پوه مې کړل چې ریل د مساپرو او تجارتي اجناسو د انتقال له پاره تر ټولو ارزانه او ګټوره لاره ده...ورته ومې ویل چې دا رېل له اوسپنې او لرګیو جوړ دی، د ډبرو په سکرو کار کوي، بنیادم یې چلوي...هر څه یې په خپلو سترګو ولیدل، خو کله چې رېل ودرېد، بېرته یې هماغه پخوانی خبره را واخیسته، تور شیطان او د اوسپنې ښامار یې نه غوښت.

راډیو یې نه منله، ویل یې چې په مینځ کې یې واړه واړه شیطانان ناست دي...خلک له دینه باسي...تلیفون کوپر ورته ښکارېده، ویل یې چې له دینه اوښتی یې، له شیطان سره غږېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې خلکو ان په پخه خښته او پوخ دېوال کې هم شیطان لید...پوهېږې چې ولې؟!
علت یې بېسوادي وه.

ما باید دا ستونزه حل کړې وای، مکتبونه مې جوړ کړل، غوښتل مې چې دا خلک له تیارې را وباسم، په هرڅه یې پوه کړم...خو دوی مکتبونه هم نه غوښتل، د کوپړ ځالې یې بللې....

ومې ویل:

_نو فکر نه کوې چې په داسې یوه ساده او بې سواده ټولنه کې ترکیې ته د نجونو لېږل ښه نه و؟!

امان الله خان پیاله ور ډکه کړه، سره ساه یې وایسته:

_په ټول وطن کې ښځینه ډاکټره نه وه، ښځې به په ډېرو عادي ناروغیو مړې کېدلې، فکر مې وکړ، په ټولو اسلامي هېوادونو کې ترکیه ښه راته وایسېده، تر عربو مخکې وه، ما باید په خپل وطن کې ښځینه ډاکټراني درلودای، سلامت پوهنتون، استادان، لابراتوارونه، کتابخانې... خو مې غریب افغانستان ته نه شوای راوړلی، چاره نه وه، نجوني او هلکان مې ترکیې ته ولېږل...د شرعي خلاف کار مې نه ګاڼه، ترکیه اسلامي هېواد دی، د نجونو لیلیه، خوراک، څښاک، هر څه بېل ول.

ومې ویل:

_د چادري په اړه څه وایې؟! تا په کابل کې چادري منع کړه!

امان الله خان سر وخوځاوه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زه دیني عالم نه یم، خو اسلامي نړۍ مې لیدلې ده، مطالعه لرم، ما په یوه اسلامي هېواد کې هم دا ډول شنې رنګه چادریانې ونه لیدلې...زموږ د خلکو لوی مشکل دا دی چې دین او رواجونه یې سره ګډ کړي دي...

زه به د بند، فابریکې، برق، سړک، پل، پلچک، مکتب، پوهنتون... د جوړېدو په باره کې ورته غږېدم، ګټې به مې یې بیانولې، د دې شیانو په جوړولو کې به مې د خلکو همکاري غوښته....خو دوی به په هر څه کې ښځې را ګډولې...پوخ سړک او په موټر کې هوسا تګ ته یې پام نه و، ویل به یې چې نه، بیا به له روان موټره زموږ کورونه او د کورونو په مینځ کې زموږ ښځې ښکارېږي.

د مکتب او پوهنتون په ګټو به مې خوله سترې شوه، خو په په اخیر کې به یې راته وویل چې نجوني مو کوپر او فحشی ته مه باسه....

د روغتون فایدې به مې ور یادې کړې، ویل به یې چې ته عیاشي غواړې، تورسرې به مو څنګه له کوره د باندې وځي؟!

خوارځواکه ماشومانو او ښځوته مې د تقویې دواوې ور ولېږلې، خو خلکو اور ور واچاوه، ویل یې چې پاچا د اسلامي امت د ډېرېدو مخالف دی، دا دوا زموږ ښځې را وچوي، اولاد نه شي پیدا کولای.

ما به د وطن د پرمختګ خبرې ورته کولې، خو دوی به خامخا پل، پلچک، دېوال، پوخ لښتی...د ښځو له نوم سره تاړه...وی، په دې کې خو زموږ ښځې راځي، خلک به یې مخ ویني، بې بندوباره به شي....دوی هر څه ته بد بینه ول، هر پرمختګ یې خامخا د ښځو د مخونو له لوڅوالي او عیاشي سره تاړه....

امان اله خان اوږدې خبرې وکړې، سترګې یې لندې وې....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډېوېډ جونز یادښتونه همدومره ول.

سوزان خپل تلیفون را واخیست، په انټرنټ کې یې د امان الله خان نوم ولیکه، ګڼې انټرنیټي پاڼې راغلې. یوه یې خلاصه کړه، اروپا او ځینو اسیایي هېوادونو ته د غازي امان الله خان سفر پکې راغلی و.

په مصر کې یې د مصر پاچا شاه فواد، صدراعظم او د کابینې غړې مخې ته را وتلي ول. په عکس کې د امان الله خان استقبال ته په زرګونو کسان د ګلانو له ګېډیو سره ولاړ ول....ګڼ لیکل شوي شعارونه ښکارېدل، امان الله خان یې په اسلامي نړۍ کې خپلواکۍ اخیستونکی اتل یاد کړی و.

د مصر مشهورې ورځپاڼې الاهرام لیکلي ول ((اې هغو کسانو چې استقلال غواړئ او له آزادی سره مینه لرئ...نو له امان الله خانه یې زده کړئ....)).

دوهم سفر یې ایټالیا ته و، په روم کې د ایټالیا پاچا، ملکه، د دربار غړي، صدراعظم موسیولیني...مخې ته ورته راغلي ول. ..بیا فرانسې، سویس، المان،،
پولنډ، انګلستان، شوروي ... ته تللی و، هلته یې هم تود هرکلی شوی و، پاچا د افغانستان د پرمختګ له پاره ګڼ قرار دادونه امضا کړي ول...

سوزان بله انټرنټي پاڼه راوسته، په دې پاڼه کې یې د امان الله خان په اړه د نړۍ د سیاستوالو، پوهانو، لیکوالو... خبرې را اخیستې وې.

په کابل کې د انګلستان د هغه وخت سفیر لیکلي ول:

((امان الله خان په مېړانې، زړروتوب، دوستي او ښه مشرتوب کې جوړه نه درلوده. دا سړی د پرمختګ لېونی و، غوښتل یې چې خپل هېواد په لنډ وخت کې د نړۍ د پرمختللو هېوادونو په کتار کې ودروي....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هند لومړي وزير جواهر لعل نهرو ليکلي ول:

((امان الله خان فصيح، روانه او قناعت ورکوونکې ژبه درلوده، په خپل سفر کې يې ډېر اروپايي هېوادونه قانع کړل چې په افغانستان کې سرمايه ګذاري وکړي، فابريکې جوړې کړي... دې سړي خپل هېواد نړۍ ته ور وپېژاند، د افغانستان حيثيت او اعتبار يې ډېر کړ...)).

فرانسوي سفير موريس فوشي ليکلي ول: ((ځوان پاچا په سياست کې حيرانوونکې پوهه درلوده، وېره يې نه پېژندله...ما په لومړي ځل د جنرالي په د ريشي کې وليد، ښکلی ښکارېده، سترګې يې اغېزناکې وې، مقابل لوری يې تر تاثير لاندې راووست، په خبرو کې به يې موسکا ګډه وه، په ډېرو سختو حالاتو کې هم نه عصبي کېده، دې سړي خپل هېواد په لنډ وخت کې نړۍ ته ور وپېژاند...)).

امريکايي ليکوال پولاده د امان الله خان د ملګرو له قوله ليکلي ول:

((د دارلامان ماڼۍ د يوې غونډۍ پر سر جوړېده، امان الله خان راغی، د ماڼۍ جوړېدو ته خوشاله و، ويل يې چې د ماڼۍ کارونه بايد له نږدې ووينو، خو موږ ورته وويل چې غونډۍ يخ وهلې، ځانونه مو وازمايل، پورته ختل ناممکنه ده، ښويږو... خو پاچا وخندل، منډه يې واخيسته، په يوه ساه د غونډۍ سر ته وخوت. له هماغه ځايه يې په خندا را غږ کړل:

((ډېره ډوډۍ مه خورئ، زما غوندي ورزش وکړئ...)).

(په افغانستان کې اور) د کتاب ليکوالي ميرمن رياټالي سټيوارټ ليکلي ول: ((د افغانستان پخواني اميران مغروره او متکبره کسان ول، په سخته به يې چاته اجازه ورکوله چې ورسره ووينې، خو امان الله خان بې کبره انسان و، له ګارډ او محافظ پرته به په ښار او کوڅو کې ګرځېده، له غريبو خلکو سره به يې ناستې درلودې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی مشکلات به یې لیکل...دی ریښتونی او صادق انسان و، کله چې له کابله ووت، نو په غزني او کندهار کې په زرګونو خلک وربانديې را ټول شول، ټول د پاچا امر ته ماتله ول، ویل یې چې د سقاو پر زوی حمله ور وړو، خو امان الله خان منع کړل، ویې ویل چې زما پاچاهي د افغانانو په خپل منځي جګړې نه ارزي.)).

یوه بل لیکوال لیکلي ول:

((په ایټالیا کې د پاچا ژوند سخت و، په ناز او نعمت کې را لوی شوي دې سړي نجاري کوله، ده هېڅوخت د ایټالیې د حکومت مرستې ونه منلې، ویل به یې چې لاس او پښې لرم، خیرات ته ولې کینم... یو وخت یې لاس ډېر تنګ شو، د افغانستان پاچا نادر خان ته یې لیک ور ولېږه، له هغه یې غوښتي ول چې په کابل کې زما یوه ټوټه ځمکه خرڅه او پیسې یې را ولېږه، خو نادر خان دا کار ونه کړ...امان الله خان بیا د مرګ تر ساته له هېچا، هېڅ ونه غوښتل...)).
افغان دیپلومات ډاکټر شاهي بای مستمندي لیکلي ول:

_((په ایټالیې کې د امان الله خان کور ته ورغلم، پاچا غریبانه ژوند درلود، ملکې ثریا د پاچا د کټ روجایي لیرې کړه، یو بالښت یې را وایست، راته ویې ویل چې دا بالښت د افغانستان له خاورې ډک دی، پاچا دا خاوره هغه وخت ورسره را وړه چې له افغانستانه را ووت.

پاچا پر همدې خاوره سر لګوي، وایې چې بوی یې ښه راباندې لګېږي، کله چې ناروغه شي، نو همدې خاورې ته پزه ور نږدې کړي، خپل سږي وپرسوي، وایي چې درملو ته ضرورت نه شته....پاچا وصیت کړی چې که مړ شوم او وطن ته مې د تابوت د وړلو امکانات نه ول، نو په قبر کې به همدا خاوره راسره ږدئ...)).

یوه بل اروپایي لیکوال لیکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_((دې خلکو (افغانانو) کبر وکړ، د عزت، ترقي او پرمختګ چانس یې په لغته وواهه...دوی یو داسې پوه، مدبر، زړه سواند، زړور او پر وطن میین پا چا پسې واخیست، چې په افغانستان کې به بیا تکرار نه شي...)).

سوزان د دوه زره شپاړسم افغانستان عکسونه را وستل. خوار او په نس وږي، خړ پړ خلک، سوالګر، له خټو جوړ کورونه، وژنې، چاودنې، بمبارد، پرې کړې اندامونه... یې سترګوته ودرېدل.

د سوزان سترګې ډکې شوې، ګامونه یې واخیستل، د ډېوېډ جونز کتابچه یې د جهیل اوبو ته واچوله.

د خیمې خواته ورغله، د پلار خوشاله ږغ یې واورېد:

_ښنګه! ډاډه یم، پر غور نیکه به دې افتخار کړی وي.

سوزان ور وکتل.

پلار یې په حیرانۍ وویل:

_ته ژاړې!

نجلۍ خیمې ته ننوته.

(پای)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library